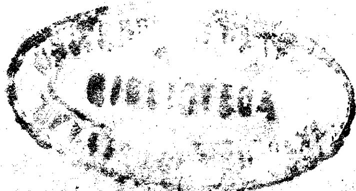
PARA
PHRASIS, IN NONVM LIbrum Rhazæ Medici Arabis clariss. ad Regem Almansorem, de singularū corporis partium affectuum curatione, autore Andrea Wesalio Bruxellensi Medicinę candidato.

Louanii ex officina Rutgeri Rescij.
Mense Februar.
1537.

ORNATISS. VIRO D. NICOLAO FLORENATI, inuictiss. Caroli Cęsaris Medico peritiss. Andreas Wesalius Bruxellensis. S.

REcte nimirum veteres nō parum interesse iudicarūt, vir doctiss. qua quis ratione in artibus ac scientiis versaretur, hoc est, exactāne in illis seruaret methodū, & a primis ad secunda, ac sic deinceps ad proxime sēper consequētia debito transiret ordine, an vero prout vnūquodq; se casu obtulisset, ita vel primum, vel secundum ab eo haberetur. Quod cum tu minime ignorares, meque aliquot ab hinc ānis, Medicinæ studio operam daturum intelligeres, operæ pretiū fore duxisti, pręclarissimā quandam lōgeq; vtilissimā studēdi in arte Hippocratica mihi præscribere rationē, cui quidē sūma, qua potui, diligentia semper insistens, mirū dictu, quāto meo cōmodo, nullisq; adeo ambagibus, ad eam tandē peruenerim Medicinæ partem, quæ curatiua dicta cæteris,

cum ob hanc & illæ discantur, tum pręstã-
tior est, tum ad vsum longe etiam accommo-
datior. Atq; hic adeo multum mirari cœpi
communem nostri temporis plurimorum
Medicorum in abigendis morbis rationẽ,
tantum a Græcorum, doctissimorũq; hoĩm
modo euariatã, ac barbarorũ, Arabũq; per-
petuo (prope dixerim) vestigijs tam perti-
naciter inhęrentem. Vnde nec abs re fore
duxi, ne quid illorum omnino nos fugiat,
vna cum Græcis (quos tuo exquisitissimo
iudicio semper pręferre consueuisti) Arabes
quoq; hac in parte paulo diligentius confer-
re. Hanc etiam rationem excellẽtissimi Pa
risienses medici suis tyronibus plurimum
commendarunt, sic fore sperantes, vt pro-
pediem, vetus illa, & ab Hippocrate autore
profecta ἰατρική, magna cum mortalium vti
litate, prorsus reuocata, passim vigeat, sum-
pto paulatim artem hanc exercitantium ope
ra, incremento. Cum igitur sic tuo & meo-
rum clarissimorum præceptorum consilio
obsequutus, Rhazen ex alijs primum in ma
nus sumpsissem, ac maiori cũ studio ad Græ
corum

eorum ſcripta, tanquam ad lapidem Lidiũ, examinaſſem (eum namq; inter reliquos ſuę gentis in curandi artificio primas tenere, a præceptore meo D. Iacobo Syluio eruditiſſ. ſane Medicę artis profeſſore ſubinde audieram) ita profecto placuit, vt dignum cenſerem, qui ſordibus ereptus, & elegantiori latini ſermonis cultu circundatus, a delicatioris quoq; auris lectore reciperetur, maxime quod omnes fere locales morbos in tam exiguo opuſculo perſecutus ſit, quodq; non niſi in pauciſſimis a Gręcorum decretis declinarit, vt hinc etiam quidam adſtruere ſint conati nonum hũc Rhazæ librum e Græca in Arabicam conuerſum linguam, ac ſic deinceps Rhazæ nomen illi præfixum. Sed manifeſte reclamare videntur, tum incognita Græcis medicamina, tum ipſe dictionis ſtylus & character, adeo horridus & incultus, quemadmodum eſt Arabum vniuerſus, vt nihil omnino cum Græcorum illi concinnitate & elegantia conueniat, nec perinde facile, aut in Græcum, aut in Latinum ſermonem tranſfundi ſe ſinat. Atq; hæc cogitanti
mihi,

mihi, sæpi⁹ in diuersa distractus est anim⁹, nunc quidem ad hoc vrgens, vt quod æquū iudicassem, id ipsum aggrederer, nunc vero rei difficultate perpensa, ab hoc ipso rursus deterrens. Nam præter ea quæ dicta etiam nunc sunt, nonne vel molestissimum est, tot medicaminū, aliarumq; vocū interpretationem, ad susceptum negotium omnino necessariā addiscere? Siquidē pauca admodum in eius libri translatiōe remedia inuenias, quę non vel vitiate scripta, vel obscuris quibusdam, aut etiā Arabicis dictionibus appellata sint. Sed vicit tandem publica vtilitas, priuato commodo (si modo laborum fuga cō modum dici mereatur) longe semper anteferenda. Neq; vero parum subsidij polliceri videbantur, qui difficillimæ simplicium medicamentorum scientiæ instaurationi incubuerunt, quod ferme duodecim iam annos fœlicissima quæq; Medicorum ingenia, nec infœliciter tentarunt, vt perrarus admodū alicuius nominis Medicus extiterit, qui non aliquid posteris, quod ad hanc scientiam pertineret, relinquere sit conatus. Huc

enim

enim õnes tam nobis exoptãdis sudoribus contendebãt, vt videlicet pharmacopolarum officinas barbaris vocib9, ne dicã falsis phar macis infertas, pristinę integritati restituerent. His igitur motus causis, atq; horum adeo exẽplo Rhazę versionem castigare ag gressus sum, vt & immenso labore cæteros Medicinę cãdidatos liberarem, & ipse post hac autor ad hominũ manus emendatior p-ueniret, repurgatis non solũ medicamẽto℞ barbaris, latinisq; auribus incognitis vocibus, sed tota etiam oratiõis serię in melius cõmutata, vt quæ prius squalida & inculta essent, nec propter obscuritatẽ pcipi possent, nunc quatenus fieri possit, & res ipsa ferat, splendeãt, minusq; adeo lęctori negotiũ exhibeãt. Verum nec hic quidem (quod forte ab interprete desideraretur) verbum semper verbo reddere conatus sum, imo potius paraphrastem egi, libere, quæ ad rem necessaria iudicaui, subinde adijciens, & quædam fusiore, quæ nimirum obscuriora visa sunt, oratione explicans. Vnde etiã vereor nr̃as lucubratiunculas a quorundam vitilitiga-

torum

torum morsibus tutas minime futuras, vt qui nihil a sua horrida barbarie emutatum enouatumq; velint, nec quicquam, quod ipsi non didicerint pensi habeant, repertis enim frugibus, glandem defendunt, nec cum Gryllo in hominem redire volunt, ne aliquando fastuosa illorum inscitia vulgo turpiter innotescat. Quocirca vir præstantissime, primum hūc iuuenilem conatum, tua nominis celebritate commendatum, æditionis aleā subire volui, vtpote melius, ita a calumnijs tutum fore sperans. Siquidem tuam singularem in Græcorum & Arabum scriptorū Medicinæ cognitionem, & raram ac inauditam philosophicarum rerum scientiam, reliquasque præclaras animi tui dotes, tales alienæ virtutis osores reueriti, pristinæ Hippocraticæ artis studiosorum conatibus, male obloqui ac detrahere desinent. Tibi autē eū debeo, quod summus ad Medicinam, & ad alias meliores disciplinas, mihi autor extiteris, nec adhuc cesses, subinde me doctissimis tuis literis ad ea studia incitare, tuoq; patrocinio (quo vbique plurimū vales) a

pud ali

pud alios prouehere. Rogo itaq; vt hoc meorum studiorum præludium, hilari atq; exporrecta fronte, cõtra istos male feriatos defendendum suscipias, ac per ocium quid in eo præstiterim videas, donec maiora & tuæ excellẽti doctrinæ digniora parauero. Vale vir literatissime, et nr̃o Impatori Augustiss. Carolo, quo hoc presertĩ tẽpore carere orbis Christian⁹ nõ potest, diu fœliciterq; viuito. Bruxellis Cal. Feb. An. M.D.XXXVII.

¶ *Iodocus Velsius Hagiensis.*

Nostros docta iuuant, placuerunt barbara quõdam,
Hoc Arabum dictat puluerulenta cohors.
Inter quos topici Rhazes medicaminis autor
Emicat, excellens utilitate sua.
Sed male quod uersus, patria cũ gẽte legatur,
Displicet, at posthac gratior extiterit.
Quod tibi Wesali merito tribuisse queamus,
Laus te certa manet, tu modo perge, sequor.

PARAPHRASIS, IN NONVM LIbrum Rhazæ Medici Arabis clariss. ad Regem Almansorem, de singularũ corporis partium affectuum; curatione, autore Andrea Wesalio Bruxellensi Medicinę candidato.

De capitis dolore. Caput. i.

Ex sanguine.

QVando capitis ardori eiusdem tensio & grauitas, oculorumq; ac faciei rubor affuerint, & reliquum corpus tactu calidum, pulsusq; magnus pręcipue in temporibus sentiatur, humeralis vena partis dolentis, aut eius, quam potissimum dolor exercet, secanda est. Deinde aqua rosacea vna cum aceto ac oleo rosaceo sumenda, quæ simul tamdiu, donec debitam crassitiem recipiant,

piant, agitentur, dein niue, aut fonte refrigerata, capiti ab alto sunt infundenda. Aeger autem a carnium esu & vino arcebitur, caeterum lentes cum posca & croco decoctas, aut lenticulam solam aqua incoctam, & olera frigida, uel elixa, vel cruda, & infrigidantes fructus, edat. Aluum porro ex myrobalanis citrinis, prunis, tamarindis & saccaro albiss. ducere expedit. Verum si haec inefficacia sint, altheae semen aceto infusum, donec iustam viscositatem obtineat, pistillo contundito, ac in emplastri formam capiti applicato. Quinetiam ex herbae pulicaris semine aceto macerato, vtiliter cataplasma capiti induces. Si iam comprehensis notis pulsus veloces adsint, tactuq; ingens percipiatur calor, nullo tamen rubore facies, aut oculi suffundantur, neque vlla notabili tensione laborent, statim inter initia ventrem medicaminibus bilem flauam purgantibus soluere, deinde commemoratis localibus praesidijs vti, consiliũ est. Verũ naribus oleũ violarũ, aut cucurbitę domesticę, aut nymphęę, aut florũ salicũ infundet, Ob bilis copiam.

& he

& horum oleorum singula per se niue refrigerata, ab alto capiti istillabunt, et æger paullo ante cōmemorata victus ratiōe cibabitur. Odorabit vero camphoram, aquam rosaceā, salices, violas, & quæ his refrigerandi facultate respondent. Quod si post horum vsum morbus plurimum inualuerit increueritq;, sumito opij & camphoræ singulorum pondus duorum granorum hordei, ac oleo salicū læuigata, auribus & naribus immittito.

Ex pituita. Porro si graui capitis dolori nihil eorū, quæ de ruboris suffusione dixi in facie, aut oculis conspiciatur, morbusq; in vetustatem protractus fuerit, inter initia leuioribus purgantibus auxilijs tentatis, venter catapotijs coccijs a grani (quod Græci κόκκον appellāt) magnitudine sic vocatis, ducēdus est. Quorum compositionem ipse in hunc modū instituI. Pulueris picræ drachmæ decem, cucurbitæ syluestris drachmæ tres cum scrupulo, scammonij drachmæ duæ cum semisse,

Nīm ē 2. ithymali pēs. Iturbit, stichados singulorū drachmę quinq;, rediguntur hæc in catapotia, quæ decem distinctis vicibus in robustissimis corporib9

por

porriguntur, cæteris autem pro virium ratione. ⊢ Quoniam autem præsens compositio, propositi noni libri commentatoribus suspecta est, existimantibus interpretem loco duorum scrupulorum cum semisse scammonij, vertisse drachmas duas & semissem, huic loco Galeni compositiōem catapotiorum ex aloë, interscribendam putaui. Habet autē ea libro primo secundum locos in hunc modum. Cucurbitæ sylucstris pars vna, aloes & scammonij, singulorum duæ. His ego, scribit Galenus, absinthij succi partem vnā admisceo, antea vero masticheen quoq; chiā, et bdelliū indidi. Sic etiam Quintus vtebatur, Galenus & Alexander cotoneorum succo hæc excipiunt, Paulus aqua, Oribasius brassicæ succo. Ac quia huiuscemodi catapotia instar grani ciceris finguntur, a multis coccia quoq; appellata sunt. Dantur Galeno & Paulo vndecim, Alexādro quindecim. ⊣ Post deiectam autem aluum, capiti oleū sambuci & glandis vnguentariæ infundendum, idem auribus quoq; & naribus immittendū est. Ad hæc ægro odoris gratia confectio

Alia tamen Me. & Ni.

A. gallia

* Pastilli sunt ex oriente ad nos aduecti.

*ÿ gallíæ moschatæ appellata, naribus obÿciendа, & moschus narium foraminib⁹ inspirandus est. Cæterum si malum multum incrudescat, molestetq;, sumito euphorbÿ et castorei vtriusque sesquiobulum, & in olei sambuci momento solutum, naribus & auribus instillato. In vehemẽti capitis dolore, qui cum æstu est, emplastrum infra scriptũ, capiti & fronti vtiliter applicabis. Emplastrum ad ingentẽ capitis feruidũ cruciatum. Accipito lactucarũ semen, glaucÿ præparati succum, *ÿ lignum quod sandalum appellamus, & rubrum, & album, nucẽ Indicam, rosas, opÿ momentum, his aceto & rosarum aqua conspersis, ac maceratis, informato emplastrũ, & fronti superinducito, deinceps illi conduplicatã fasciã, aceto & rosacea aqua imbutã, superponito, eaq; exiccata rursus aliam huiuscemodi refrigerãti liquori intinctam, illigato. Linimentũ discutiens & digerens, ad dolorem qui cũ frigore est, efficax. Castorei, euphorbÿ, piperis, sinapis, styracis, rutæ, marubÿ singulorũ æquæ portiones, hæc exiccata, & in puluerẽ subacta,

* Veteribus incognitum.

acta, & per cribrum secreta cōmisceto, atq; illis vino veteri conspersis, informato pastillos ad solem exiccandos, ac quādo vsus postulauerit, vno illorum vino veteri, aut oleo costino chamęmelinoue detrito, frōtē et tēpora idētidē ilinito. Vel vnū ī minori liquoris portione dissolue, ac instar emplastri frōti subinde inducito. Hoc enim linimētum, seu emplastrum, oī vetusto capitis dolori est & accommodatissimum, nō modo fronti ac temporibus admotum, sed etiam in aurem quoq; inditū, praesertim si in aliquo iā comprehensorum oleorum dissolutus pastillus fuerit. Aegrotanti vero vinum vehemēs ac vetus, circa mali declinationē, non tamen affatim praebeto. Cęterum quando ingens capitis dolor, septimanam totam perdurans, hominem affligit, in laconicum primā balnei domum, aut balnea aquarum medicamentosarum exiccandi vi praeditarum, aeger deducendus est, ac capiti infundenda aqua, in qua chamęmelum, & sampsuchus, & stichas Arabica seu Gallica, & serpillum, simul omnia, aut singula per se ebulierint.

Porro

Ob ventriculi vitiũ.

Porro si caput indies ante cibum indoluerit, ac post ingestos cibos conualuerit, laboranti, ante tempus, quo corripi consueuit, succurrendum est, exhibendo panis offulas, succo mali punici, aut immaturæ vuę, aut alijs virtute his paribus, immersas.

Ex isolatu.

Si dolor capitis ob diutinam in sole morã, concitatus fuerit, huic facile aceto & rosaceo bene refrigeratis, subuenire poteris. at si dolor his nõ remittitur, alijs intensius refrigerantibus propellendus est. Quod si præterea ingens capitis dolor perseuerat, ac intenditur, neq; ullis præsidijs cedit, sitq; metus ægrum visu priuatum iri ob fluxum humorum in oculos, arteriæ, quæ per tempora repunt, opportune incidũtur, ac manuali arte laqueis interseptæ, euelluntur. Verum postremum illud prę ter præsentis libri institutum, hoc in loco tractatur.

In fine .13. methodi & apud Paulũ l.6.ca.4.

De uertigine quam Græci σκότωμα uocant

Caput .ii.

A sanguinis copia.

Cum alicui ea quæ foris sunt, in gyrum circumagi videntur, & oculi tenebris obru

obruuntur, & concidere æger vult, quumque eodem tempore, quo scilicet malo ęgrotus tenetur, facies & oculi rubore suffusi sũt, ac venæ post aures reptantes sanguine turgidę cernuntur, * eas tum incidere cucurbitulasque collo & tibijs agglutinare expedit. Cæterũ si hæ venæ inconspicuę lateãt, faciesque rubore suffundatur, ex axillari sanguis minuendus, & cucurbitulę tibijs affigendę sunt. In vtrisque autem his vertiginis speciebus iam cõmemoratis, ad repellendum humorũ affluxum, capiti rosaceum cum aceto est infundendũ. Ventrem vero myrobalanorum citrinarum decocto, superius ad capitis dolorem inscripto, deijcere vtile est. Porro quum neque faciei oculorumque rubor, neque febris, vertiginosis adsunt, perpendendum est, an ne oris vẽtriculi euersio, an nausea hominem infestet. Quę si ægrotanti affuerit, primũ vomitum leniter irritato, deĩde quãtitatem coccijs catapotijs pręcedenti capite descriptam præbeto, & a frigidioribus ac pituitam coaceruantibus cibis ægrotantem arceto. Verũ si neque oris vẽtriculi subuersio,

* Galen⁹ arterias ĩtersecat.

Ob stomachi vitium.

Ex propria cerebri pituita.

ſio, neque cibi faſtidium adſint, nullæq́ ca-
loris notæ appareant, aluum ſubinde cata-
potijs coccijs ſoluito. Cibos ad hæc frigidos
omnino ęgrũ auerſari iubeto, & gargariza
tionẽ, quę eliciẽdę pituitę ſit, prępara to. Na
ribus itẽ portionem aliquam inſcribendo-
rum ad attonitum morbũ, vt ſtruthij pulue
rẽ inſpirato, quo caput & calefacias, & ſter
nutationes irrites. Nec inutiliter quoque
ad eundum vſum, caput excalefacientibus
vnctionibus vteris.

¶ *De phrinitide.* *Caput. iii.*

Paul⁹ & Alex. acuta habẽt.

QVando febris ſ. continens homoto
nos ægrum inuadit, vna cum vehe
menti capitis & oculorum grauitate, pręte-
rea ſi multus rubor faciei & oculorũ, & do-
lor diſtendens capitis, & horror quidam la
cis, pulſuſque ſolito velocior ac frequentior
adfuerint, phrenitidis futurę certiſſima in-
dicia adeſſe iudicabuntur. Si autem ad hęc
lingua aſpera & nigra, vel ſuppallida fiat,
perturbeturq́ adeo intellectus, vt æger mẽ-
te alienetur & deliret, multiſq́ vigilijs ex-
crucietur, phrenitis perfecta putabitur. Ae-
gro

gro itaque priusq; enarrata illa symptomata omnia concurrant, venæ sectione, ac ventris solutione, ex fructuum videlicet myrobalanorum, tamarindorum & prunorum succo succurrendum est. Alimentum autem eius, sit aqua cum hordeo elixa, eaque semel, aut bis in die propinata, pro consuetudine, quam dum sanus esset, habuit. Capiti quidē acetum cum rosaceo ab alto, ad compescendum humorum impetum, infundatur. Cęterum si ægrotantem crebræ vigiliæ vrgent, sumito violarum exiccatarum, corticum papaueris albi, hordei corticibus liberi, seminis lactucarum, radicum mandragorę, singulorum tantum quantum manu vna apprehendere potes, & simul in ænea olla quā aqua impleueris, tantisper dum aqua rubescat, decoquito. Deinde aquam iam tepidam capiti instillato, & sit caput ad peluim, in quam aqua recipiatur, inclinatum. Item deinceps huiuscemodi decoctum, in æneo vase ad ignem modice recalefactum capiti superfundito. Hoc sane singulis diebus crebro factum, magnum leuamentum ęgro adfert. Vt plurimū ex sāgui, in tenui mēīge.

Caput præterea oleo violaceo muliebri lacte contemperato, irrigandum, quo etiam lana mollis imbuta, capiti applicanda est.

Rō mittē
dī sangui
nis.

Porro si ægri vires inter morbi initia validę constantesque esse conspiciātur, sanguis protinus e cubito mitti debet, & is copiosior. At si manum desipiēs non porrigat, metusque sit secundum vacuationē sanguinis profluuij, recta in frōte vena diuisa, vna vice quod satis est auferemus. Si vero vires lāguidę dissolutæque sint, aliam curandi rationē, qua morbū depellamus, aggrediemur.

¶ De apoplexia. Cap. iiii.

SI aliquis ueluti sopore opressus decumbit, & sine somno naturali stertit, cūq; pungitur non sentit, certum est eum apoplexia teneri. Est sane huius morbi magnitudo ęstimanda, secundum quod fortiter, aut debiliter stertit et respirat ęger. Quum itaq; illi ob summam spirandi difficultatem, spuma ab ore prorumpit, nullis remedijs ipsi subueniri potest. Verum si leniter stertit, et liberius ęger respirat, morbus lenior mitiorq;

orque existit. Presens quidē affectus, aut mox opressum iugulat perimitque, aut solutus, in neruorum resolutionem desinit. Quo circa his symptomatibus ægrotantem affligentibus, considerandum est, an ægri facies multum, aut cruenta, aut liuida, aut subuiridis fieri incipiat, vti euenire solet, sanguie in mē bro aliquo vinculis, aut quauis constrictiōe retento. Siquidem tunc sanguinem ilico ex duabus venis iugularibus, aut duabus humeralibus incisis, minuere opportunum est. A sanguinis copia

Porro si ad hunc modum res se non habeat, sed dum æger aërem inspirat, auditur in thoracis, & asperæ arteriæ capacitate aëris sonitus & murmur, tum hic clyster vtiliter ei infundetur. Accipit autem, cucurbitæ syluestris, cyclaminis, centaurij minoris, alterius cyclaminis speciei, hellebori albi singulorum tantum qnantum manu vna comprehendere potes, omniaque simul trib⁹ libris aquæ, ad duarum consumptionem decoquūtur, deinde per colum transfunduntur, atque ex huius decocti semilibra, clyster in anum inditur, qui si cito ab ano elapsus fuerit, rursus A pituitoso humore. Aeris infusio

ſus repetit⁹, ac donec humorum copia vna cum eo clyſtere deijciatur, infunditur. Naribus adhæc ſtruthium, & veratrum albū detritum, leni ſpiritu crebrius inſpiretur. Eſt pręterea ore per vim aperto conandum, vt anacardinam confectionem cum mulſa, per os ad ventriculum ſubinde ægrum deglutire procuremus, atq; eius negotij ſingulis diebus ſollicitudo habenda eſt. Medicamenti autem pondus erit ſeſquidrachma potui oblata. deſcriptio vero eius medicaminis capite de neruorum reſolutione habetur. Frixorium quoque ferreum candens, capiti identidem tam prope admouendum, vt capilli etiam ægroti aduri videantur. Cæterū ſi his rationibus affectus non diſcutitur, in medicādo maiorem operam nauabimus. etenim caput rademus, & ſinapi trito, & caſtoreo acetoq; acerrimo, oblinemus. In priori quidem propoſiti affectus ſpecie, poſt detractum ſanguinem fortiter brachia intercipere iuuat, inijciendo ſcilicet vincula brachiorum parti, qua cum ſcoptulis illis articulatio eſt, ſimiliter & tibiarum partes

gra-

graciliores vinciri ex vsu est. Quinetiam ad reprimendum sanguinis affluxum, qui huius affectus autor esse consueuit, caput rosaceo oleo & aceto ex vino pręparato, perfundere pręstat. Pręterea venam, ad sangnis reuulsionem, in pedibus secare, deinde diriuandi gratia, eam quæ in narium extremo apparet, incidere conducit.

¶ De † lethargo .Cap. v.

† Alij subeth, alij̄ soporē interptātur

SI quis cum profunda animi in somnū delatione iacet, & tamen si vrgeatur sentit & mouetur, verum oculos semper occlusos habet, quos tamen si altius illi inclametur, aperit, atq; ilico sopore oppressus occludit, is lethargo phrenitidi contrario vitio laborat. Quem affectum clysteribus acribus, supra capite de apoplexia descriptis, curare profuerit. Ori quoq; laborantis mulsa infundenda, quam vt per fauces dimittat, solicitare oportet. Siquidem ea ægro alimenti loco præbetur. Caput ad hæc tribus primis diebus, aceto cum rosaceo irrigabitur. Verū post tertiū diē sternutatiōes, struthij et veratri albi puluere inspirato iritabim⁹.

Paul. & Alex. in lethar. secāt uenā.

Capus

Caput quoque non inutiliter rademus, & sinapi cum aceto & castoreo perfricabimus. Caro autem cum fere eandem ipse cum lethargo causam nanciscitur, eadem præsidia accommodare expediet.

Ex pitu. cerebrũ ĩbuente.

¶ *De congelatis, quibus semper oculi inconniuentes manent.* Cap. vi.

Ob refrigeratũ corporis habitũ.

CONgelatum ac rigidum merito aliquẽ iudicabimus, quum quasi in somnum solutus decumbit, nec ab assidentibus incitatus mouetur, & licet oculi patent, cilia tamen eius immota ac rigida permanẽt. Subueniendũ vero huic malo medicamentis lethargo, & graui somno dicatis. At præter illa, oleum sambuceum capiti infundatur, in cuius singulis libris, vncia euphorbij adiecta sit. Præterea caput ipsum ex castoreo & euphorbio in oleo sambuceo læuigatis, illinatur.

A pr. animalis facultatis duct⁹ occupãte.

¶ *De neruorum resolutione, quæ παράλυσις dicitur.* Cap. vii.

QVum aliquis ad motum omnino impotẽs est, ita vt vnum, aut plures

artus

artus commouere minime queat, sicque vna ipsorum sensus abolitus fuerit, illum resolutione vnius, pluriumue artuum tentari pronunciamus. Huius quidem mali curationem catapotiorum fœtidorum a me compositorum oblatione, auspicabimur. Ea accipiunt pulueris hieræ picræ drachmas decẽ, syluestris cucurbitæ carnis interioris drachmas quinque, euphorbij drachmas duas cum semisse, castorei, piperis, succi Cyrenaici, sagapeni, opopanacis, ‡ thapsiæ Indicæ, sinapis singulorum drachmam vnam, centaurij minoris, succi cucumeris agrestis vtriusque drachmas quinque, gummi rutæ succo diluitur, quo alia excepta in catapotia digeruntur, quæ decem dosib9 exhibenda sunt. Quorum vna portione deuorata ‡ triduum a medicaminum vsu æger conquiescet, ac eo tempore cicerum decocto, & oleo, & sinapi enutrietur. Postea alteram dosim assumat, huic vbi tertia successerit, aliquantulo temporis interuallo ad vires recolligendas, a medicamentorum vsu æger abstineat. Cibi conueniunt speciebus calidis, & incidẽtibus seminibus cõditi ac præpara

‡ Seitaragi Mar. inter. lepidion.

‡ Aliqui 3. hebdomadas scribi volunt.

parati, cuius notæ est piper, & huic calidita-te paria, & caro minutim concisa, & in frixo rio frixa, vel alioqui alij ad cōcoctiōem ex-pediti, nec recrementicij. Potus autem mul-sa sit. Iam membra quoq; resoluta, oleo co-stino vtiliter inunguntur. Quod recipit, co-sti vnciam vnā, piperis, pyrethri, euphorbij, singulorum tertiam vnius vnciæ partē, casto rei semunciam, oīa in semilibra † olei violæ luteę, quæ antiquis parietibus increscit, aut olei narcissi læuiganť, atq; ita mēbris desi-ccatibus inuncta, multū iuuant. Porro die-bus singulis, quibus a catapotiorū supra de-scriptorū vsu, æger liber est, exhibēdæ sunt drachmæ duæ subsequētis confectiōis, quā ab anacardi cuiusdā arboris Indicę fructu, anacardinā appellāt. Zingiberis, pyrethri, nigellæ, piperis nigri, piperis lōgi, seminis petroselini Macedonici singulorū drachmæ viginti, myrrhę, rutæ siccę, liquoris Cyrenai ci, aristolochię, baccarū lauri, castorei, thapsię Indicæ, sinapis, gētianę, singulorū drach. v. anacardorū in aqua maceratorū cremoris, q ob pollentem dulcedinē, mel anacardinum diciē

† Alcheruа. i. ricini fruticis.

dicitur, drachmas .v. irrorentur omnia oleo nucũ, & melle decocto ac despumato excipiantur. Medicamẽ hoc neruorum resolutiõi, apoplexiæ, oris contorsioni, tremori, alphis tum albis, tum nigris, scorpionum ictibus, conuulsioni, quæ humiditati fertur accepta, & in summa, omnibus frigidis affectibus, q̃ maxime accommodum censetur. Siquidẽ hoc medicamenti genus, statim atq; duorũ denariorum quantitate deuoratum est, sudores elicit, febrimq; sua mirifica calefaciendi potentia, ægro conciliat. Verũ si forte propinatum, ęgrotantẽ sanitati non restituerit, ab oĩ medicamine ipsum abstinere, ex vsu erit, interim tñ victus ratione (quæ cũ studio adhiberi debet) exacte instituta. Deinde rursus viribus recollectis, ad mali curationem properabimus. Cęterũ si resolutio ex plaga, aut casu ab alto, aut incidente quopiã corpore, subito facta sit, oĩ curationis spe adempta, affectus (vtpote neruo, aut musculo, aut tendõe per trãsuersum disrupto) incurabilis ꝑmanebit. Si vero nõ subito malum ex his causis excitatum sit, sed processu temporis paula

Ab externa cã.

paulatim & pedetentim augeatur, tum loco læso emplastrum hoc adhibeatur, quod recipit, farinã fœnogræci, glandẽ vnguentariã, nucleos cerasorũ syluestriũ, & domesticorũ, semen ricini fruticis, bdellium, ammoniacum, adipem anatis, ceram, oleum lilij, & simul omnia contusa & commista, in formam emplastri rediguntur, quod læsæ parti inducitur.

¶ *De stupore ac tremore. Cap. viii.*

Stupor, a frigido succo.

SI quis aliquod suorum membrorum ita affectum sentit, vt sæpe pedes nostri afficiuntur dum obstupescunt, partem eam stupore implicitam affirmamus. Quoniam aũt dispositio hæc si longius prorogatur, in resolutionem transit, eius curationem haud differemus. Subueniẽt itaq; huic malo, plurimũ, remedijs, & victus ratione neruorum resolutioni dicatis, priuatim vero costini olei inunctione. Verum si affectus inueterauerit, æger catapotijs fœtidis purgabitur, & eius intemperies anacardini confectionis vsu, rationeq; victus calidiore & sicciore, ad temperiem

periem reducetur. Ceterum tremori eisdẽ præsidijs, quibus stupori succurris, subueniendum est. At si ex liberaliori vini vsu obortus is sit, æger sibi à vino temperabit. Similiter si ex aquę e niue solutæ potu, in hunc affectum inciderit, ab ea quoq; abstinebit, ac in laconicum primam balnei domum valde calefactam, quousq; sudor copiosus erũpat, properabit, aut balneis aquarũ naturalium opportune vtetur, atq; crebro in sole vtiliter apricabitur. Tremor, ab eadem cã s; minori.

¶ De oris distortione Cap. ix.

ORis conuulsione aliquem affligi testamur, si quando illi os ad alterũ latus contorquetur, & oculum ad quem illud conuellitur, occludere nequit, prǫterea si expirare iussus, flat⁹ ab altera tantũ parte prorumpat effleturq;. Curationẽ vero eius alui deiectione per catapotiorũ fœtidorum propinationem, aggrediemur, & cibum ægrotanti, & potũ incidentẽ, ac calefacientem, vt capite de neruorum resolutione persecuti sumus, instituemus. Item indies mane priusquam Ob pituitā farcionē
cibum

cibum æger capiat, ex sinapi & ꝫ syrupo acetoso, gargarizationē porrigemus. Et in tenebrosam domū deducto ægro, iubebimus, vt nucē myristicam parte ea qua affectus est, ore retineat. Narib⁹ etiam ad iritandas sternutationes, struthium detritū inspirabim⁹. Preterea oleo costino egri ceruicis vertebras & faciē, & frontē pungemus. Adhæc singulis dieb⁹ anacardini cōfectiōis sesqdrachmā, nō inutiliter æger assumet. Quod si his remedijs affectus nō cedit, ventris solutionē, ac plane eandem, cū iam comprehensa, curationē repetemus. De ea porro oris cōuulsione, quę nō subito, sed paulatī oritur, haud quaq̄ mihi sermo est, siquidē huiuscemodi nō nisi in perniciosa phrenitide, alijsq; morbis acutis, morte iā imminēte, inuadit ægrotantē, atq; tūc ea ex siccitate originē ducit.

¶ *De conuulsione, quam σπασμὸν Græci uocant.* Cap. x.

CVm cuipiam particula aliqua contracta ad suā conuellitur originē, siue quū plures ex instumentarijs partibus ita affici untur, conuulsas eas esse iudicamus. Cōuul

ſio autem omnis, aut ſtatim, aut pedetentim apprehendit. Conuulſioni quidẽ ſubito exorienti, eadem curandi ratio, quam reſolutiõi ex vſu eſſe præcepimus, adaptanda eſt. Priuatim tamen in hac, partim pluribꝰ manuũ frictionibus, partim frequentiori olei coſtini inunctione vtimur. Quæ vero non repente inuadit, ſed lente aridam æſtuanteinque febrim, aut largas deiectiones, aut copioſum vomitum, aut ingens ſanguinis profluuiũ, aliamue magnam inanitiõem, aut ariditatẽ, ſubſequitur, mala eſt, atq; ad curandũ contumax conuulſio. Nihilominus qualiſcũq; ſit morbꝰ, eius tñ curam aggrediemur, ac ęgro hordei decoctũ, & iuſcula pinguia, emollientiaq;, & frumentaceas ſorbitiunculas adminiſtrabimus. Ac deinceps in aquæ tepentis ſolium, ægrotantem deducemus, & egelido oleo violaceo, & oleo ex ſemine cucurbitę domeſticæ, neruorũ maxime exortus conuulſione implicitos, inungemus. Præterea vt ſolio diutius immoretᷣ, oleoq; violaceo illinatᷣ, hortabimur, ac vinũ modicum perq; aquoſũ bibat, cibiſq; humidioribus ſeſe enutriat.

Ex repletione.

Ex vacuitate.

De

¶ *De morbo commitiali* ἐπιληψία *dicto.* *Caput.* xi.

MOrbo sacro commitialiue quempiam detentum testamur, quum in terram subito cõcidit, ac quasi concussus cõuellitur, sed ita vt principis aĩæ facultatis noxa cõcomitet̃. Qđ si cũ his ĩdicijs oris spuma, peculiaris admodũ huius mali nota, apparet, aut vrina & stercus præter voluntatẽ excernuntur, aut genitura prfluuit, dispositio deterior vehementiorque existimatur. Porro si ęger priusquam malo corripiatur, præsentit quasi auram seu spiritum ex particula quapiam sursum ferri, ac caput petere, vnde postea viribus dissolutus cõcidat, necessũ erit, simulatque auram hanc subnasci sentiat, antequã in terram collapsus conuellatur, vt eam partẽ a qua aura effertur, superius fortiter vinculis intercipiat ac constringat, siquidem eo pacto, reuerti accessionem prohibere consueuimus. Conualescente itaque ab accessionibus ægro, viribusque recreatis, purgatione ex catapotijs coccijs solicitandus est, & pars contagionem impartiens, sinapi, pipere, euphor

Percõsortium aliɫcuiuspãrɫticulæ,

phorbio ac melle anacardino inungēda, tantisper dum pustulæ oboriantur, & tenui saniē plenę crepent, ac liquor in illis collectus profluat. Nec cicatrice obducātur, donec qd-quid in illis coaceruatum sit, promaneat, nā hęc huius affect⁹ certissima curatio est. Postremo etiam cucurbitulę cum modica cutis incisione, parti consortij lege affectum infe renti affigantur. Si autem æger priusq̃ morbus eum inuadat, nauseam, vel vētriculi erosionem, palpitatiōemq; patiatur, & dein accessio subsequatur, sæpe vomitū porrectis his, quę vomitibus ciendis sunt idonea, irritabimus, quo facto, vt medicamen amarum in potu frequenter sumat, hortabimur. Ventriculo quoq; emplastrum ex spica, rosis rubris, mastiche & thuris cortice, vino odorato subactis, imponendum. Vniuersa autem vict⁹ ratio, ægro talis præscribi debet, quæ sit quamminime excrementitia, qualis est tum caro in frixorio frixa, & X profundioribus vasis incocta, tum auis palatum dentatum habēs, Arabibus ÷ taguid appellata, tum aliarum auium in collibus degentium

Ex stomachi vitio.

X Manarę vi tratis habet. ÷ Pli. li. 10. c. 44. diomedeas huius generis aues uocare uidetur.

G &

Ex cerebri pituita.

& hœdorum caro. Porro si ægro sensuum obfuscatio motricisque facultatis imbecillitas ac torpor superuenerint, nullaque cō memorata indicia adfuerint, laboranti catapotia coccia subinde sunt offerēda. Et cibos quoque incidentes ac extenuantes, e quorū numero ante dicti sunt, præbere competit. Gargarizatio ad hęc, vt & sternutatiōes antea cōpręhensis iritatę, eliciendæ pituitę gratia, haud parum conferunt. Proinde naribus pæoniæ radicis puluis, atomorū instar contusus, inspirabitur.

Ex sanguinis copia.

Cæterū si ęger comitiali morbo affectus, faciem & oculos rubētes, venasque tumidas habeat, sanguinis ex vena malleolū interiorem perreptāte extractio, strenue ei auxiliatur. Quinetiā ex suris, appositis cucurbitulis, sanguis nō inutiliter vacuabit, et caput opportune oleo rosaceo cum aceto irrigabitur. A vino vero, cepis, allio, sinapi, porris, apio, fabis, cānabi, & breuiter ab his quæ caput vaporem emittēdo grauant, ac implent, ęger arcebitur.

Electuarium ad omnem morbum comitialem efficax. Pyrethri, seselis, stichados singulo

gulorum drachmæ decem, agarici drachmæ quinque, cardamomi recentis & acuti acrio risque, ℥ liquoris Cyrenaici præstantissimi, aristolochiæ rotundæ singulorũ sesquidrach ma, exprimito ex scilla succum, ac eum æqua li mellis portione commixtum decoquito. illoque simplicibus medicamentis exceptis, formato electuarium, cuius, nucis auellanæ in star, cum liquore quopiam medicamentorũ vim ad caput dirigente, indies æger mane, & tribus horis post frugalem cœnam, assu met, & a crassioribus cibis interim abstine bit. Electuarium hoc omnibus morbi co mitialis differentijs, probe auxiliatur, si mo do vnam a GALENO descriptam exci pias, quæ scilicet ex sanguie ducit originẽ, cuius & nos iam supra meminimus. Huic sine sanguinis primum ex vena interiorem maleolum perreptante missionem, deinde ex axillari, præsentaneum remediũ adferre sæ pe vidimus. Victus autẽ ratio hoc malo im plicito, instituenda est, ex his quæ sanguinẽ minuunt, atque refrigerant. Quocirca car ne, vino, reliquisque dulcibus abstinendum,

Hodie offi cinæ assam foetidã uo cant.

& acidorum fructuum succus ad debitā craſſitudinem decoctus, loco potus porrigendus est. Itē capiti quoq;, ea quæ refrigerandi vim possident, & alia quæ sanguinis impetū reprimunt, non inutiliter superaccōmodabūt.

¶ *De incubone, qui ἐφιάλτης Græce dicitur.* *Caput* *xii.*

CVm quis in somno ponderosum quiddam sibi incūbere imaginatur, & vox eius supprimitur, aut incerta indiscretaque editur, incubone correptus dicitur. Cui malo mox per initia succurrendum est. Nā si diutius se prorogauerit, crebroq; eos p noctē opprimat, grauius aliquod nunciatur malum, vt apoplexia, insania, & morbus comitialis. Quæ enim comitiales interdiu, eadem ephialtici dormientes noctu patiuntur. Proinde si sanguineo colore, venisq; turgidis, æger fuerit, ex malleoli vena sanguinē detrahemus, ac suræ cucurbitulas cum cutis incisione, agglutinabimus. Preterea laborātem a vini potu, & dulcium ciborum esu (in primis ab his que copiosum sanguinem gignunt) dehortari commodum erit. Si no-

Ex sanguine.

norę contrarię pituitam indicantes adsuerint, aluũ catapotijs coccijs ducere, & ægro victus rationem extenuantem, ac incidentẽ instituere, vtile erit. Exercitia quoq; & inferiorum partium frictiones, haud paruum momentum ad huius morbi depulsionem adferunt.

¶ *De melancholia.* *Caput.xiiii.*

SI alienæ cogitationes absq; euidenti cã aliquẽ occupauerint, & inter cætera animi pathemata, metus, mœstitia, odiumq; hominum præualuerint, illi melancholiæ initium adesse asserimus. Cæterum quãdo malum vsq; adeo inualuerit, vt quæ animo concipit, proloquatur, & sermonem, & operationes inconstãtes interturbatosq; ædat, melancholica quæ apparent signa, eam perfectã esse fatentur. Quem itaq; huiuscemodi vanę imaginationes, & metus, animiq; angustiæ detinent, priusquam increscere, augescereq; cœperint, illi omnino subueniendũ est, quoniam si hæc symptomata excreuerint, difficilem, ac plane cõtumacem curationẽ admittent. Quapropter si melãcholię comites sint Cura eius quæ per cõ fortium fi...

ven

ventris cruciatus, inflatio, ineptus ac vitiat⁹ color, praua concoctio, vomitus, ructusq; acidi, flatuosorum spirituum copia, & sputorũ multitudo, curationem a venæ axillaris, aut eius quæ ab ea inter minimum digitum, & anularem sinistræ manus repit incisiõe, auspicabimur. Et si sanguis effluens, ater crassusq; cernitur, multum sanguinis, sin autem tenuis, & boni coloris conspicitur, minimum extrahendum est. Laborantem vero, his quæ aluum leniunt & humectant, ex quorum genere iuscula ex carne hœdorum, & veruecum confecta sunt, nutriri competit, statimque in balneum dulcis aquæ (in quo tamen non diu desidebit) deducendus erit. Post hæc subsequenti decocto epithymi a me conscripto, prospere vteris. Habet autem se in hunc modum. Myrobalanorum Indicarum drachmæ decem, filiculæ (quam πολυπόδιον Græci vocant) drachmæ quinq;, senæ drachmæ nouem, turbit drachmæ quatuor, stichados drachmæ decem, vuarum passarum ab acinis mũdatarum tantundẽ, epithymi Cretensis drachmæ decem, omnia

excepto

excepto epithymo in tribus libris aquæ, ad sesquilibræ consumptionem, decoquito. his actis, adijcito epithymum, ac statim ab igne decoctum amoueto, & tātisper dum refrigeretur in eo epithymum madere sinito, & illis simul refrigeratis manibusq; contritis, ea percolato. Deinde sumito agarici scrupulos duos, aloës drachmam vnam, sacchari semidrachmam, hellebori nigri sesquiobolum, excipito hæc melle, aut ✠ iuleb violato, informatoq; catapotia, ac tribus horis ante decocti propinationem, pro virium robore porrigito, deinde præscriptum decoctum ægrotanti exhibeto. Postea ꝙ triduū totum æger ad vires recolligendas conquiescet, ac illis interpositis diebus, quibus a medicaminū vsu abstinebit, paulo ante dictis aluū lenientib⁹ cibis, enutriēdus est, & potui vinū tenue & lucidū, bnq; odorū præbendū. Dehinc rursus æger cōmemorata rōe euacuādus ē. Qui etiā tertio q̄q; et quarto interpositis interuallis p īferiora huiuscemōi purgationē moliemur. Interī tñ ægrot⁹ a bilē atrā gignētib⁹ cohibeat, cui⁹ generis caprarū magnarū caro ē,

✠ Aliq hebdomadas tres scribi volunt

& ferina, & vaccina, & suilla, & sale condita caro, & caseus vetus, & fabæ, & in primis lenticula oleraque vniuersa humectandi vim nullam possidentia. fugiat quoque vina crassa & nigra, exercitia & vigilias, caueatque ne vel fame, vel siti excrucietur. Sed his contraria tenue vinum, & frequentes & diutinos somnos, illi iniūgere competit. Prospicendum etiam lieni his remedijs, quę in sequentibus, capite de intumescentis splenis pręsidijs, prosequemur. Similiter os quoque ventriculi corroborādum est medicamētis his, quorum mentionē faciam vbi ad ventriculi affectus deuentum fuerit. Cum autem nullum ex his, aut certe pauca, melācholię eueniunt, post phrenitidem vero, aut capitis ictum, aut diutinam in sole moram, aliquem occupauerit, mox inter initia sanguis ex humerali vena eliciendus est, & capiti ijsdem pręsidijs, quę his affectibus proprie dicata sunt, prospiciendū est. Ad hæc caput, modice feruefacta aqua, irrigandum, & insuper oleum rosaceum, aceto ex vino confecto dilutum, ab alto superfundendum. Similiter

Ex proprio cerebri affectu.

liter & lac muliebre capiti ægri immulgeri prodest. Naribus quoque oleum seminum cucurbitæ domesticę, & muliebre lac recte i-dentur. Quinetiam in balneum, humectandi facultatem possidens, subinde ęger deducetur, & aqua tepens liberaliter capiti infũdetur, & ægrotans omnia odora, frigida facultate prędita, crebro narib⁹ opportune obijciet. Cęterũ si paulo ante dictorum melancholiam nihil concomitetur, in principio vena, quę ex humerali & axillari media est, brahij dextri, incidenda erit, & sanguis præscripta ratiõe examinandus, atq; eadem, qua diximus medicandi, & alendi ratione, ęgro subueniendum. Posteaquam vero hęc auxilia tentaueris, aliquot diebus ęgrum a medicaminũ vsu quiescere sines, & deinde recollectis viribus, vt prius curationem, tantisper dum ab omni malo liberetur, aggredieris. Verũ vniuersum studium, quod in melancholicis considerandum existit, eo spectat, vt pinguiores corpulentioresq; crebris balneis potabilis aquę, & victu boni succi & humectante, & cum decẽ-

Vtriq; ãbigentis curatio.

Trib⁹ melã. speciebus coĩa.

ti al

ti animi delectatione reddantur, siquidē illi-
co, simul atq; pingues obesiq; redditi sunt, a
proposita noxa liberantur. Proinde cibi illis
q̄maxime idonei censentur, veruecina caro,
hœdina, gallinacea, & panis similagineus,
nam furfuraceus, nulla ratione ijs aptus vti-
lisue putatur. Vinum autem conuenit tenue
ac pellucidum, quoniam crassius nigrumq;
illis ineptum est. Præter hęc, lac etiam recen
ter emulctum & adhuc tepens his confert,
similiter & saxatiles pisces recentes, & sesa
ma saccharo atq; amygdalino oleo p̄parata.
Ad hæc cantilenas, mimosq; ridicularū rerū
eos audire, & alias res præ oculis habere, q-
bus maxime capiūtur exhilarantq;, et multi
somni, hoc morbo correptis, pręsidio sunt.
Contra ex graui & frequenti cogitatione, so
litudine vigilijsq; multis, graues illis noxæ
nascuntur. Catapotia bilem atrā purgan
tia, quę decoctum paulo ante descriptum ob
nauseam respuentibus, porriguntur. Epithy
mi Cretensis drachmæ viginti, filiculæ (quā
Græci πολυπόδιον vocant) agarici, vtriusq;
drachmæ decem, hellebori nigri, drachmæ
quinque

quinque, ℥ sacchari tantundem, stichados drachmæ septē, pulueris hieræ picræ drachmę quindecim, finguntur ex his catapotia, & offeruntur eorum drachmæ tres, vel minus pro virium ratione. Cęterum diebus, quibus a medicamentis æger liber quiescit, electuarij exhilarans inscripti, portionem opportune assumet. Hoc accipit, melisse, corticum citri, †caryophylorum, gallię moschatę, mastiches, croci Orientalis, cinnamomi, nucis myristicę, cardamomi, pęonię, ✠been albi & rubri, zedoariæ, doronici ℈ seminis ocimi maioris, seminis ocimi caryophilati singulorum pares portiones, moschi quantū pendet decima pars denarij vni⁹, insuper sumito myrabalanos, chebulas numero viginti, & emblicas numero trigita. hęc cōterito, & in tribus libris aquæ ad duarū librarum euaporationē, cōcoquito, & ꝑ colū traijcito, ꝑcolato quidē iuri, adijcito mellis librā vnā, & dein rursus decoquito, quousq; vniuersa aqua euaporatu absumatē. postremo trib⁹ huius cocti mellis partib⁹, partē vnā prędicto ℞ medicaminū ī puluerē detritorū, adijcito.

Sic Manar. salem Indicū interpret.

† Alii Gary. legūt.

✠ Incognitę veteri b⁹ radices

Cum

Cum autem vſus poſtulauerit, huius antidoti, nucis auellanę inſtar, offerto. Sane electuarium hoc, animi hilaritatem, coloris iucunditatem ac amœnitatem, bonāq; concoctionē creat, adhæc canitiem quoq; retardat.

¶ *De distillatione, raucitate & grauedine. Caput. xiiii.*

Ab aëre frigido cerebrū comprimēte.

CVm aliquis poſt balnei vſum, aut exercitium, aut aliam quampiam occaſionem calefacientem, caput in aëre ambiente frigidiore, & ventis aquilonijs flātibus, detexerit, & inde naribus, & palato pruritus, & titillatio, nimirum in ſpōgioſis oſſibus, & commotio, ſternutationeſq; prouenerint, adhibeat linteum calefactum capiti, & id tātiſper, dum calorem in profundū capitis penetrare ſentiat, relinquat. Deinde nigellam naribus odoris gratia admoueat, & eius etiam puluere, aut ſtruthij nariū foraminibus inſpirato, ſternutationes prouocet. Præterea ne peccans humor in dorſalem medullā fluat, ſupinum decubitum vitet, multam quoq; ciborum ingeſtionem, præſertim vaporoſorum, ac vini potum fugiat. Quod ſi affectus

Cū calida intēperie.

le qua. g. / leins / frumenti / coratus / r. 4

ctus, lintei excalefacti vsu, nihil remittat, sanguinẽ, humerali vena secta, mittere, ac vẽtrẽ, remedijs aluũ leniẽtibus atq; emolliẽtib⁹, ducere expedit. Tale est subsequẽs decoctũ, qđ tusse & thoracis asperitate correpto, aluiq; solutione indigenti, potui datur. Accipit aũt ℞ sericas numero viginti ✣ myxas triginta, vuarum passarũ ab acinis liberatarũ drachmas decem, violarum exiccatarũ drachmas quatuor, dulcis radicis a cortice liberæ, & nonnihil contusæ drachmas quinq;, ficus caricas decem, decoquũtur omnia trib⁹ libris aquæ, ad duarum assumptionem, deinde per colum traijciuntur, & in percolato hoc decocto cassiæ fistulæ drachmæ septem, mannæ (quam antiqui mel aërium appellant) drachmæ decem dissoluuntur. Cęterum si neq; venę humeralis incisio, neq; alui deiectio opem attulerint, & materia quoq; in thoracem defluxerit. Ad hæc si cum tusse febris infestauerit, ilico vena axillari, aut ea quę ex axillari & humerali media est, secta, sanguinem mittes, & a carnium & vini vsu, ægrũ arcebis. Itẽ q̃diu ingens calor, tussisq; aspera

✣ Sic iu... bas & ... b... stẽit... pretor...

ra & arida perseuerauerint, potui porriges hordei decoctum, aut iuleb violatum (Græcis iozulapon appellatum) quod ad hunc modum conficitur. Violarum vnciæ tres, in tribus sextarijs aquæ per diem macerantur, excolatæq; aquę, librę tres sacchari adijciunt. Verum calore se remittente, tussisq; sicca in humidam versa, vt iam expuat, infra scriptū decoctum vna cum iam narrato iuleb violato indies tantisper dum pectus expurgetur, & tussi æger liberetur, voxq; pristinæ claritati restituatur, propinatum, maximū auxilium præstat. Quod decoctum accipit, ficus caricas quinq;, sericas decem, myxas vigīti, vuarum passarū albarū ab acinis mundatarū drachmas decē, dulcis radicis cui cortex ablatus sit drachmas quinq;, omnia donec tabuerint aquæ incocta, per colum traijciunt. Huiꝰ decocti quotidie vnciæ tres, admixtis iuleb violati drachmis quinq; porriguntur. Porro si inueterauerit tussis, molestaq; esse prexerit, curatiōem eius, vt capite de tussis pręsidijs persequar, aggredieris. Cęterum si defluxus humorum ad nares Latinis graㅤ
uedo

uedo, Grecis κόρυζα appellatus perseuerauerit, suffitibus per infumibulum, aut calamū in naribus transmissis, cohibebitur. Proinde si humor, qui ad nares decumbit, tenuis, acris, mordax suppallidusq; extiterit, suffumigationem ex ✣ sulphure aceto macerato posteaq; resiccato, tentabimus. Aut si libet, ex hordeo fabisue decorticatis acetoq; cōmaceratis, ac deīde exiccatis, aut ex saccharo cādido, sandaloq; albo, suffitu prædicta ratiōe vtemur. At si nullā caloris notam facies pre se ferat, suffumina ex costo, vel thure apparabimus, nam & hec fluxus reprimunt.

✣ Legēdū puto furfure cum Aui. non sulph. cū Mesue.

¶ *De lippitudine, quæ ὀφθαλμία Græcis uocatur.* Cap. XV.

QVando adherescens oculi membrana, que natura alba est, ob sanguinis affluxum cruenta apparet, & ex oculis lachrymæ resudant, atque in maioribus oculi angulis sordes quædam colliguntur, egrum lippitudine infestari certum est. Que ꝓ symptomatū numero vehemētiaq; mō grauis, mō lenis existit. Verū inter huius vitij species, deterrima ea esse fert̄, que oculorum

alba

alba adeo inflata tumidaq; habet, vt nigredinem (quæ corneę pars tota est, adhęrente mẽbrana non obtecta) obtegere, palpebrasq; inuertere videatur. Mox itaq; per ophthalmię curationis initia, venam humeralem patienti oculo oppositam, in extrema manu pollici vicinam, aut supra cubitum, secare iuuat, nisi leue malum fuerit, aut sanguinis fluxus cõstiterit. Siquidem tunc e directo partis læsę, secta humeralis vena, opem fert. Quocirca q̃to vehementior affectus est, tanto maiorẽ sanguinis copiam detrahere decet. Post sanguinis autem detractionem, aluus myrobalanis citrinis, manna (veteribus mel aëriũ appellata) & fructuum quorundã, vt prunorum tamarindorũ succo, ducenda est. Aeger quidem a carne, vino & cibis dulcioribus arcendus, parcior quoq; victus illi præscribendus est. Quod si hæc inefficacia fuerint, collyrium album lacte mulieris puellã lactantis læuigatum, oculis illinetur. At si sordiũ multitudo in oculis collecta sit, specillo lana molli inuoluto, ac aquę rosatæ immerso, oculum a suis sordib⁹ liberare cõpetit. Dehinc

pului

puluis albus inspargēdus, oculisque mollis lana † muliebri lacte imbuta, cum laxa fasciа (ne puluis lachrymis eluatur) illiganda est. Deinde oculis ita molliter astrictis, & ægro in tenebrosam domū deducto, omni studio & conatu, somnum illi conciliabimus, summopere quoq; cauentes ne in affectum oculum, aut capite depresso & inclinato, decumbat. Sint itaq; omnia capitis indumenta laxiora, ac minus stricta, nec diu pronus, imo potius supinus, cubet. Porro si a venę sectiōe, atq; alui deiectione, oculus leuior, & dolor eius sedatus, & tumor mollior, & lachrymę imminutæ fuerint, balneū subinde eger conscendat. Siquidem hoc, morbi reliquias dissipabit ac depellet. Cæterū humidis sordibus oculique grauitate permanētibus, puluerem citrinū accommode oculo inspirabis. Ex horum remediorum genere, quod lippitudine vexatis multum conducit, etiam est linimentum supscriptum, epithematis instar fronti ac palpebris accōmodatum. Quod recipit. Glaucij pręparati fuci, rosarum aloës, lycij, sandali rubri, nucis

† Huius sa ctis natur apud Pli. li. 28. ca. 7.

Indicæ,croci Orientalis singulorũ equas portiones, ex quibus cibus inter se coriandri succo cõmixtis, fingunt collyria, & vbi vsus expostulauerit, vnũ illorum coriandri, aut intybi succo, aut rosacea aqua læuigatũ, dictis iã partibus inungit. Hec remedio si eger vsus fuerit, superis fauentibus, sanitati restituet.

Collyriũ albũ, Cerusse ablutæ drachme decẽ, sarcocolle crassioris drachmæ tres, tragagãthe drachma vna, opij sedrachma, redigatur in collyria, lenticulæ instar. Puluis citrinus, Sarcocollæ crassioris drachmæ decẽ, aloes drachmæ due, croci tantundẽ, myrrhe drachma, lycij drachmæ duæ, his in pollinẽ subactis, vbi vsus erit, puluis oculo inspirabit. Puluis albus, Sarcocolla alba & pinguis, lacte mulieris potissimum iuuenculæ macerata, in vmbra tantisper dum exiccetur, relinquatur, deinde exactissime conteratur, & singulis eius pulueris drachmis decem, adijciantur glaucij succi drachmæ duæ; hæc rursus detrita in puluerem tenuissimum reponuntur, postulanteque vsu, oculis insperguntur.

¶ *De oculorum ulceribus. Cap. xvi.*

ABscessum oculo innatum præsagiunt, ingens & vehemens punctilis dolor, pulsuũ magnitudo & vehemẽtia, multæ p-fluẽtes ab oculis lachrymę, & vniuersus ocu lus, aut abhęrescẽs mẽbrana sola, cruore suf-fusa, quorũ ruborẽ aptis oculis, aut inuersis palpebris, intueri licet. Deinde in oculo vnꝰ locus altero sanguinolẽtior, aut in cornea cõ spicua parte, locus aliqs albꝰ apparens, ocu li quoq; abscessum indicant. Cæterũ ad pręsentis affectus auxilia instituenda admouẽ daq;, Medico in oculorũ ægritudinibꝰ pro-fligandis exercitatissimo, & natura sagaci opus est. Veruntñ nos curationis capita & summã, atq; pręcipuã medicaminũ rationẽ, prosequemur. Dicimus itaq; vlcera in cohæ rente membrana (quã oculi albũ nõnulli ap-pellãt) oborta, nõ ita esse pniciosa priculosa-ue, vt sunt ea, quę cornee parti adnata mem brana nõ obtectę, innascunt. At omnium perniciosissimũ vlcus est, quod corneæ e pu pillæ regione euenit, siquidẽ hoc vlcus pupil læ procidentia subsequi quã ocyssime solet.

Ir. flam: nō dū suppurā tis curatio.

Huius itaque inflammationis curationem, a venę humeralis incisione, auspicabimur, sanguinis copiā quoad fieri poterit imminuentes, dein ad alui solutionē properabimus. Et ęger a carnium, & vini dulcis vsu, arcebit, solarumq; interi refrigerātiū herbarum esu, atque aquæ potu, contentus viuet. Oculo vero per initia, collyrium album muliebri lacte detritum, immittendum erit. Quod si modo pulsus minor & tardior fieri, cæteraque symptomata remitti videantur, spes est morbum sine suppuratione solutum iri. At

Iā suppurantis inflā. & vlceris curatio.

si pulsus post detractum sanguinem, & deiectum ventrem, atque collyrij albi vsū, neque minor, neq; remissior, neque rarior, redatur, exigua spes superest inflammationē illā, sine puris collectione, curari posse. Quare tunc oculo collyrium ex thure inducendū est, & ei puluinus aliquis ex molli lanula consarcinatus, atque ita admotus, illigandus est. Verum priusquam inflammatio suppurescat, oculum leniter ne dolore excrucietur, absque puluino constrīgere decet. Nec tunc quoque a collyrij ex thure vsu abstinere competit,

petit, quoniam tantisper dum inflammatio suppuretur, illud illinere confert. Pure vero iam nato, collyrium ex plumbo, quousq; cauitas tota abscessus impleatur, vniuersaq; caro regeneretur, quam conuenientissimũ erit. Hæc autem pręsidia abscessu rupto, nec valde magno existente, opportune tentantur. Nam si magnus pupillæq; vicinus abscessus sit, operæpreciũ erit, oculo Eleisier, mox ad finem capitis subscribendum medicamẽ, accomodare, ac eodem tempore puluinũ quoque ex tenera lana confectum, molliter oculo alligare decet, ne vlceris occasione, pupilla procidat. Proinde ad hæc, supinus decubitus depresso nonnihil capite, & a vehementiore motu ocium & quies, ęgro conueniũt. Cæterum carne iam in abscessus ac vlceris loco regenerata, vniuersaque cauitate impleta, relinquetur in oculo alba quędã cicatrix, quę, si profundius vlcus fuerit, crassior, si vero in corneæ tantum superficie extiterit, tenuior superficiariaque erit. Cicatrix tamẽ illa seu callus, remoto vlcere a pupilla oculi, nihil incommodi adferre potest. Sin autem pu-

pillę

pillæ vicinior, post vlceris curationem, alba cicatrix relicta fuerit, vicinitatis ratione visionem abolebit. Quapropter tum illis præsidijs, quibus albugines absterguntur tolluntur cp, vtendum erit. Collyrium ex thure. Ammoniaci, sarcocollæ vtriusq; drachmę quincp, thuris drachmę decē, croci drachmæ duæ, omnia fœnogræci succo excepta, in collyria digeruntur. Collyrium de plumbo. Plumbi vsti & loti, stibij, pompholygis abluti, æris usti, gummi Arabici, tragacanthæ singulorū drachmę septem, opij sedrachma, hęc simul contrita per tenuissimum pannum sericum cernuntur, et puluere aqua pluuiali consperso, informantur ex eo collyria. Collyrium deperditam vlceris oculi carnem regenerans, & pupillæ procidentiam prohibens, & relictam cicatricem seu callum extenuans abstergensq;, Cadmię ablutæ, pōpholygis loti, serussæ, stibij, thuris singulorum drachmæ duæ, myrrhæ drachma vna, sarcocollę crassioris sesquidrachma, cinnabaris, aloës, opij singulorū drachma vna, formantur ex his collyria. Collyrium autem Eleiser

vocatum

vocatum, quo ex vlcere procidentiam pupil le metuentes vtimur, in hūc modū se habet. Stibij, lapidis hęmatitis vtriusq; drachmę decem, acaciæ drachmæ tres, aloës drachma vna, his cydoniorum nucleorum succo subactis informantur collyria, ac dum vsus expetit, oculo accommodantur.

¶ *Ad ea quæ oculis incidunt educenda.*
Caput. xvii.

SI pilus, festuca, aut quid aliud oculo fortuito inciderit, sumito specillū resina pinea illitum, voluitoq; per oculum, et adtrahet id quod oculo illapsum est. Idē succinum attritu calefactū oculoq; admotum, præstat.

¶ *De albugine oculo innata.*
Caput. xviii.

QVæ oculis innascitur albugo, cicatrix est, post vlcerum curationem, dum eorum continui solutio restituitur, relicta. Quæ si in puerorum oculis oboriatur, facilioris curæ erit, q; in seniorum. Siquidē in senibus facta albugo, haudquaquam curationem admittit, nisi perquam tenuis & superficiaria ac nubeculæ instar extiterit.

Præ

Præſentem porro affectum, pręſidijs his di-
ſcuties. Poſtq̧ ęger balneo corpus emollien
te egreſſus fuerit, aut facie q̃minime prona,
vaporem aquæ calidæ, aut fœnograeci tepen
tis decocti, tantiſper dum ipſa rubeat, rece-
perit, infra ſcripti pulueris portionem ocu-
lo inſparges. At ſi id remedium venas turgi
das ac ſanguinolentas effecerit, doloremque
inflammatorium concitauerit, ab eo conqui
eſces, donec hi affectus oculi remiſſi fuerint,
dein idem ſubſidium repetes. Medicamen
pręſtantiſſimum albuginem probe detergẽs
citoq̧ diſcutiens, quo ego in exterendis al-
buginibus, neq̧ efficacius, neq̧ generoſius,
aut vlli par comperi. Accipe maſſacumiæ
(quod ex plumbo, vitro, ſilice conficitur, quo
ſcilicet fictilia vaſa illinuntur) halcyonij, qđ
alij ſpumam maris vocant, ſtercoris magnæ
lacertæ, nitri naturalis non factiçij, ſacchari
albiſſimi ſingulorum pares portiones. dein
ſume acori, chelodonij ℥ vtriuſq̧ drachmas
decem, & decoque in libra vna aquæ, ad tri
um partium conſumptionẽ, poſtea percolla-
to, & hoc decocto comprehenſas medicinas

Aliqui ad dũt fœnicu lum.

ſubi-

subigito, et liquore imbibito, in vmbra exiccandas seponito, ac denuo contritas, & vt prius aspersas exiccato, id vbi quater prestiteris, rursus omnia vt prius exiccato conterito qꝫ, ac oculo puluerem inspargito. Siquidē hoc medicamen nulli in detergendis albuginibus, vt dixi, est secundum, nam crassiores albugines, etiam brutorum, vt equorum & boum oculis innatas extergit.

¶ *De scabricie & tunicula.* Caput. xix.

Cum palpebram inuersam interius rubro colore suffusam, & asperam inæqualemcꝫ aspexeris, scabie ea molestatur. Et quando super oculorum alba & nigredinē, quiddam tuniculæ instar, venis multis cruētis & turgidis contextum cernis, affect⁹ adest, qui Arabibus a tunicæ forma, sebel dicitur. Sane vtracꝫ hęc vitia grauia sunt & diuturna, atcꝫ ad curandum cōtumacia. Nihilo minus tamen inter initia, dum æger sanus est, nec affectus inualuit, venæ sectione brachij & frontis, & alui solutione vtatur. Et ab esu palmularum, & sesami melle præparati, & temulentia abstineat. Præterea vacuū corpo

Ab ero dente humore.

A suffuso sanguine in adhærēte tunica.

corpore, nec cibis distentum ægrotantē, subinde ad balnea deducere, identidem quoque laboranti oculo collyrium rubrum illinere, prosunt. Collyrium rubrum. Lapidis hæmatitis, æris floris cremati ac loti vtriusque drachmæ tres, ęris vsti drachmæ duæ, croci drachma vna, myrrhę tantundē, piperis longi sedrachma, posteaquam vino veteri ea lęuigaueris, redigito in collyria. Pręter ista collyrium viride, capite de vngui descriptum, si illinatur, opem fert. Quod si morbi hi in vetustatem proruperint, scabies, inuersa palpebra & instrumento (quod a palpebrarum rasura βλεφαροξυστὸν Græci appellant) per summa derasa, ☞ tunica vero suppuratione, & concoquentiū vsu, persanari debent. At horum curationem pręsentis libri mentę, quum ad manualem artē pertineat, haudquaquam admittunt.

☞ Horū curatio latiss. 4. secundū locos.

¶ *Ad maiorum angulorū carunculas prurritu uexatas.* Caput. xx.

A mordaci succo.

SVmito intybum tenellum ac virens, & eo manibus exacte contrito, informato globulos paruos instar oculi, & oleo viola

ceo

geo circumlitos, ac oculis clausis superaccō-modatos, ęgrotanti somnum inituro, illigato. Verum rosaceum proposito affectui generosius est citiusque auxilium præstat. At si hæc inualida fuerint, accipito lentes excorticatas, rhum Syrenaicum, rosas rubras & mali punici acinorum succum. hæc trita sapa, hoc est decocto vino, conspargito, ac in morem emplastri, pruriginoso angulo inducito. Quod si ne hęc qnidem suffecerint, humeralem ęgrotantis venam primum incidito, deinde eam, quę recta in fronte repit, ac eas, quæ ad maiores oculi angulos sunt. Ventrem quoque subinde medicaminibus bilem flauam cientibus deijcito. Item ęgrū identidem ad reprimendum humorum acrimoniam in balnea dulcis aquę deducito.

¶ *De ungui oculorum, quod πτερύγιον Græcis uocatur* Cap. XXI.

QVando aliquid mēbranulę neruosę instar, ex angulo oculi nares spectante oriri, & oculi albū obtegere, ac adusq; nigredinem eiusdem protendi cernitur, affectus vnguis appellatus, oculo innascitur. Ob cōcoctricis uel expultricis imbecillitatē.

Huius

Huius noxa tunc demum peior censetur, dũ ad nigredinem quę e regione pupillę est, malum prorepserit. Hac itaq; membranula tenui existente, collyrio viridi, & collyrio ex æris flore, eam elidere tentandum est. Sed postquam in vetustatem & crassitiem vnguis deuenerit, scalpello ad id parato est euellendus. Collyrium viride, quod tunicula sebel dictæ, vngui & albę cicatrici auxilium præstat. Aeruginis drachmæ tres, æris floris combusti drachmæ sex, auripigmẽti rubri, nitri, halcyonij singulorum drachma vna, salis ammoniaci drachma semissis, guttę ammoniaci drachmæ duæ, ammoniacum in rutę succo dissoluitur, et reliquis medicinis eo aspersis, imformantur mirifice virtutis collyria, etiã si paulo vehementiora sint. Collyrium ex æris flore, quod vnguẽ exterit. Aeris cremati, æris floris vtriusque drachmæ quinq;, æruginis drachmæ duæ, salis ammoniaci, nitri, auripigmenti (quod sublimatum vocant) singulorum drachma vna, conteruntur omnia, & septimanę spacio, vt melius exiccentur, reponuntur, deinde

Chirurgia apud Aëti. li. 7. capite 60.

&c illis rutę succo consperfis, finguntur collyria, quibus vnguis affricatur.

¶ *De uibice, ac cruentis suffusionibus ex ictu aliaue causa. Caput. xxii.*

QVando in oculo ex plaga, seu alia quauis occasione, maculam sanguinolentam fieri contigerit, sanguis ibidem ex affluxu collectus (postquam ęstus & fluxio conquieuerint) discutiendus est. Sumito itaq; auripigmenti rubri, thuris, myrrhæ, ammoniaci singulorum ęquas portiones, his hysopi succo detritis, formato collyria, ac illa coriandri succo, aut hysopi decocto læuigata, oculo illinito. Verum q̃ diu dolor perseuerauerit, albumen oui oleo rosaceo cōmisceto, & lanam teneram illis imbutam, oculo illigato. Etiam columbæ sanguinem ex teneris alis expressum, statim per initia opportune instillabis.

Vehens multū

¶ *Ad lachrymas. Caput. xxiii.*

CVm maiores oculorum angulos perpetuo humore fluentes conspexeris, ægrum quotidie ieiunū, et corpore expurgato, ad balnea deducito, & oculo hæc subscriptū pul-

A frigido humoris affluxu.

puluerem, tenuitate atomis non absimilem, inspargito. Puluis quidem iste accipit, pompholygis drachmas decem, corallij rubri & albi myrobalani citrinæ & contritæ, aloes singulorum drachmas duas, piperis drachmā semissem, deterito hæc in pollinē tenuissimum, ac oculo crebro eum inspirato.

¶ *De uisus debilitate.* *Cap. xxiiii.*

Ex humiditate. SI cum visus imbecillitate, manifestæ humiditatis notæ apparuerint, quæ tempore inedię & exercitij nonnihil remitti videantur, catapotia coccia, leuioribus purgantibus pręsidijs tentatis, subinde ęgrotanti porrigere, & alimenta siccantia & extenuātia administrare oportebit. Vomitum

Ex siccitate. quoque subinde post assumptos cibos incidentes iritare opportunum est. Oculis autē pulueres siccandi vim possidentes, vtiliter inspargentur. Quod si iam dictum affectum siccitas, corporisq; macies concomitētur, copiosius & humectans alimentum, & vini potus, ex vsu erunt. Item aqua egelida capiti liberaliter infundenda, atq; ad feruidę aquæ vaporem, facies inclinanda est. Naribus

bus ãt ac auribus, oleũ amygdalarũ dulciũ instillandum, ac oculis lac mulieris adolescẽtulę quotidie, idq́ sepius est infundendum. Hæc porro imbecilli visus species, famis tẽpore & vacua aluo, intẽrior quoq; redditur.

Compositio pulueris tenuissimi, visum qui humiditatem suæ imbecillitatis causam obtinet, exacuens. Accipito pompholygis rosacea aqua abluti siccatique drachmas viginti, deinde exprimito sampsuchi virentis succum, & nocte vna quousq; resideat, quiescat, dein eũ percolato, & eo succo aspersũ põpholygem, donec exiccetur seponito, posteaq; conterito, & sumito zingiberis, piperis nigri, piperis longi, chelidonij singulorum drachmas duas, salis ammoniaci drachmã vnam, pompholygis sic vt descripsi pręparati, drachmas viginti, hæc omnia conterito, & succo virentis fœniculi aspargito, & rursus siccata ac contrita reponito, & exposcente vsu, oculis inijciens, vtere. Præter ista quoque proposito affectui, collyrium ex fellibus illitum optime facit, sed valde acre & mordax est.

Puluis ad humiditatẽ oculi.

Ad

¶ *Ad palpebrarum tumorem, Græcis χήμωσιν appellatum.* *Caput.* xxv.

A sanguinis influxu.

OCulo epithema humorum affluxum reprimẽs, capite de oculi lippitudine descriptum, illinito.

fo. 25.

¶ *Ad palpebrarum pilos, oculos iritantes.* *Caput.* xxvi.

Ob siccitatem aut pororum obliquitatem.

SI pilus vnus alterue oculo infestus fuerit, aliis rectis palpebrarum pilis, mastiche, aut oleo sesamino, agglutinato, aut radicitus eos euellito, ac locum, a quo euulseris, mucronato ferro, aut acu, vrito. Verũ si multi pili oculũ iritauerint, necessitas tarsũ præscindere cogit. Cęterum eius negocij tractatio, nostri propositi libri limites transcẽdit.

¶ *De suffusione, siue humorum in oculum affluxu.* *Caput.* xxvii.

QVandoque ante oculos culices alicui, vel alia tenuia, lucentia, caliginosaque corpuscula perperam obuersari videntur. Quod nonnunquam proprię noxæ oculi, nonnunquam ventriculi affectui, fertur acceptum. Quare inter hęc duo discrimen habendum est, neque sane hoc sympto-

ma

ma homines infestans, parui pendendum ē, quod si ob ventriculi vitiū euenerit, non metuēdum, ne oculo magnam noxam adferat. Sin ex proprio oculi affectu sit, metu grauioris mali non caret, siquidem id suffusionis initiū esse cousueuit. Cæterum affectus hic, dum recens est, nondumque radices egit, localibus medicamentis eliditur. At vbi vetustus perfectusque extiterit, sola punctorij styli mucronis pertusione, curari potest, licet fortasse nec pertusio quidem opem adlatura sit. Quam ob causam inter hæc duo iam enarrata, merito discrimem summo studio inquirendum est, quod autem id sit perstringā. Cum igitur vtrique oculo, muscæ, aut culices, aut quid simile occursare videatur, pro certo habendum, ex affectu ventriculi malū pendere. Si aūt altero tantū oculo huiuscemodi apparitiones conspiciantur, vitium oculo proprium esse iudicatur. Sic etiam quando cibis distenso ventriculo, & eo ingesta male concoquente, nauseaque laborante, solito plures cerni videantur, tempore vero inediæ, aut exercitij pauciores hallucinationes eue-

Paul. li. 6. ca. 21.

E niant

niant, & tunc quoq; sciendum est, ab ore vẽtriculi affectum pẽdere, idq; maxime si duobus tribusue, aut etiam pluribus mensibus suffusionis apparuerint accidentia, contemplantiq; tibi pupillam nihil tenebrosum conspiciatur. Dum itaq; harum coniecturarum congeriem congesseris, & ueluti chorus quidam concinne loquatur, catapotia coccia porrigito, quibus si affectus in totum extirpatur, prædictis notis indicationibusque fidem dabis. Cæterum si altero tantum oculo visa fuerint, & singulis dieb⁹ perpetuo huiuscemodi apparitio perseuerauerit, nullo scilicet die interueniente, qui omni reprehensione caruerit, censendum est suffusionis (quam aquam alij vocant) adesse initia, præsertim si altera pupilla tenebrosior, aut turbidior, aut (ut breuiter dicam) non exacte pura videtur, quæ si ita se habeant, certo certius est suffusionem esse. Quando itaque affectus hic ex propria dispositione oculi pẽdet, prohibendum ægro ne cucurbitulis, neq; ex venis in manum distributis, sanguinem extrahat, similiter quoq;, vt piscium, & eorũ

Mali, ex oculi uitio curatio.

dũ quæ humectant, pituitoſũq; ſuccũ generant, eſum fugiat hortaberis. Aluum vero frequenter catapotijs coccijs deijcies & ægrotum calefacientibus ſiccantibuſq; ales, atq; hydromel potui illi propinabis. Oculis vero collyrium ex fellibus opportune illines. Collyrium ex fellibus, quod auxiliatur incipienti ſuffuſioni, & pupillę dilatationi, & his, qui poſt occaſum ſolis non vident, & hebetudini viſus, humiditatem ſui occaſionẽ habentibus, hac ratione conficies. Fellis gruis, fellis piſcis Arabibus ⁘ ſabot dicti, fellis hircini, fellis accipitris, fellis aquilæ, fellis perdicis ſingulorũ ſiccorũ vnũ, aut plura, horũ aridorũ drachmis decẽ, adijcies euphorbij, ſylueſtris cucurbitæ, ſagapeni ſingulorũ drachmã vnã, his ſimul omnibus attritis & vna commixtis, aſperges fœniculi tenelli & virentis ſuccũ, & poſcente vſu cum lacte muliebri, aut oui candido, oculo immittes.

In initio Paulus et Aetius venã ſecant.

⁘ Nos ſucti viemur, cauqueq; callonymũ memi nit.

¶ *Ad nocturnam cæcitudinem, quæ νυκταλωψ Græcis dicitur.* *Caput.* XXVIII.

HVic affectui idoneũ eſt, hepar caprinũ ſciſſũ & ſectionib⁹ ſigulis ĩiectũ piper

ab aquei humoris & ſpiritum craſſitie.

longum, & eisdē sectionibus occlusis, in cli-banum hepar mittitur, & tantisper dum asse-tur exicceturque, non tamen vratur, relin-quitur, quo assato, piper longum extractum, diligenter cum moschi momento cōteritur, ac sanie, quæ ex asso iecore resudauit, cōspar gitur, & exiccatum in puluerem que detri-tum, oculo insufflatur. Iam quoque ipsum ie cur opportune edendum porrigitur. Aut ca-prillum fel melli commixtum, in æneo vase super ignem decoquito, & dein specillū felli intinctū, oculo admoueto, magis tñ profece-ris, si collyrium ex fellibus oculo inūxeris. Porro si hæc omnia inefficacia fuerint, aluū deijcito, ac sanguinem ex vtrisque humera-rijs, & frontis vena, detrahito, victusque ra-tionem extenuato.

¶ *De dilatatione pupillæ.* Ca. xxix.

A siccitate. CVm pupilla hoc est foramē, quod pro-pter vueā tunicam perforatā in nigre dine oculi cernitur, vsq; adeo dilatatur ac pa tescit, vt omni ex parte alba oculi attingat, & si id post vehementem capitis dolorē eue-nerit, modica eius restitutiōis spes habenda est,

est. Exigua autem existente dilatatione, vẽtrem catapotijs coccijs dejcies, ac identidem collyrium ex fellibus oculo illines. Cæterum si pupillam propter ictum dilatari obtigerit, haud quaq; formidandum, quia, nisi vuea tunica diuulsa sit, pristinæ integritati restituetur. Parabis itaq; ad huiuscemodi vitium, emplastrum ex fabarum farina, chamæmelo & althæa, & hęc in vino & aqua contusa, oculo induces.

Ab humoris copia.

¶ *De fistulis maioribus oculi angulis accidentibus.* Caput. xxx.

SI quando angulus maior madet, cumq; comprimitur, sanies & pus emanant, fistula ægrum molestat, cui ignito ferro præsentissime succurritur. Verum eius vsum docere, ab huius libri tractatione alienũ censetur. Nihilomiuns tamen subiungam remedium, quod si accommodaueris, ipsam resudationem per mẽses plures ita cõprimes, vt æger conualuisse sibi videatur. Medicamen hoc accipit, Aloës, thuris, sarcocollę, aluminis singulorum pares portiones, ęruginis quantum pendet quarta pars vnius, hæc trita

A putri & erodente humore.

Apud Cel. li 5. ca. 28.

trita, ac plantaginis ſucco ſubacta, in collyria rediguntur. Cum autem vſus expetit, fiſtulam, donec vniuerſa ſanies in ea coaceruata profluxerit, premito, deinde ægro in latus ſanum, fiſtulęque non obnoxium, decumbente, iam deſcripti collyrij in ſucco plantaginis diſſoluti, tres guttas, aut quatuor, non tamen ſimul, ſed vnam poſt aliam, iuſto interpoſito interuallo, in magnū oculi angulum, fiſtula tentatum, inſtillato. Quo peracto, æger trium horarum ſpatio, prædicta figura decumbet. In aurora inſecuti diei, rurſus fiſtulam exacte comprimito, ac eandem curationem reiterato, atque deinde ſeptimana vna, aut quam diu fiſtula preſſa reſudat, idem repetito. Siquidem hac curatione, locus fiſtula infeſtatus, ſiccus ad longum tempus ſeruabitur. De oculorum autem præſidijs, quantum præſens inſtitutum exigit, iam ſatis pertractatum exiſtimo. Reliqua vero quum ad curationes, quæ ferro, ac manus adminiſtratione peraguntur, pertinent, relinquam, quo niam multis remedijs, atq; longa pertractatiōe

Fuſiſſime li. 4. ſecundum locos Galeni [illegible]

tione, opus habent. Sunt tamen nonnulla ex horum genere, in his libris, quibus de decoratione, & facis, tuendaque sanitate egimus, descripta.

¶ *De aurium dolore.* *Caput.xxxi.*

SI aurium dolorem, faciei inflāmatio pulsusq; magnus & velox concomitentur, sanguinem, ex humerali vena secta, ægrotāti detrahito. Item oleum rosaceum oleumq; de floribus salicum, modice ad auris sensum calentia, cum aceti pauxillulo, in auditorium meatum infundito. Lac quoque ita calidum, vti est recenter emulctum, subinde cum oui candido, auri instillato. Ventrem autem myrobalanis citrinis, scammonio, & aloë, vehementer ducito. Præparabis autem huiuscemodi medicamen, in hunc modum. Sumito myrobalanorū citrinarū drachmas viginti, & in puluerem contritas, duabus libris aquę vsq; ad duarū librę vni⁹ tertiarū consumptionē incoqto, deinde decoctū p colū traijcito. Insuper accipito aloës drachmam vnā, scāmonij obolū vnū, hęc discocto cydoniorū succo aspsa, atq; i catapotia digesta Ex inflāmatione cōtractio.

porri

porrigito, & deīde post duarū horarū intercapedinē decoctū pbeto. Quod si dolor minime conquiescens vrget, opij momentum, oleo rosaceo temperatum, auri immittito. Et si pulsus priori similis redierit, triduoq; talis perseuerauerit, oleū ex sesami semine, in quo anatis, aut gallinę adeps dissolutus fuerit, subinde sensim auri infundito. Siquidē tunc auri abscessus inest, cui suppuratiōe opus est. Quando autem dolor sedatus fuerit, suppurationem perfectā esse scito, & subitam insperatamq; ab aure puris profusionē exspectato. Cęterum dum dolor auriū, post fastidiosam repletionem, aut ventos frigidos, molestauerit, oleum in quo ruta cepaue incocta est, tepidum auri immittito. Quod si hoc inualidum fuerit, oleū in quo turbit decoctum sit, auditorio meatui instillato. Aut oleum liliorum, cui ad singulas vncias, euphorbij recentis & castorei vtriusque drachma vna exactissime leuigata, adiecta sit, infusum non minus iuuat. Porro si ne hoc quidem auxilium pręstiterit, aluū catapotijs coccijs ducito, & laconicum primā balnei partem

crassis uiscosisq; humoribus.

tem (in quo sudorẽ prouocet) intrare iubeto. Vinum similiter vetus robustumq; illi ꝓpinato. Si vero aurium dolori adsint sonit⁹, tinnitus et flatus, panicũ siue miliũ in frixorio torrefactum, identidem feruidum per saculos, superaccommodato. Aurem quoq; ægri ad vaporem aquæ, cui mentastrum, stichas Arabica & sampsuch⁹ incocta sint, inclinato. Ad hęc castorei & euphorbij vtriusq; pondus quatuor granorum hordei, sambuci oleo dissolutum, & deinde auri infusum, magnum adfert præsidium. Ex flatuoso spiritu.

¶ *De auris ulcere.* *Caput.xxxii.*

PVre ab aure profluente, mulsa tepida crebro in vno die infundenda est, dein de infra scriptum hoc medicamen, præsenti affectui multum accommodum, est inijciendum. Sarcocollę, aloës, cinnabaris, thuris singulorum drachma semissis, squamę ferri, æruginis, vtriusq; obolus, omnia aceto leuigata, in aurem infunduntur. Vel linimentum tortile ex linteo, melle imbutum, ac dicto iã liquori intinctum, in aurem mittitur. Aeger quoque tantisper hoc medicamine, & mul-

sa,

sa, dum auris curetur, opportune vti poterit.

¶ *De sonitu & tinnitu aurium.*
Caput .xxxiii.

NOnnunquam hoc vitium ob exquisitum auditus sensum, eiusque acrimoniam oboritur, cuius certissimum indicium putatur, si tempore inediæ increuerit, crapulæ vero & repletionis remissior fuerit. Hic igitur affectus, cum lenior sit, sibi dedicatam curationem nullam exposcit, nisi forte aggrauescat. Tum enim opij grana duo oleo rosaceo soluta, ac in aurem dimissa, illi (sensu nonnihil stupefacto) abunde auxiliantur. Si vero capitis grauitatem, & auditus imbecillitatem sibi comites sortitus fuerit, oleum seminis raphani, & oleum amygdalarum amararum, & oleum rosaceum, in quo castoreum fuerit detritum, auditus meatui instillabis. Aurem quoque ad vaporem aquæ, cui sampsuchus, stichas Arabica, absinthium, mentastrum & origanũ incocta sint, opportune inclinabis. Et aluum catapotijs cocçijs deijcies, & vinum ægrotanti subtrahes, parceque ales.

Ex euaporatu crudi humoris.

¶ *Ad grauem auditum.* Cap. xxxiiii.

CVm autem auditus grauitas, homi-
nem occupat, perpendendum est, an
in aure sordes (quas a consistentia ceram
nominant) coaceruatæ sunt. Quoniam hu-
iuscemodi sordib⁹ ibidem inueteratis, phar-
macis mihi supra ad auris vlcera narratis,
aut nitro in aceto subacto, aut manuali ope- A crudis humorib⁹.
ra expurgabuntur. Verum si non sint
sordibus infectæ, & auditus grauitas post
copiosam ciborum ingestionem, aut mor-
bum acutum, humores ad aurem in eius iu
dicatione protrudentem, oborta sit, aure va
porem aquæ, cui paulo ante dicta incocta
sint, recipies, idq; per infumibulum, quo
totus vapor in aurem penetret. Curabis
autem id rectissime ad hunc modum.
Mentastrum, absinthium, sampsuchũ, ali-
aque ante iam commemorata, in ænea olla
aqua plena, & ad hunc vsum idonea, ore scili
cet angustiore decoquito, ac deinde infumi-
bulum ollæ ori accõmodato, & ne vapor ex-
halet, linteis infumibulum, & ollę os circũ
uoluito, ac deinceps aurem super infumibu

li ori

li orificium inclinato. Præterea collyrium hoc auditorio meatui instillato. Syluestris cucurbitæ drachma vna, nitri scrupulum vnū, castorei, aristolochiæ rotundę, succi absinthij singulorum drachma semissis, costi sesquiobolus, euphorbij obolus, fellis vaccini quantum ad simplicia excipienda sat est, imformato ex his collyria, et cū vsus exigit, vnum oleo amygdalarum amararum detritum, auri pedetentim, ac continue infundito. Hoc enim præstantissimum adfert pręsidium dolori, qui ex pituita & flatulētis spiritibus ē, & sibilo, & tinnitui, surditatiq́; qui affect⁹ omnes, viscosorum crudorumque humorum soboles sunt. Porro si auditus grauitas

Ex siccitate

post ieiunia, crebrasq́; vigilias oboriatur, & fuerit facies emaciata, & oculi concaui, ęger balneum dulcis aquæ petat, & copiosiori potu, ac cibo humectante vtatur, somnosq́; plures sibi conciliet. Capit quoq; aqua tepida cum oleo humectandi vim obtinente, donec

ab expurgato humore per crisim

sanescat, perfundat. Quod si a phrenitide hoc genus vitij inuaserit, pręsidijs capite de aurium sonitu descriptis curatur.

Ad au

¶ *Ad aurium vermes, & animalcula auditus meatum irrepentia.* Caput. xxxv.

CVm auditorium meatũ titillatio, pruritus & dolor molestãt, & vermes inde excidunt, auri mentastri succus, aut foliorum persicorum, aut oleum nucleorum ma- lorum persicorum, aut aloëm succo absinthij detritam, auri immitte, hęc namque vermes, & animalcula aurem irrepentia, aut in vlceribus nata, interimunt.

¶ *Ad ea quæ in meatum auditorium incidunt, euellenda.* Caput. xxxvi.

QVando aliquid meatui auditorio infigitur, oleum tepidum illi infundito, & ægrum in balneum potabilis aquæ deducito, atq; in eo tantisper dum mollius corpus eius reddatur, immorari sinito. Deinde naribus struthium in puluerem subactum, inspirato, aëremq; per inspirationem attractum, donec sternutatio iritetur, ęgrotantem retinere iubeto, huiuscemodi namq; cõcussu fortasse id qđ meatui illapsum est, eijcietur. Si vero maius fuerit, q̃ quod excidere possit, forpicula, aut ferro instar retusi hami in aurẽ

dimis

demiſſo, operæprecium eſt extrahere. Quin etiam idem quoq; in naribus, ſi vſus expetit, tentandum eſt. Porro ſi in porum auditorium aqua defluxerit, capite verſus eã partem, in qua patiens auris eſt, inclinato, in vno pede ſubſiliat æger. Quod ſi non excernitur, ſternutationem vt præcepi, prouocato, deinde tepidum oleum ſubinde auri inſtillato. Neque hoc malum parum nos anxios reddere debet, præcipue ſi id quod in aurẽ inciderit, aut ingreſſũ ſit, tetra qualitate pollet. Inde enim grauis cruciatus ſubſequi, & in aure inflammata ſi intus maneat, conuulſiones adferri ſolẽt.

Ad ſanguinem e naribus erumpentem.
Caput. xxxvii.

EX eorum genere, quę ſanguinis e naribus profluuium ſiſtũt, eſt ſuccus ocimi maioris, in quo camphora lęuigata ſit, & naribꝰ ita immiſſus. Auxiliatur enim huiuſcemodi ſuccus hoc affectu implicari ſolitis, aut ante fluxum ſanguinis, aut tempore profluuij naribus illitus. Vel accipito gypſum, cinerem chartæ ex linteis præparatæ, galliã, cinna

cinnabarim, calcẽ viuã, chalcithidẽ, et hęc simul in puluerem detrita, naribus inspirato. Vel linimentum tortile ex linteo, his pulueribus albumine oui exceptis, imbutum, naribus immittito. Aut alumen scissile in puluerem longe tenuissimum actum, cum pari portione amyli, naribus insufflato. Quod si copiose sanguis profluere perseuerat, brachiorũ partes axilis vicinas, zonis, aut cordulis vincito. Quinetiam vt sanguinem in contrariũ trahas, fœmora quoq; ac testes vinculis intercipito. Porro si affectus inualescat, incisa humerali, partis illius vnde sanguis profluit, sanguinem per interualla modice detrahere, confert. Si quidem nec hac ratione sistitur, magnas cucurbitulas ignitas hipochondrijs, ea parte qua sanguis fluit, affigere, cutemq; si opus sit, leniter incidere, consilium est. Medicamen sistendo sanguini longe efficacissimum. Accipies calcem albam, qua aurifabri vti cõsueuere, & subinde tritã citra cũctationẽ naribus inspirabis, vel linimentum funiculare oui candido liquore illitum, eaq; calce imbutum, narium foraminib9 immittes.

Ad

Ob materiæ adustionē.

¶ *Ad narium crustas & ulcera.* Ca.xxxviii.

CRustis, quas Grçci ἐσχάρας uocant, in naribus obortis, ceram & oleum humectans, cuiusmodi violaceum est, & gallinaceum adipem illines, atq; ægri naribus crebro, diebus aliquot, aquç calidæ, cui emollientia, & humectantia incocta sint, vaporē mane obijcies. Cæterum crustis iam emollitis ac prolabi incipientibus, linimentū tortile aceto acerrimo sale cōtemperato intinctum, naso inseres, ac crustis ipsis acetū cum sale superaccommodabis, siquidem eo aceto exiccatæ, diutius naribus non inhærebunt. Quod si vlcera ibidem oboriantur, vnguento cerussæ opportune ea restitues.

A materiæ affluxu & cōcoc. & expul. imbecillitate.

¶ *De polypo & sarcomate.* *Caput.* xl.

CVm parte interiore narium, caro superflua, mollis, & quasi laxa & rubra albaue innascitur, & nares quoq; crassescere incipiunt, iamq; dicta carne impleri, humeralē venam primum incidere iuuat, deinde linimentum tortile vnguento viridi imbutum, naribus impositum bene facit, eius autem vnguēti libro septimo Almansori dedicato,

cato capite septimo de carnem exedentibus remediis, memini. Constat autem, æruginis & despumati mellis vtriusque vncia. quibus nonnulli addunt sarcocollæ drachmam semissem, & ammoniaci tantundem, quæ vna cum ærugine, melle & aceto excipiunt, atque in formam vnguenti digerunt. Verũ si hoc non vsque adeo efficax fuerit, * medicamen mordax ibidem a me descriptum, tantisper dum plane locus expurgatus excesusque fuerit, parti laboranti inducetur. Præterea affectui huic nõnunquam ferro, excindendo radicitus carunculam illam succurritur. At medici id tentantes, interdum grauiter delinquunt, ac ęgrũ, affectus differentiã non perpendentes, in magnum vitiũ inducunt. Nam in naribus quoque cancer subinde nasci solet, quem sine discrimine cum polypo confundunt. Quum itaque hoc in loco obortus cancer, neque mordacia fert medicamina, neque quæ ferro fit præcisionem, consiliũ est, leniter illum attrectare, & præsidiis lenientibus, & sanguinis missione, & alui solutiõe ipsum tollere. Cognoscitur vero, an huiusce

* Mesleze beregi Arabes uocant.

 modi

modi affectus, cancer sit, ex eo videlicet, si durus est, & venas tumidas habet, & ad palatum vsq; nonnunq; prorepit. Proinde naribus siccis durisq; existentibus, ac nullo ab illis manante humore, sumopere cauēdum est, ne cancer, aut huic similis affectus, ferro acribusue medicamentis irritetur. Verum si, quę naribus caro innascitur, laxa mollisq; fuerit, & humores e naribus profluxerint, ac si pressus nasus, mollem, nec tactu durum sese offerat, non metuendum est, quin acrium medicaminum vsu, & ferro subueniri illi possit.

¶ *De oblæsa olfaciendi facultate.*

Caput. xl.

Ob frigidū hu. organis olfactus īpactum.

QVando sensus, quo odores persentimus, deperditus est, & naribus nulla superflua caro increuit, & aër solito more per nares attrahitur, & oculi sensuumq; reliquorum organa, naturalibus muniis apte fūguntur, naribus puluerem tenuissimum ex struthio, † cyclamine & sale ammoniaco, inspirabis. Aegro quoque, vt nares vapori excalefacti aceti admoueat, præcipies. Verum si hæc inefficacia sint, subsequens me-

† alias artemisia.

di

dicamen naribus illinetur. Cuius compositio in hunc modum se habet. Nigellæ, fellis gruis, cucurbitæ syluestris, veratri albi singulorum pares portiones, hæc detrita in puluerem, ꝙ vrina cameli Arabici, quantum ad contegendas medicinas sat est, excipiuntur, deinde ad solem exiccanda reposita, tandem in pastillos lentium instar, diguntur, exigente autem vsu, vnus illorum oleo sampsuchi solutus, naribus inducendus est. Siquidem hoc remedium, præsẽti affectui est aptissimum. Quod si hoc medicamentum suo calore & mordaci facultate, magnum dolorẽ excitauerit, oleum seminum cucurbitæ domesticæ, narium foraminibus inunges, & capiti aquam calidam liberaliter infundes. Sorbitiones quoq; actu calidæ & humectantes, ægro conducunt, ex quorum numero sunt ptisana, & furfurum decoctum, eaq; quæ farina & alijs frumentaceis seminibus, præparantur. Et subsequens quidem præsidium ad deperditum olfactum efficacissimum putatur, quod in hunc modum conficies. Cõterito nigellam in puluerem tenuissimũ

Eius vsum docet Pli. li. 28. Ca. 8.

e. g. l. deins u menso edo vnis. c. 9.

& cum veteri oleo subigito, deinde ægri capite (ore aqua impleto) quantum licet retrorsum reclinato, comprehensi medicaminis aliquot guttas naribus instillato, & laborantē quoad potest, aërem ambientē attrahere præcipito, hocq; tribus insequentibus diebus & ternis vicibus facito. Cæterum si ob medicamenti acrimoniam, rosio aliqua concitetur, ea quæ prius dolori vtilia præcepi, naribus admouebis.

¶ *De dentium & gingiuarū dolore.* Ca. xli.

Ex inflāmatione.

SI contingat gingiuam vna cum dentium dolore cruentam simul & tumidam, & rubro colore suffusā esse, tumereq; tumore pulsatili, cucurbitulis scoptulis, aut inferiori mandibulæ affixis, sanguinem detrahito, prius tamen secta humerali vena. Deinde ore aliquādiu acetum cum rosaceo, donec tepuerit, retinendum præbeto, quo eiecto, idem rursus repetat, ac postea solum rosaceum frigidum ore retineat. Verum si ea ratione affectus non sopiatur, sitq; cum imflāmatione pulsus vehemens, camphoram vna cum pyrethro contritam, dentium radicibus

ad

gingiuas applicato, & postquam puluis defluxerit, a saliuaq; elutus fuerit, alium secundo diligenter inspargito. Præterea lanā mollem oleo rosaceo imbutam, denti applicato. Quod si dolor non remissus aliquando incrudescit, grauiorq; redditur, opij obolū rosaceo læuigato, & illo circumlitam lanulam quamminime sordidam, radici affecti dentis adhibeto. Si ne sic quidem dolor requieuerit, gingiuis scalpello leniter incisis, sanguisugas admoueto. Porro si gingiua, neq; cruenta, neq; tumida sit, neq; pulsatili dolore infestetur, & facies absq; imflammatione cernatur, sed dolor a nausea, & copiosa ciborum ingestione, & cœna ægrum inuaserit, ægerq; multis cibis refrigerantibus vsus fuerit, aluum catapotijs coccijs deijcito. Et dolore affectorum dentium radices, subscripto medicamine circumlinito. Quod accipit, pyrethrum, sinapi, thapsiam Indicam, nitrum, piper & zingiber, quibus in puluerem detritis, dentium radices infricabis. Lanam quoque tenellam illis inuolutam, dentium finibus circa gingiuas apponito, prius

Ex frigidi humoris affluxu.

tamen

tamen ore, aceto in quo pyrethrum, menta⸗strum, & origanum ebullierint, abluto. Ex⸗trinsecus autem panicum, siue milium in frixorio tostum sacculoq; insutum, genis ac⸗commodato, aut piperis puluere melle sub⸗acto, dentem eiusq; radicem infricato. At si hæc inualida fuerint, dentium finibus, hãc theriacam superponito. Castorei, laserpitij, hoc est succi Cyrenaici, piperis, gingiberis, styracis, opij singulorum pares portiones, hæc melle leuigata, denti inducito. Aeger quoque ad tempus a cibo abstinebit, & sub inde laconicum primam balnei partem, vt sudor copiosus erumpat, ingredietur. Si au⸗tem nec sic dolor sedatus sit, ferro candenti dentium radices subinde contingito, vel pe⸗nitus extirpato. At erosione tentato denti, medicamenta sequentia, vt quæ vehemen⸗ter exedant, imponito, aut in totum den⸗tem euellito.

Ob præstantiã ab autore theriaca appellatur.

Medicamenta eradicantia & confringentia dentes. *Caput. xlii.*

MEdicamen q̃d exeso denti immissum, ipsius remittit dolorẽ, ac ipsum †cõminuit.

†alias cõstringit.

minuit. Sumito ✝ herbam lactariam fœminã (quam Græci τιθύμαλον μυρτίτην vocant) & piper, his commisce cedri resinam, dentiq; excauato imponito. Medicamen imbecillos ac dolentes dentes eradicans. Accipito radices mori, radices capparis, pyrethrum, lac tithymali, liquorem volubilis maioris (qui Græcis κισσάμπελος dicitur) cucurbitæ syluestris radicem, & auripigmentum rubrũ, & his tritis, acetum quantum vt inter se cohæreant satis est, inspargito. Et acetum quoq; vnius hebdomadæ spatio (vt exacte conglutinentur pulueres) singulis diebus pari modo, vt prius, adijcito. Deinde dentes circumquaque scalpello rasos, prædicto puluere decies in die, donec facile moueantur, diligenter illinito, eaq; ratione extrahito. Aut plusculis diebus dentem fœce aceti acerrimi, madefacito, vt mobilẽ postea extirpes. Vel fluuiatiles ✝ ranas, oleo tãtisper dũ marcescant, incoquito, & exigente vsu, dentes prius tamen circumcisos, huiuscemodi oleo illinito, ac sic dentes laxatos, instrumento ad id parato, eradicato.

✝ Nonnulli KebeKẽgira nũculũ interpretãtur.

✝ Potius à depsranæ viridis ĩ arboribus degẽus.

Ad re-

¶ *Ad refrictionem & stuporem dentium.*
Caput. xliii.

HVic affectui portulaca & amygdala amara, vel quę viribus his respondent, commanducata, auxilium pręstant. Sal quoque si eo perfricētur, aut cera commasticetur, non parum iuuant.

¶ *Ad dentes, qui frigidi contactu indolescunt.* *Caput. xliiii.*

OLeum excalefactū linteoque exceptū, admoueto, aut oui vitellum assum, aut calentem panem masticādum porrigito, aut balsamo oleoue iridis, dentes affricato.

¶ *De linguæ orisque superficiarijs ulceribus.* *Caput. xlv.*

SI vlcera sanguinolenta sint, accipito rosarum seminis, amyli, cinerulę, lentium excorticatarum, seminis senæ ex Mecha, singulorum pares portiones, camphorę pauxillū, his in puluerē subactis aphthas affricato. Præterea eadem quoque aceto cum rosaceo oleo, & rosacea aqua excepta, ore retinēda prębeto, sanguinemque, cucurbitulis scoptulis & faucibus a foris affixis, minuito. At si

A sanguine.

albican

albicantes papulæ ſint, ſale & melle illinito, & ſyrupum acidum vocatum, aut muriam, ad oris collutionem porrigito.

¶ *De gingiuis ſanguine humentibus. Caput, xlvi.*

AD gingiuas ſanguine tenuiore perpetuo fluẽtes ſanandas, accipito auripigmẽti rubri & citrini, calcis, gallarum immaturarum, aluminis ſingulorum pares portiones, his in puluerem ſubactis, & aceto peracri exceptis, informato paſtillos exiguos, & vbi vſus exigit, eorum obolum ſumito, eoq; adamuſſim detrito, gigiuas infricato, ac poſtq; liquor ille gingiuis aliquandiu adhæſerit, roſaceum oleum ægro retinendum præbeto. Eſt enim id præſenti affectui, tum putredini, & herpeti exedenti, qui os infeſtari conſueuit, remedium præſentiſſimum.

¶ *De laxatione procidentiaue gurgulionis. Caput. xlvii.*

CVm ægro radici linguæ, aut faucibus videtur quippiam incumbere, & quando os adaperit, ſeu linguam exerit, eius gargareo laxatus elongatuſque propendere conſpici Columella.

spicitur, sumito compositionem ramech ab Arabibus vocatam, in quam gallæ immaturæ, & vuę passę ingrediuntur, deinde accipito salē ammoniacū, ac ea in tenuissimū puluerem simul redacta, instrumento ad hoc apto, super columellam inspirato, atq; huius instrumēti mucroni narrati pulueris momēto apposito, ad columellæ radicem sensim cōtingendam instrumentum dirigito; columellamq; eo pauxillum foras attrahito. Id autem instrumenti genus ab vua attollenda σαφυλήπαρτορ dicitur. Aut si voles ex malo punico acido, vna cum sua carne cōtrito, gargarizationes parato. Cęterum si diutius ita producta propenderit, ipsiusque pars superior, qua scilicet palato adnectitur, tenuior extiterit, caput vero quo linguā spectat vuę instar, rotundum atq; orbiculare increuerit, radicitus eam (candenti ferro ad id parato, ac per canalem aliquem ori immisso) pręscindito. Caueto tamen ne priusquam ad eam figuram perueniat, eam amputes, siquidem talis sectio interdum tantū concitat sanguinis profluxum, vt nullis præsidijs sisti queat.

Scribōius eius loco gallā contusam habet.

Vua.

De his

¶ *De hirudinibus gutturi incidentibus, aut alijs reptilibus fortuito irreptantibus.*

Caput. xlviii.

DVm quis in gutture pruritum titillationemque experitur, & sanguis tenuis modice inde resudat, suspicio est, hirudinem deuoratam esse, praecipue si aquam cui hirudines innatant, hauserit. Aegro itaque ore magnum hiare, & linguam exerere praecipito, & linguae basi pressa, fauces ad solem inspicito. Iam si sanguisugam prope adhaerescere conspexeris, vulcella, quibus tela extrahi solent, capite eius compresso, sanguisugam euellito, talique industria ęgrum ab ea liberato. Verum si conspectum hirudo fugiat, aeger subinde sinapi cum aceto gargarizet, siquidem acribus incitata, a loco cui inhęret, dimouebitur. Vel ex aceto & succo Cyrenaico, aut sale, gargarizationes ad eandem vtilitatem, aegrotanti porriges. Pręterea nigellã & sinapi trita, gutturi vtiliter ĩspirabis. Itẽ ex cepę succo gargarizationes prębebis. Cętero si post euulsã hirudinẽ, sanguis fluere perseuerat, ex iure cui mali

puni

punici cortices ,balaustia & rhus coriarium incocta sunt,gargarizationes parato. Gutturi quoq; balaustiorum puluerem,thus, cinnabarim & amyli insufflato. At si stomacho hirudo adhęserit, medicamina quibus uermes propelluntur,propinato. Ex horũ quoq; genere, quæ hirudines diuertunt, prima balnei domus censetur, si illi æger tantisper dum multa sitis ipsum vrgeat, immoretur, ac deinde aquam frigidissimam,niue scilicet infrigeratam, ore contineat. & quum aqua tepuerit,eam reijciat, aliamq; recipiat. Hirudo siquidem aliquoties frigoris cupida, ad os prorepit.

¶ *De his quæ in os,seu œsophagum prolabuntur.* *Cap. xlix.*

SI quando quod in guttur deuoluitur, œsophago,aut eius parti tanquam infarcitum inhæreat,sitq; id,aut bolus aliquis grãdior,aut quippiam illi nõ absimile, nimirũ quod nec asperũ,nec angulosum sit,aut partibus inter se diuisis constet, iuuat identidẽ ægri ceruicem concutere, ac liberaliter aquam transglutire, ea namq; ratiõe forsitan

ad inferiora propelletur. Aeger preterea bal neum potabilis aquę ingressus, oleum, aut a lia emollientia ac humectantia bibat, ac de inceps magnos bolos diglutiat. Si vero ne tum quidem in vētriculum procidit, instru mentum corporibus ex œsophago propellē dis adaptatum, ori immittitur. Est autē hoc instrumenti genus ex plumbo factū, quodq; cum longum sit, retisq; instar consabrica tū in omnem gibbositatem facile effingitur, ac ea industria œsophago inuolutum corp', in ventriculum protruditur.

Multi obl lōga cerea cādela ole o tepēti in tincta vtuntur.

¶ *Ad oblæsum linguæ sensum, ac deficientem motum. Caput. l.*

QVando lingua cæteris mēbris illę sis, torpida redditur, nulla tamē fe bris, aut alius acutus & ardens morbus, æ grum infestat, sumito salem ammoniacum, piper, zingiber, sinapi album, pyrethrum, her bę pediculariæ semen, nitrum, origanum, sac charum, nigellam, sampsuchum aridū, ac ex his simul in aqua decoctis, gargatizationes parato, interim tamen prospiciat sibi æger, ne portionem aliquam huius liquoris deglu tiat.

Ex pituitę affluxu

tiat. Prosunt quoque pluribus diebus ie-iuno ægro, gargarizationes ex muria Nabathææ, aut aceto & pyrethro, præparatæ. Vbi vero æger os colluere his cessauerit, accipito salis ammoniaci, pyrethri, piperis, sinapis singulorum æqualia pondera, & his in tenuissimum pollinem subactis, linguam diu huiuscemodi puluere infricato. Quod si linguæ stupiditatem, auditus, reliquorumq; sensuum torpor concomitatur, laboranti præsidijs partium resolutioni dicatis, subuenies. Porro si in acutis febribus sermo difficilis fuerit, viderisque cum sermonis difficultate, extenuatam & breuiorem conuulsamque esse linguam, aqua calida in qua herbæ emollientes humectantesq; ebullierint, super colli vertebras, & aurium principia, vbi scilicet mandibularum articulatio est, opportune superfundetur. Præterea partes illæ humectante oleo, infricandæ sunt, & ægrotanti oleum modice inferuefactum, ore retinendum. Et si multum temporis lapsum fuerit, ex quo sermo aboleri visus fuerit, aut si a primo ortu primaue

A nimia siccitate.

maue conformatione id euenerit, operæpre cium est indagare, an ligula faucibus linguam colligans, præter naturam excreuerit. Quod si inueneris, parum eam præscin dito, ac vulneri chalcithidis puluerē ad crustam inducendam, inspargito.

Ad linguam in nimiam molem intumescentem. Caput. li.

CVm lingua in tantam molem increuerit, vt ore retineri nequeat, fricanda est cepis, aut citreorum acido succo, aut ✣ ribes, aut malo punico acido, donec multa saliua defluxerit. Ea namque ratione decrescet, pristinæque formæ restituetur. Si vero id tamen non suffecerit, aceto & sale diligenter linguam infricato, & si hoc quoq; inualidum extiterit, primum sanguinē ex duabus humeralibus, deinde ex venis sub lingua latitantibus, detrahito.

✣ Veteribꝰ icognitū, Manardus eius loco rumicis succo vtitur.

De tumore sub lingua enato, qui ranula dicitur. Caput. lii.

TVmore huiuscemōi maligno sub lingua accidēte, iter initia lingua sale ammoniaco, et gallis cōfricāda ē. Verū eo tumore i vetusta

Græce βάτραχος.

tustatem protracto, medicamine cruētis gingiuis dicato, lingua infricabitur, & ægrotus deinde ore acetum cum sale contemperatum retinebit.

¶ *Ad pustulas ac tumores linguæ. Caput. liii.*

HIs eisdem remedijs quibus aphthis supra cōprehensis, & angine medemur succurritur.

¶ *De angina. Caput. liiii.*

AFfectum Latinis anginam, Græcis συνάγχην, appellatum, testatur inter deglutiēdum ac respirandum, percepta difficultas molestiaque. Qui morbus modo grauior, modo leuior, pro transglutiendi respirādique difficultatis magnitudine pronunciatur. Quocirca quando transglutiendi noxæ adsunt faciei & oculorum rubor, corporisque repletio, in ipsius curationis initio humeralis incidenda est, & gargarizatio ex malo punico acido cum sua carne, pręparanda. Vel gargarizationem ex succo malorum syluestriū igne incrassato, aut rubi fructus succo, similiter parato. Et deīde ex rosacea aqua, cui

Ex sanguinis copia.

cui

cui rhois decoctũ adiectũ sit, collutionẽ porrigito. Postq; hæc triduo diligenter sint facta, & aluus succo fructuũ veluti prunorũ, tamarindorum, cassia fistula, manna, quam veteres mel aeriũ appellarũt, fuerit soluta, gargarizationes ex decocto ficuũ caicarũ, & vuarũ passarũ, vel e medulla cassię fistulę cũ hydromelite porrigito. Si aũt malũ lõgi⁹ prorogaẽ, gargarizatiõibus & ĩspiratione acriũ medicaminũ, quę subijciã, vtemur.

At si nullo in facie rubore æger suffusus fuerit, & copiosa pituita ab ore profluxerit, ad hęc si ęgrotans frigida temperie sit, statim inter initia aluũ catapotijs coccijs deijcito, & acriorem clysterẽ capite de apoplexia descriptum, infundito. Sed si malũ incœperit, gargarizationes propinato ex syrupo acido, qui aceto saccharo & aqua potabili, pręparaẽ, vel ex hydromelite & pipere, & oxymelite. Temporis vero successu ex muria Nabathęę, hydromelite & sinapi, collutiões administrato. Ex eorum genere, quę malignis anginis, post aliorũ & retrahentium & euacuantium vsum, auxilium præstant, G · sunt,

A pituito so succo.

Sũme periculosæ ãginæ curatio.

sunt & sanguinis ex venis sub lingua latitã tibus imminutio, & cucurbitulæ, † sine cutis incisione, collo affixæ. Sunt præterea collo applicãda fomenta humida, ex melle quod anacardinum supra appellauimus, idq; tantisper, dum vesiculę excitentur. Sic quoque ad eundem vsum, ex sinapi gargarizatio, vtiliter exhibetur. Faucibus autem subsequẽtem puluerem inspirato. Qui accipit, salis ãmoniaci, pyrethri, nitri, succi Cyrenaici, mẽtastri, partes aliquot, & hæc in puluerem detrita, faucibus insufflato, aut cum hydromelite gargarizationis loco porrigito.

† Alibi cum

Hæc omnia inter initia vitare oportet.

¶ De tussi. Caput. lv.

CVm tussis aspera & arida cum rubore æstuq; molesta est, laboranti aqua cui violæ immaceratæ sunt, cuiq; saccharum in condimentũ adiectũ sit, & ptisana propinabuntur, fabas quoq; excorticatas & spinachiam vocatam herbam, cum oleo amygdalarũ dulcium, inter cibos assumet. Aquæ autem, quæ potui porrigetur, violaceus syrupus cõmiscend⁹ est. In ore vero sub lingua æger retinebit globulos, qui quum ad pellẽdam tussim

A calid. & sic.

ſim faciunt, a Græcis βηχικαι appellantur.
Quorum compoſitio hæc eſt. Succi dulcis radicis, ſacchari albi vtriuſque drachme decem, amyli, tragacanthæ, amygdalarum dulcium cortice liberatarũ ſingulorum drachme quĩque, hæc nucleorum cotoneorum cremore excepta, in globulos redigito. At induſtrium eſſe oportet eum, qui medicamentum linguæ ſubijcit, vt paulatim eo liqueſcente, larynx id quod in eam defluit excipiat, quod tuſſi reſiſtens optime curabit. Porro ſi tuſſi præſens glutinoſi ſputi copia expuitioni contumax, noxam inferat, quæ tamen febri & vehementi alui ſolutionè vacat, ſubſequentes paſtilli infirmo propinandi erunt. Qui conſtãt, ſeminis fœniculi, ſeminis apij, ſucci dulcis radicis, adianti, amygdalarum amararũ, ſingulorum æquis portionibus, hæc ſimul lini ſeminis ſucco excepta, in paſtillos digeruntur, quorum denarij tres offeruntur. Decoctum vero, quo in propoſito affectu vtimur, quoque iã cõprehenſos paſtillos læuigamus, capite quod diſtillationis ſubſidia ſcribuntur, preceptum eſt, illi tamẽ drachme quinque

A pituitę copia.

adianti, et hyssopi momentū opportune adijcitur. Si vero eo vetustatis, & maliciei tussis deuenerit, vt laborantem vigilijs excruciet, globuli ex styrace illi porrigendi sunt. Qui recipiunt myrrhæ, styracis, opij, singulorum pares portiones, finguntur ex his globuli lupinorum instar, & horum vnus, aut alter ore sub lingua retinendus, (vt eliquescēs deuorari queat) effertur. Aut quum ab huiuscemodi globulis abstinetur, dormituro ægro syrupi papaueris vncia, vel albi papaueris semen cum saccharo, ad manducandum, præbetur. Is autem qui hoc malo corripitur, ab omni acidorum, salsorum, austerorū acriumq; esu, coarcendus est. Suffumigatio ad veterem tussim foetidaq; sputa efficax. Sumito aristolochiæ, myrrhæ, styracis, galbani singulorum pares modos, auripigmenti rubri quantum omnia pendent, hæc in puluerem subacta, butyro vaccino subigito, ac ex eis probe mazas pilæ instar, confingito, & quum vsus exigerit, ieiuno ægro harum vnam carbonibus superpositam, per infumibulum suffito.

7. secūdū locos habes generosū diacodyon.

Mirifice exiccat.

De diffi-

¶ *De difficultate spirandi, quã Græci ἄσθμα appellant.* *Caput. lvi.*

DVm quis crebra tussi correptus, fræquenter respirat, quemadmodum solent citatiore cursu, aut vehementi exercitio fatigati, & quando supinus decumbit grauius, dũ vero recta ceruice sedet, minus afficitur, subscriptum decoctum illi propinandũ est. Accipit autem ficuum caricarum drachmas decem, palmularum pinguium ac recẽtium, seminis apij, seminis fœniculi, adianti, dulcis radicis, hyssopi, marubij singulorum drachmas quinque, incoquuntur simul tribus libris aquæ dulcis ad duarum librarum euaporationem, & deinde percolantur. Huius decocti iuris suspiriosus triduo vncias quinque bibet, adiectis interim subscriptæ confectionis drachmis tribus, quæ ad hunc modum se habet. Dulcis radicis succi, hyssopi, adianti, singulorum drachmæ decem, cardamomi, piperis, amygdalarum amararum, aristolochiæ rotundæ, seminis vrticæ singulorum drachmę quinque, mellis despumati quod satis est. Confectio hęc

A glutinosa pituita pulmõis meatibus impacta.

hæc eijciendis e thorace recrementis, quam aptissima est, quocirca septimana vna continuo vtiliter æger ea vtetur. Deinde post sinapis & mellis esum, vomitus iritandus est, aluusque catapotijs his ducenda. Accipiunt autem, agarici quantum pendent hordei grana octodecim, cucurbitæ syluestris carnis grana sex, succi cucumeris asinini quantũ pendent hordei grana quatuor, dulcis radicis succi sesquidrachmam, finguntur ex his catapotia, quæ vni propinationi sufficiunt. Post hæc decoctum vna cum confectionis vsu repetendum est. Postremo vomitum quoque & ventris deiectionem reiterare conuenit. Et hæc vniuersa quoad sanitati æger restituatur, sunt tentanda, interim vero, a crassorum & acidorum & austerorum esu, ægrotus diligenter arcendus est.

¶ De laterali dolore, qui πλευρίτις Græcis dicitur. Caput. lvii.

CVm quis in membrana costas succingente, dolore punctili laborat, præcipue si tussis sicca & febris illum concomitetur, competit, si dolor qui a summa humerorum compage ad extremas earum costa-

rum cartilagines est, vsque ad claviculā peruenit, sanguinē ex axillari eius partis, quā dolor infestat, minuere, nisi forte vniuersū corpus sanguine plenū plethoricūque fuerit. Tūc enī ex latere opposito sāguinis detractio, nō minori cōmodo celebrabit. Porro si morbus ad dies aliquot ægrū adflixerit, fluxusque cōstiterit, sāguis missus ex cubito affecti lateris, remedio ē. Si aūt ad inferiora costarū īterualla circa hypochōdria dolor descēderit, alu⁹ decocto, cap. de distillatiōe cōprehēso, ducēda erit. Ceterū veriti turbationē, quā purgatio accersere solet, præstabit venā īcidere, deīde hordei decoctū cui saccharū admixtū sit, ī potu ppinare. Qd' si tussis admodū arida sit, mane singulis dieb⁹ iuleb violatū (Græcis iozulapon appellatū) porriges. Eius autem mixtura est huiuscemodi. Violarum vnciæ tres, in tribus sextariis aquę p diē macerantur, excolatæque aquę, libræ tres sacchari adiiciūtur. Deīceps vero hordei decoctum ægrotanti non inutiliter prebebis.

Hip. & Gal. ac alii Græci fere ōnes, affluentiē fluxurumque sanguinem in cōtrariū reuellētes, atque iam in partem affluxum a loco q̄maxime uicino una diruātes, e directo lateris affectu uenā etiā in corpore plethorico, ac inter initia, opportune secāt, aliter quā Ara. et eorū sequaces, quos ἀτμοςόδους merito quis appellauerit.

Et si ægri vires deiectę fuerint, pane modice fermentato, ac quam minime salso, frigidaq; abluto, simul cum saccharo eum cibabis. Robustis autem viribus, hordei ius vsq; ad diē quartum sufficiet. Vbi vero iam sputa deijcere ęgrotans cœperit, decocto ad distillationes curandas a me composito, perpetuo ante hordei decocti potum, donec restituatur ęger vteris. Porro si febris, vehemētiaq; morbi perseuerauerint, atq; ægre sputa educere ęgrot⁹ valuerit, decoctū capite de respirandi difficultate descriptum, præbebis. Quod etiam dū ęger saniem expuet, vtiliter administrabis. Cęterum si inter morbi initia sputa valde nigra flauaue apparuerint, & ita continuata fuerint, et neq; febris, neq; calor ante septimū diem se remiserint, haudquaquā affectus timore vacat. Præterea si præter hæc, eadem spirandi difficultas permaneat, & simul audiatur in thoracis cauitate murmur aliquot, similiter si genæ ac oculi multo rubore suffunduntur ac dolent, affectus in maturam mortem præcipitat. Quod si lateris parte exteriori, rubor aliquis suffusus, tumor

Nothæ pleuritidis curatio.

morue conſpiciatur, & locus affectus tactu indoleſcat, ad cucurbitularũ vſum (ante ſumma cute leniter inciſa) properãdum eſt. Aut emplaſtrum ex ſinapi & ficubus recte, donec modice locum exulceret, imponetur. Prius tamẽ opportuna venæ ſectione, aut purgatione, quæ huic malo idonea eſſe poſſet, & humoris affluxi leni reſolutione, tentatis. Sane ex imperitorũ Medicorum hallucinatione, multa huic malo accidũt augmenta, veluti quum in mẽbrana coſtas ambiente, craſſos flatus infartos coniecturantes, confectionem diamoſchum appellatam, aut huic in diſcutiendo & incidendo viribus parem, porrigunt, qua ratione medicandi, ægrum plane iugulant. Affectus porro, qui in ſpurias coſtas integente membrana, ex inflammatione oboritur, Arabibus Perſica dictione birſen (quaſi thoracis noxa) dictus eſt.

¶ *De pulmonum inflammatione, quæ περιπνευμονία Græcis dicitur.* Ca. lviii.

QVando hominem febris ardens corripit, tantaq; inter ſpirandum difficultas oboritur, ut ſe ſtrangulari exiſtimet,

&

& quum tanto rubore malæ suffusæ sunt, vt tinctæ videri possint, ac dum thoracis parte anteriori grauitas, & tussis, et pectoris distẽtio (tamen absque dolore punctili) premunt, quodq; per sputa deijcitur spumosum ẽ, is æger, si omnia concomitentur, valentem ac acutam pulmonis inflammationem suffert. Quod si pelliculę ipsius, quæ cum thorace secundum ipsius longitudinem sunt connexę, sint inflammatæ, etiam dolorem punctilem æger percipit. In curationis itaq; initio e vena axillari ⊢ dextra ⊣ sanguinis detractio prodest ⊢ Nam sola ratione plethorię, vena pertusa, in hoc affectu iuuat. Nihil eni a pulmonibus cordisq; dextro ventriculo venæ sectione educi posse, mẽbranarũ dextri ventriculi cordis, anatomica administratio apparẽter demonstrat ⊢ Deinde post venæ sectionẽ reliqua curatio tentanda est, iisdem, quibus pleuritidi medemur.

Aëtius in vtroq; cubito per interualla secat.

¶ *De cruentis ac purulentis exputionibus Caput. lix.*

Ex faucibus.

SAnguis si screatu, aut pauco strepitu, qui absq; tussi est, educitur, nullus erit inde

ægro

ęgro metus, siquidem gargarizationibus capite ad anginam præceptis, & ratione victus tenuiori, sanari poterit. Vomitu quoque si erumpat sanguis, nec inde ingens ęgro formido incuti debet. Venæ sectione namque, & astringentium vsu, quale omphacinum est, & rhus obsoniorum, atque his persimilibus, persanari hoc vitij genus poterit. Sumito itaque lapidis Armenij, gummi Arabici, balaustiorum, cinnabaris, thuris omnium ęqualia pondera, & horum drachmas tres simplici discocto cydoniorum succo subactas, proponito. A quibusdam vero sanguis, per circuitus quosdam, expui consueuit, vnde non modo nulla noxa illis imminet, verum etiam id valetudini multum prodest. Proinde is minime supprimendus putatur. Sin autem cum tussi, sanguis prorumpat, non immerito formido nos occupat, nihilominus tamen, ęgri curationē, venæ axillaris sectione incipies, partita interi sāguinis missione Deīde subscriptos pastillos potui porriges. Qui cōstāt, thuris, cinabaris, vtriusque drachmis trib' et scrupulo vno Ex ventriculo. Expectore.

&

succini drachmis quinque, lapidis hematitis, † terrae sigillatae vtriusque drachmis decē, aluminis drachmis duabus cum semisse, balaustiorum drachmis tribus, opij drachmis duabus, rheobarbari Seni tantundem, ex his portulacae succo aspersis, informantur decem pastilli, quorum quotidie vnum succo ocimi maioris, aut portulacae leuigatum, propinabis. At si vehementior morbus extiterit, sanguinisque eruptio incrudescit, alterum pastillum, egro somnum inituro, porriges. Crura quoque circa iguina, & brachia ad scoptulas, aut potius in tenuioribus partibus (vt pote magis neruosis & dolorificis) vinculis intercipito, ac vna summas extremasque partes ad reuellendum sanguinē, infricato. Pectus quoque, praecipue si dolore quopiam iritetur, epithematibus ex paulo ante comprehensis pastillis, aceto & aqua subactis, preparatis, crebro illinendum est. Aegri quidem cibis, rhus obsoniorum & omphacinum, eisque psimilia admisceto, & † terram sigillatam interpositis interuallis commanducandā prebeto. Inter decubitus autem, supinus, ac p-

† Carent nostre officinae.

† nos lapide armenio portulacae succo marcerato vtemur.

pcmo

pemodum (absq; dolore tamen) erectus, maxime necessarius, ac perquam vtilis est.

¶ *De tabe quæ φθίσις Græcis dicitur.* Ca. lx.

Proprie pulmonũ ẽ exulceratio.

SI quis partium colliquationem a tussi, quæ ex diuturno morbo sit, aut post crebra cruenta sputa, aut multas puris reiectiones patitur, illi lac asininũ vtiliter potandũ porriges, at si eius facultas non detur, caprinum, cui sacchari momentum commixtũ sit, offerto. Quod etiam posteaquam aliquid panis illi adieceris, ægro esui dabis. Quin etiã si huiuscemodi generis lacte capit̃, illud quoq; aquę loco, q̃ties sitit, propinabis. Interdũ tñ tenue ac tẽperatũ vinũ potandũ exhibebis. Cibũ vero ex auiũ, & hœdorũ carnibus administrabis. Aegrotus præterea ieiun⁹ & a cibo, balneo haudquaq; calido, sed tepẽte vtatur, solioq; dulcis aquę, diutius sine periculo immorabitur. Et inter cętera, ne aluus fluat turbeturue, diligenter pręcauere ęger debet. Si quidẽ soluta fuerit, huius pulueris potu cõstringetur. Accipit autẽ gummi Arabici, lapidis Armenij, seminis myrti singulorum partes æquales, subiguntur oĩa

in puluerē, et eius vno die drach. tres cū syrupo albi papaueris, & myrti succo discocto exhibent. Hic puluis ad hūc modū in potu administratus eos qui tussi, & cita aluo laborant, strenue iuuat. Verum huic interdū, vt maiorē astringendi vim obtineat, vtiliter adiciuntur ✠ xylocaractæ ex Syria, & bdelliū ex Mecha. Porro si e lactis vsu, in febrim æger rapiatur, ptisana pota substracto lacte bene facit. Verū febre conquiescente, ad lactis vsum rursus ꝑperandū. Si aūt denuo febris molestauerit, lac fugiendū est, & ptisana quousq; febris abigatur offerenda, qua iterū propulsa, lactis vsus repetitus prodest. Hæc q̄ diu necessitas vrget, quadā vicissitudie sunt faciēda. Interea vero summo studio, ne aluus lubrica fluat, prospiciendum.

✠ Sunt quorūdā astrīgētiū lignorū putamina.

¶ *De cordis palpitatione. Caput. lxi.*

SI febris pulsusq; velox cordis tremorē cōcomitāt, ęgro axillari dextra secta, sanguinē detrahito, & potui pastillos ex cāphora, succo malorū punicorū acidorū leuigatos prębeto. Hi accipiūt ✠ spodij, seminis cucumeris citrinati, intybi, lactucæ, portulacę, ro

A calida occasiōe.

✠ Subsequētibus capitibus nostrates

sa

ſarum, ſandali albi omniũ æquas portiões, & horum ſingulis drachmis, adijcito camphorę pondus trium granorum hordei, ac his omnibus malorum ſylueſtrium ſucco detritis, informato paſtillos, & eorum quotidie duabus ſeptimanis continuis, drachmã vnam malorum ſylueſtrium ſucco detritã, in potu porrigito. Porro ſi hæc medicina morbo ceſſerit, lac ex quo butyrum preſſum eſt, ne forte continuus paſtillorum vſus noceat, potui prębeto. Alimenta vero erunt, pulli ex aceto, & vuæ immaturæ ſucco, aut alio quopiam acido condimento elixi. Syrupus quoq; acidus appellatus, qui ex ſaccharo apparatꝰ ſit, potui vtiliter datᷣ. At ſi cordis palpitatio, febri vacat, ex moſcho compoſitos paſtillos, in potu offeres. Qui recipiunt maſtiches, ſpicæ, ligni aloës, cinnamomi, caryophylorꝶ, gallię moſchatę, nucis myriſticę † cubebe, cardamomi maioris & minoris, corticis citri ſingulorum ſeſquidrachmam, moſchi obolum, his vino odoro aſperſis, informato paſtillos, qui ſyncopi ac cordis palpitationi ſtrenue auxiliantur.

officinæ ebur combuſtũ accipiunt.

A frigida

† Nõ cõſtãt inter ſe Arabes nos ſub eo nomĩe ſemina acria habemus.

Elect

Electuarium ex moscho sumptuosum, defectui animi, tristitię, cordis palpitationi & fastidio vtilissimum. Mastiches, cinnamomi, seminis ocimi maioris, seminis ocimi citrinati, seminis melissę, seminis sisymbrij, seminis sampsuchi, piperis longi singulorũ par pondus, ex his omnibus in puluerem redactis, drachmæ decem sumuntur, margaritarum comminutarum, corallij rubri, cubebe, bombycis crudæ hoc est, nondum in filum contortæ intextęq́, succini, been albi & rubri, folij Gręcis μαλάβατρον dicti singulorum quoque drachmę decem, moschi Tubabetici syncerioris sedrachma, omnia hæc cremore maceratarum myrobalanorum chebularum excipito. Hoc sane electuariũ ventriculi frigiditati, ac cõcoctricis imbecillitati, mirum in modum prodest.

Nostrarũ officinarum semen proposito non ẽ inutile.

¶ *De cholera morbo.* *Caput. lxii.*

A biliosi humoris copia.

QVando dolor punctilis atque erodens, tormina, & nausea aliquẽ inuadunt, & si his adsint, aut subsequantur vomitus, & ventris per inferiora turbatio, aqua modice inferuefacta copiosissima crebro

bro propinari debet, deinde vomere oportet, digito, aut pinna ori indita. Item alui ductio ne adiuuandus est stomachus. Sin autem vomitus, & alui fluor nō conquieuerint, ad tepentem in aquā rursus confugiendū est, bilioso enim humore circūcirca adhærente, vna cū aqua reiecto, stomachus elotus, ac leuior redditus, oblatū sibi cibū retinet. Quocirca vbi morbus remitti cœperit, æger in balneū potabilis aquæ deducatur, cui vnius horæ spatio, aut pro viriū robore, immoretur. Egressus autem balneo, & cibis concoctu facilibus, vt carnium expresso, & vino subastringēte enutritus, ac præcordijs oleo ad id idoneo perunctis, somnū arcersire debet. Et licet immodica ventriculi perturbatio, supra infraq;, ac reliqua grauia symptomata superueniāt, nō ideo animus adijciēdus erit, quin potius medicinis subsequētib⁹ malo auxiliū ferēdū ē. Initio itaque pastilli ex thure, aqua, aut niue & malorū punicorū discocto succo læuigati, semel propinandi sunt. Qui si vomitus ingruerit, secūdo quoq; porrigēt. At hęc extremas q̄q; brachiorū, & fœmorū partes cir-

Relicto morbo, symptomatū curatio.

Pau's hęc calida fieri pcepit.

ca inguina, vinciri oportet. Pręterea aquã niue infrigidatã, crurib⁹, & pedibus ab alto instillare, ac etiã in gelidã aquã descẽdere illicq̃ imorari, strenue auxiliat. Vẽter porro epithematis, quę sandalis, rosis, cãphora, gallia moschata, simul rosarũ aqua aspersis, cõficiuntur, irrorandus est. Confert item linteum aqua rosarum niue refrigerata imersum, si ventri apponatur, quod vbi tepuerit, ne cõcalefactum noceat, abijcietur, & aliud in eius locum superaccommodabitur. Aut cataplasma ex palmulis cum vitis agrestis floribus & acacia, item hypocistidis & mali punici succo, est inducẽdũ. Porro paulatim vinum vetus decocto malorum punicorum succo contemperatum, propinabitur. Et quotiescumque ęger euomuerit, toties aliud, post modicum interuallum, offeremus. Cibus autem panis malorum punicorum succo maceratus, vna cũ vino subastringente erit, quem si vomitu eructet, rursus quousque vomitus sedetur, panem porrigemus. Si vero animi deliquio ob ingentem euacuationem, ęger corripiatur, moschũ hordei

dei grani instar, vino læuigatũ dare prodest. Proinde si os clausum teneat, vi apiendũ est, & vinũ infundẽdum. Sic quoq; hœdorũ & pullorũ carnium expressum, & mali cydonij succus, vino cõmixta, vtiliter porriguntur. Præter hæc, ante ęgri nares assos pullos discerpere iuuat, si modo carniũ vaporem non abhorreat. Thus quoq; ad ventriculi retentricem facultatẽ corroborandã, ore cõmandu candũ, vt paulatim ęger id trãsglutiat, dãdũ ẽ. Postremo ⁒bol⁹ Coracesi⁹ cãphora cõdit⁹, et in puluerẽ adamussim trit⁹, atq; cũ astringẽte vino porrect⁹ iuuat. At oĩbus, quę huic malo cõmoda pcepimus pręsidijs, donec vomit⁹ cesset, vẽtriculusq; alimẽtũ sentiat, erit insistendũ. Postq̃ vero vẽtricul⁹ cibũ amplecti cœpit, cibãdus ęger ẽ, et modicũ vini veteris, ac odori potui porrigendũ, somnusq; ad restituẽdas vires, cõciliãd⁹. Pastilli ex thure, vomitui sacri. Boli ⁂ Coracesij, thuris ãborũ drach. x. ⁒cubebe, cardamomi vtriusq; drac. duę cũ semisse, cãphorę, gallię moschatę, caryophylorũ singulorũ obol⁹ informato pastillos põdere sesq̃drachmæ ad vomitum efficaces.

⁒ Plini. vt opinor. Tauri lyg dinũ lapidẽ vocat.

⁂ Nos nostro armenio. et acri semię vtemur.

Decoctione quidem mali punici succum incrassatū, ad hunc modū apparabis. Sumito malorū punicorū acidorū succum, ac per noctē, pauloue amplius, quod crassum est, in fūdum residere sinito, deinde tantisper dū mulsi spissitudinem accipiat, decoquito, & diligenter spumam detrahito, ac dein ab igni remoto (tamen adhuc calenti) menthæ viridis coliculos inijcito eosq; cum succus iā refrigeratus est, extrahito. Ad huius formā cydoniorum malorum, & malorū syluestriū acidorum syrupos fieri decet. Si autē vomitus aliquoties inualuerit, proruperitq;, cucurbita magna cū multa flāma, ori ventriculi affixa, ac vi abstracta, eaq; secundo ac tertio agglutinata, plurimum ęgro auxiliatur.

¶ *De uentriculi imbecillitate* Cap. lxiiii.

Ob frig. di distē, periem. VEntriculi imbecillitas si cum modica siti, & longa cibi in ventriculo mora, ructibusq; acidis, ægrū affligit, & symptomata hæc pauca, neq; admodū vetera sint, vētriculus pastillis ex rosis confectis, sanitati restituetur. Quorum æger singulis diebus mane denarios duos, & totidem obolos, cū

vncia

vncia seminũ incidentiũ decocto dissolutos, deuorabit. Seminũ aũt decoctum in hũc modum præparatur. Cumini Nabatheę & ammeos vtriusq; drachmæ duæ, in mina aquæ tantisper dum ea rubescit incoquuntur, de qua deinde cum pastillis ex rosis ægro mẽsura supra comprehensa propinatur. Pastilli vero ex rosis accipiunt, pulueris rosarum rubrarum drachmas tres, ligni aloës, spicę masticħes, casiæ ligneæ, iunci odorati, cinnamomi, absinthij singulorum drachmam vnam, hæc vino veteri consperfa, in pastillos rediguntur. Verum interim æger alendus est, cibis q̃ minimum humectantibus, & concoctu facilibus, parumq; excrementitijs, ex quorũ genere pulmenta aromatibus & odoratis incidentibusq; seminibus pręparata, & alij qui simul & calefaciunt & incidunt cibi, sunt. Aegrotanti præterea, ante cibum multa exercitatio, minorq; solito aquæ frigidæ vsus, & postq̃ cibus in ventriculi fundũ descenderit, profundus somnus, illito prius vẽtre oleo nardino, magnope iuuãt. Vino aũt veteri & mero parce, ne cibus in ventriculo
fluctu-

fluctuet, vteť, atq; omnino vict⁹ rationnẽ extenuabit. Qđ si hæc symptomata ĩueterauerit incruduerítq;, electuarij ex cumino & electuarij ex thure vtriusq; sesqdrachma, cũ vncia vini veteris ac meri diluta, recte exhibebiť, & victus ratio eadẽ cũ paulo ante præscripta instituetur. Electuarium ex cumino, Cumini Carmaniani drachmæ cẽtũ, zingiberis drachmæ vigiti ‡piperis drachmæ decem, foliorũ rutæ, nitri naturalis & integrioris vtriusq; drachmæ decẽ, omnia despumato melle excipito, & huius antidoti, si aluus non respõdeat, portionẽ aliquam porrigito. Sin autem cita sit, electuarium ex thure præbeto, cuius compositio infra capite de vẽtris profluuio describitur. Porro si hæc inefficacia fuerint, ferri recrementũ vino leuigatum, aut potius quæ ex eo est, compositionem dato. Præparabis quidem stercoris ferri cõpositionem, ad hunc modum. Seminis apij, seminis fœniculi, anisi, cumini, ammeos, ‡ aniuden, origani, ligustici, cari, seminis coriãdri, piperis nigri, piperis longi, cinnamomi, thuris, spicę, caryophylorum, nucis myristicæ,

A maiori causa.

‡alibi alibi additur

‡ Arbor apud A ... iii. sub no ... rasse,

cæ, cyperi, zingiberis singulorũ sesquidrachma, stercoris ferri drach. quindecim, omnibus vini centuplum addito, & ad dimidias decoquito percolatoq́; . Eius percolati medicamenti ægrotanti drachmas triginta ex vino administrato, ac vna victus rationem tenuiorem instituito. Hæc tribus septimanis commode repetuntur, & recte ab acidis & recentioribus fructibus, & frigidæ aquæ potu, abstinetur, vinumque moderate vtiliter propinatur. Cataplasma ad ventriculum calefaciendum corroborandumque multum efficax. Sumito styracem, spicam, iuncum rotundum, absinthium, calamum aromaticum, mastichen, & ea vino veteri & cydoniorũ succo aspersa, in cataplasma ventriculo superinducendum, dirigito. Ad hęc optime facit ventriculo ex oleo nardino & cyprino frictio illinitioq́;. Quinetiam & lana succida prædicto oleo tepente imbuta, linteoque ventriculo superligata multum iuuat. Potui autem ægrotanti vinum vetus calidumq́;, aut hydromel propinabitur. Ieiuno vero ægro, aut saltem tribus

horis

horis ante cibū, diacydoniū (Arabibus miua appellatū) mediocris mystri modo dādū est. Apparatur aūt ex malis coroneis pharmacū hoc modo. Ex malis cotoneis maiora iucundioraq; & minus acerba, quæ videlicet strutia appellantur, eligito, expressumq; eorū succū, diē & noctē totā, quo resideat relinque, deinde eo percolato, ex puriore succo partes duas sumito, sacchari partē vnā, vini veteris vnā, & lente supra prunas, donec mellis spissitudinē recipiant decoquito (hac enim crassitudine stomachica medicamēta præparari solent) deinde spumā diligenter auferto. Postea ad singulas totius libras accipies, zingiberis, spicę, cinnamomi, caryophylorum singulorum drachmā vnā, mastiches drachmas duas, quæ oīa in puluerem tenuissimū detrita, lineoq; panno illigata, adhuc feruēti decocto, iniicies, & quum a prunis amotū refrixerit, linteum diligēter expressum eximes, ac medicamen ad hunc modum vsui futuro recondes. Quod si concoctionis offensæ adsint, cibi fastidium & nidorosi oletosique ructus, vocatum cotoneorum malorum acidum

Gale. & Alex. pulueres iniiciūt.

A calida intēpe.

dum

dum syrupũ propinabis, quẽ ad hunc modũ cõficies. Succi cotoneorũ acidorũ pars vna, sacchari albi totidem, aceti albi ac perlucidi quarta pars, oĩa simul tantisper dum iustam spissitudinem obtineant, decoques. Sane hic syrupus ventriculum corroborat, & præter q̃ quod eius munia ad actionem excitat, vehementẽ quoq; eius inflammationẽ, & ęstũ mirifice reprimit. Aegro autem cibus, qui simul & acidus, ac austerus sit, præparabit, cuius generis est caro cum immaturarũ vuarum & malorum syluestrium acidorũ expresso, & ꝛ ribes decocta, & columbæ quoq; ventrẽ mẽtha infartum habentes, cũ momento salis & omphacino decoctæ, aliaque aciditate & austeritate his correspondẽtia, alimenta sunto. Præterea puluis hic crebro sumendus offertur. Qui accipit, rosarum rubrarum drachmas decem, spodij drachmas tres, seminis coriandri drachmas quinq;. huius pulueris drachmę duę succo malorũ punicorum acidorum, & syrupo acido cydoniorum inspársæ porrigunt. Cęterũ si paulo ante dictis symptomatibus corporis macies

ꝛ Nos acetosa uocata herba vtemur.

A sicca & calida ĩtẽperie.

cies

cies inflammatioq; adsint, laboranti lac & hordei decoctũ ꝓpinet, ac herbis humectãtib⁹ refrigerantibusq;, ex q̃rũ gñe lactucę, maluę, cucurbitę & citrinati cucumeres sunt, æger enutriet, nõ nimis liberaliter tñ. Iã etiã hœdorũ et lactantiũ agnorũ carnes, et recentes in petrosis aquis degẽtes pisces, ęgro ex vsu sunt. Ad hęc balneũ ieiunus, et a cibo cõscendat, eiq; ad tẽpus immoret, aut in dulcis aquę tepẽtis solio indies desideat. Vinũ etiã plucidũ & perq̃ dilutũ bibat, ac subĩde qeti se det, motũq; oẽm et exercitiũ fugiat. In sũma victus rõ, ac reliquũ viuendi genus tale sit, qd' obesitatẽ pariat. Sed si hũc affectũ inflãmatio, æstusq; vehemẽtissimus cõcomitetur, vẽtriculo refrigerantibus inunctionibus, vt oleo quod immaturæ vuæ fuderunt, & melino, atq; violacei momẽto, succurres, & hordei decoctum potui præbebis, ægrotãtiq; eandem medendi rationem cum hectica febri correptis, institues.

Ab ĩtẽsio re intẽperie.

¶ *De oris uetriculi dolore, ac inflãmatiõę. C. lxiiii.*

SI oris ventriculi dolorem, eiusdem subuersio, & erosio nauseaq; subsequantur

ægro,

ægro liberaliori aqua modice inferuefacta porrecta, vt vomat (digito, aut pinna oleo madente, in fauces inserta) pręcipiemus. Cęterũ si hoc inualidũ fuerit, aluus hiera picra, vt in ventriculi tunicis impactũ succũ expurgemus, ducenda est. Accipit aũt amarũ hoc medicamẽ, pulueris rosarũ rubrarũ, spicę, mastiches, ligni balsami, fructus balsami, cinnamomi, casiæ ligneæ, asari singulorũ drach. quinq;, aloës rufi coloris iocinorisq; modo cõcreti duplũ oĩm, quod diligenter detritũ, aliĳs simplicibus medicaminibus læuigatis, & incerniculo ex tenuissimis setis, aut serico constructo, cribratis, commiscetur, atque rursus omnia simul cum aloë conteruntur. Huius autem quantitas, ab aureis duobus ad denarios duos vsque, offert. Laborãti quoq; quotidię panẽ vino austero, & mali punici succo supra descripto, cotoneorũq; acidorũ syrupo, maceratũ, prębeto. Si aũt dolori acidorum & flatuosorũ ructuũ copia ventriculique distentio, ac singultus affuerint, exhibeto electuarium diacyminum, & diacalamenthes, & alia consimilia, quibus

Absq; inflã. a calido humore.

Differt a Gal. 7. methodi.

Ob frigidũ succũ & flatus.

quibus discutiendi vis adest, quæ capite de intestini laxioris vitij præsidijs persequar. Cibi autem ægri erunt pulmenta aromatibus & calefacientibus seminibus apparata. Potui quidem pauxillulum vini veteris et meri propinabitur. Exercitia quoque & medicamentosarũ aquarũ balnea nõ mediocriter iuuant. Quinetiã ventriculum penicillo nardino oleo, aut quopiam alio calefaciente, & subastringente, imbuto, fouere conducit.

Cũ inflammatione.

Porro si oris ventriculi dolorẽ, febris vna cum manifestæ inflammatiõis indicijs, et æstu, q tactu deiudicari possit, subsequantur, mox inter curationis initia, axillari dextra secta, sanguinẽ detrahito, & dolenti loco santala, rosas & camphorã, simul rosarum aqua, & cotoneorum succo læuigata, superaccommodato. Aegro vero præter ptisanã nullum cibum offerre debes, proinde a carnium esu, & cõpositionibus ex melle cõfectis in primis arcendus est. At corroborandi gratia, interdum malorum punicorum acidorum succum, & eum qui ex reliquis fructibus frigidam & astringentem vim possidentibus, decoqui

decoquitur, vtiliter propinabis. Siquidem inflammatio oris ventriculi & iocinoris astringētia desiderant, nam si solo relaxante præsidio curationem tentes, vitæ periculū intuleris. Aestus porro vehementia remissa, cassiam fistulam intybi succo dissolutam, & simul cum eo decoctam, ac diligenter a spuma liberatam, ægro offerre conducit.

Cum vero longius morbus prorogatus fuerit, & ardor omnino quieuerit, inflammatio autem in duritiem & scirrhum deciderit, emplastrum istud affecto loco superligato. Violarum aridarum drachmæ decem, rosarum rubrarum drachmæ quinque, spicę odoratæ, mastiches vtriusq; drachmæ tres, cyperi, iunci rotundi, calami aromatici cuiusq; drachmę duę, farinę fœnograeci drach. viginti, florū chamæmeli, seminis althææ, hordeaceę farinæ, singulorum drachmæ decem, omnia seminis lini succo aspersa, in emplastri formam redigito, ac horis quatuor ante ciborum ingestionem, ventriculi regioni superinducito, ventriculo prius nardino oleo foto. Deinde concoctio & e ventriculo Scirrhi vētri. curatio.

depul

depulso cibo, ventriculi locus, lana nardino oleo immersa, vti iussi irrorandus est. Confectio quidem olei, seu vnguenti nardini simplicis, in hunc modum se habet. Olei glandis vnguentariȩ, quod proprie balaninum dicitur, libra, spicȩ semuncia, mastiches, costi, cyperi, iunci rotundi, calami aromatici singulorum drachma vna, vniuersa hæc in pollinem subacta, dictoq; oleo iniecta, soli septimana vna, in vase obturato ore, exponuntur, & deinde percolantur. Porro fæces sordesque manibus inhȩrentes, cataplasmatibus proposito vitio dicatis, admixtæ, plurimum iuuant. Cȩterum oris ventriculi inflãmatione in tantam vetustatem protracta, vt in abscessum erũpat, pastilli ex spica propinati, optime faciunt. Accipiunt quidem hi, florum iunci rotundi, casiæ ligneȩ, rheobarbari Seni, calami aromatici, spicæ cuiusq; drachmas tres, croci, myrrhȩ, anisi, costi, piperis singulorum drachmam vnam, bdellij varij drachmas tres, mastiches drachmas duas, ammoniaci drachmam vnam, finguntur ex his pastilli pondere sesqui

Oleũ nardinũ.

Abscessꝰ cura.

quidenarij, quorum quotidie vnus sapa detritus exhibebitur. Emplastrum ad prædictum affectum valde efficax, quod hac ratione præparatur. Bdellij mollis drachmæ decem, ammoniaci drachmæ quinque, glandis vunguentariæ drachmæ decẽ, apij semi nis tantundem, spicæ, mastiches nigræ vtriusque drachmę quĩque, ceræ drachmæ tres, olei nardini drachmę quindecim, gummi vino subastringente diluitur, & ei omnia cōmixta, in emplastrum digeruntur. In vētriculi itaque & iocinoris affectibus profligandis, Medico erudito & natura sagaci, opus est, vt qui accurate ipsorum dispositiones distinguere, ac curare queat. Nihilominus quamtumuis succinctus fuerim, capita & rerum summas, quæ his affectibus præsidio esse possent, hoc nono libro persecutus sum.

Emplastrũ laudatissimũ

¶ *De singultu.* *Caput.* *lxiiii.*

QVando singultus post crassorum ciborum ingestionem, aut vini perquamdiluti copiosiorē vsũ, inuadit, aqua calida, cui cuminũ, mētha, mētastrũ et thuris

A flatu, et crudo succo.

pau-

pauxillulũ incocti sint, crebro in potu offerẽda ẽ, & ęgro, vt sibi somnũ cõciliet, pręcipiẽdũ. Vẽtri quoq;, vesicæ, ac sacculi huiuscemodi decoctis seminibus, & herbis calefacientibus discutiẽtibusq; impleti, superligãdi sũt. Quinetiam & eisdẽ vẽtricul⁹ opportune irrigabitur. Aeger aũt tenuissimo victu, eoq; incidẽte, enutrietur. Cũ vero plusculis dieb⁹ moderatiori cibo ægrotantẽ alueris, in laconicũ primam balnei domũ subinde ipsum deduces. Itẽ insecutis aliquot diebus, illi siccãtia & flatus discutientia alimẽta, præbebis, e quorũ albo sunt, pulmẽta aromatibus seminibusq; calefacientibus ac incidentibus cõdita, & assi mõtani passerculi, & pauxillũ vini meraci potui ei tũ offeres, ne forte vini copia, cibi fluctuationẽ in ventriculo creet. At si hæc non vsq; adeo valida fuerint, pastillos ex thure porrigito. Quos ad hũc modũ conficies. Accipe thuris drachmas quinque, inulę cãpanę drachmas tres, mẽtastri, foliorũ ruthę aridorũ vtriusq; drachmas duas, seminis †sisymbrij drachmas tres & semissẽ, his detritis & hyssopi succo subactis, iformato ex illis

†alias nepẽ hoc ẽ serpilli.

illis pastillos sesquidrachmæ pondere, & eorum vnum in die, cumini decocto læuigatum, propinato. Porro si singultus cum tremore, aut nausea, aut siti, aut oris summa ariditate, post febrim superuenerit, aquam modice feruefactam, nõ liberaliter, sed pedetentim, sorbillandam dabis. Et si tali auxilio haud quaquam malum propellitur, aqua cui hordeum incoctum sit, vna cum oleo amygdalarum dulcium porrigenda est. Quinetiam vertebras ceruicis & dorsi, humectãte oleo tepente perungere, infricareque, non mediocriter conducit. Aegrotanti vero potus, ex herbæ pulicaris seminis, & violarũ, & malorum punicorum dulcium succo, modico sacchâro adiecto, parabitur. Preter hæc singultui, qui ex repletiõe ẽ, ac sternutatiõi, spiritus compressio, quæ plurimum confert. Ex siti.

¶ *De canino appetitu.* Cap. lxvi.

SI quis assidua fame crucietur, & tamen cibus assumptus ita grauat, molestusque sit, vt eum mox, aut vomere, aut per inferiora deijcere cogatur, oryza illi vtiliter edenda porrigitũ, cui sanies ab agno in fornace asso Ab acido succo.

I ema

emanans, pinguedinis loco cõmixta sit. Ad hæc caudæ, & agnorum pedes, & qui his viscositate & pinguedine respondent cibi, ac commode offeruntur. Vinum quoque vetus quodque impense calefaciat liberaliter (vel nõ sitienti ægro) haustum optime facit. Deinde his deuoratis, vt ingesta euomat, ægrotanti præcipiendum. Ac isto curationis modo, tantisper dum ab omni malo liberetur æger, vt vtatur, consilium est. Sin vero a cibo nulla molestia afficiatur, neque per vomitum neque per aluum illum deijciat, carnes bubulę & alia concoctu peruicacia edulia, porrigenda sunt. Quocirca triticum pultis instar elixum, et oryza cum lacte decocta, accõmode exhibentur. Potui autem gelida aqua detur. Quinetiam optima ratione, æger in aëre frigidiori ac perspirabili delitescet, & ab omni acidorum & austerorum atque acriũ esu, abstinebit, solisque dulcibus ac glutinosis enutrietur.

Ab imo- dica tran spiratiõe, aut calido succo.

¶ *De iocinoris dolore.* *Caput.* lxvii.

SI decoloratus aliquis, corporis ineptum habitum, ac dolorem dextri lateris sub hy

Ex Item pe, aut hu more cali do.

hypochondrijs, ad nothas ac posticas costas, comites sibi habuerit, & si color, quo suffū ditur suppallidus conspicitur, magna quoq; oris ariditas ingensq; sitis ægrum torquēt, hordei decocti ius, & herbarum infrigidan tium succi, syrupo acido ex albo saccharo de cocto diluti, vtiliter porrigentur. Huius au tem generis herbarum, sunt intybum, sola num, & amplexicaulis. A foris autem, fo= tus, ac aspergines ex duobus sandalis, rosa- rum floribus, camphora & momento spicæ in aqua rosacea simul detritis, præparatos, ad hunc modum accommodabis. Accipies linteum aliquod, & hoc liquore refrigeran te & subastringente imbutum, loco laborā- ti superinduces, et priusquā tepescat, illo a- moto, aliud in eius locum applicabis, par- temq; diligenter irrorabis. Potui vero mā lorum punicorū succus, ac similes decoctio- ne incrassati succi, facultatem refrigerandi obtinentes, exhibiti prosunt, Quare æger a vino, & his quæ melle condiuntur, ac ca- lefacientibus incidentibusque cibis, arcēdus ē. Itē pastilli ex acidę spinę baccis porrecti,

I ii non

non mediocri auxilio sunt. Qui recipiunt, succi baccarum acidæ spinæ drachmas decem, seminis intybi, seminis cucumeris citrinati, seminis portulacę cuiusq; drachmas tres, rosarum drachmas duas, rheobarbari Seni drachmam vnã, spicæ sedrachmã, redigito hęc in pastillos pondere drachmæ & semissis, atq; eorum vnum syrupo acido saccharo præparato, aut malorum punicorum succo solutum, propinato. Aluum quoque si necessitas vrget, succo fructuum, vt prunorum & tamarindorum, ac saccharo albo, deijcito. Porro si viciatus color, iocinoris dolorem subsequens, cũ virore albicans mediusq; inter colorem colliquatione laborantium partiũ, & colorem tumidarũ, extiterit, præterea si ægrotanti aluus laxa fluxerit, et palpebrarum, ac summarũ partium tumor, digitorũ tactui cedens, ac laxitas affuerint, pastilli ex rheobarbaro Seni, syrupo acido melle composito subacti, porrigendi sunt. Hi constant, mastiches, succi eupatorij, succi absinthij, seminis fœniculi, anisi singulorum drachmis duabus, rheobarbari Seni

Ab itẽp. aut materia frigi.

drach

drachmis decem, digeruntur in pastillos pō dere drachmæ vnius & semissis, atq; eorum vnus quotidie commemorato syrupo dilut⁹, propinabitur. Præter hæc, emplastrū ad præsentem affectum efficax, ad hūc modum præparabis. Accipito spicam, mastichen, cyperū, iuncum rotūdum, calamum aromaticum, crocum & myrrham, deinde myrrham vna cū mastiche in vino odorato subigito, ac alijs his commixtis, finge emplastrum, iocinoriq; superinducito. Interim vero a cibis crassis, refrigerantibus, multamq; pituitam gignentibus, ægrotantem arceto. At si huiuscemodi inefficacia fuerint, pastillos ex * cācamo radicum decoctorum iure solutos, exhibebis. Recipiunt aūt pastilli ex cancamo. Cācami, rheobarbari Seni vtriusque drachmas tres, spicę, seminis apij, ammeos, mastiches, iunci rotundi, baccarum iuniperi, amygdalarum amararum, costi amari, rubiæ satiuę, succi eupatorij, asari, aristolochię rotundæ, gentianæ cuiusq; sesquidrachmam, cancamo & eupatorij succo vino subactis, reliquisq; medicaminibus illis admixtis, formantur pastilli, pendē-

* hodiernę seplasiarij officinę lacã vocãt.

Quidã addunt sabinam.

pendentes singuli drachmam & semmissē. Radicum quidem ius, hac ratione præparatur. Corticum radicum apij, seminis fœniculi, iunci rotundi, ammeos singulorum drachmę quinque, rosarum rubrarum drachmæ tres, spicæ odoratæ tantundem, omnia in aquæ libra ad tertias buliuntur, ac ita decoctum ius cum commemoratis pastillis assumitur. At si inflammatione abscessuue iecur conflictetur, eisdem auxilijs, quibus oris ventriculi inflammationi & abscessui medemur, illi succurrendum est.

¶ *De morbo regio, qui & ἴκτερος dicitur.*
Caput. lxviii.

A iecino re calente

MOrbo regio si febris affuerit, intybi, & solani succi, & hordei decocti ius, potui offeruntur, & cucurbitis domesticis, atriplice, cucumeribus citrinatis, & alijs herbis infrigidandi facultate his paribus, æger enutrietur. Iecinori vero emplastrum inflammationem arcens, quod duobus sandalis conficitur, illigato, ac aluum prunorum & ℥ tamarindorum succo & saccharo deijcito. Quæ si minus efficacia fuerint,

Auer. inter medicamina ... [illegible]

paſtil

pastillos ex camphora succo punicorum malorũ acidorum detritos, præbeto. Pastilli de camphora. Sacchari, spodij, rosarum rubrarum cuiusque drachmæ tres, seminis intybi, seminis cucumeris citrinati, seminis cucurbitæ, seminis lactucæ, seminis portulacæ, sandali rubri cuiusque drachma vna, fingito ex his pastillos drachmas duas pendentes, & horum vnum quotidie cum camphoræ obolo, aut minus pro morbi, ac virium ratione, propinato. Si æger sanguine plenus, multo tempore venam non secuit, vena axillari dextra pertusa, sanguinẽ detrahere expedit. Quod si arquatus citra febrim contingat, aluum catapotijs his (postquam leuiora tentaueris) recte purgabis. Aloës drachma vna, scammonij sesqui obolus, agarici scrupula duo, succi eupatorij scrupulum vnum, hæc intybi succo excepta in catapotia dirigito, ei & vna dosi exhibeto. Insuper pastillos ex cancamo, radicum incidentiũ decocto subactos, præbeto. Porro si bilis suffusio in morbo regio oculos dehonestare nõ cessauerit, æger subinde acetũ acerrim-

A meatuũ obturatione.

& Satisfecerit duabus.

rimum olfaciet, & naribus folio insidens is-
dem attrahet, & mirifice iuuabitur, si pressis
naribus paulisper id contineat. Oculis quo-
que ictero cum febri laborantis, aqua ro-
sacea instillanda est. Præter ista, arqua-
to implicito, in mali declinatione, tribus
hebdomadibus lactis serum potui porrectũ,
non paruum præstat auxilium.

Nõ inutiliter iecoris incidentia macerantur.

De aqua inter cutem, quæ ὕδρωψ Græcis dicitur. Caput. lxix,

ἀσκίτης

CVm post iocinoris dolores & febres,
abdomen intumescere cœperit, ac su-
men (quod spatium inter vmbilicum & pe-
ctinem est) prominere, & huius regionis cu
tis extenuari, albescereq; visa fuerit, & quũ
concusso abdomine talis auditur sonus, qua
lem percussi vteri aqua non omnino pleni,
elidere solent, sicq; vna cum his vrinæ ruffæ
sint, parua adipiscendæ sanitatis ægro spes
reliqua est, potissimum si is virium robore
destituatur. At cui vires constant & ven-
ter quoq; aridus est, catapotia ex rheobarba-
ro Seni chamæleam in earum mixtura reci-
pientia, porriguntur. Habẽt autem huiusce
modi

modi catapotia, rheobarbari Seni, succi eu-
patorij, seminis itybi cuiusq; drachmas tres,
agarici drachmas quinque, chamęleæ drach
mas decem, finguntur catapotia, quæ vt plu
rimum quantitate drachmarum ij duarum
cum semisse, accõmode singulis septimanis Suffece- rit. 3. 4. et 5.
exhibẽtur. Cæterum viribus prostratis, pa-
stillos ex chamęlea præbeto. Qui constant,
seminis intybi drachmis decem, chamęleæ
drachma vna, agarici scrupulis duobus, succi
eupatorij tantundem, rosarum † seminis cu † alias nu cleorũ cy doniorũ.
cumeris citrinati vtriusq; drachmis duabus
cum semisse, hęc in decem pastillos redigito,
ac eorum vnum in die syrupo acido ex sac-
charo pręparato dilutum, offerto. Aluo au-
tem cita profluente, pastillos ex acidæ spi-
næ baccis, syrupo acido læuigatos, porrigi
to. Aegrotantem prætereà montanis auicu-
lis assis enutrito, & potui succum cotoneo-
rum cum pari sacchari portione & quarta
parte aceti decoctum administrato. Verum
si aluus plurimum lubrica fuerit, vt sympto
mati occurras, impermixtum cydoniorum
malorum decoctum succum, propinato.
Cęte

Cæterũ si a morbo vrinarũ rubor, & ęstus, & cutis suppallidi coloris suffusio, absuerit, subsequentia catapotia magno auxilio deglutiuntur. Constant autem hæc. Chamæleæ, sagapeni vtriusq; sedrachma, sacchari, columbarum ruraliũ fimi vtriusq; obolo vno. Largiter quidẽ hæc catapotia aquam ducunt, ac per inferiora mirifice protrudunt. Pastilli præterea ex cancamo, radicũ incidentium elixarum iure diluti, propinandi sunt. Emplastrum quod aquæ subter cutem speciei ἀσκίτης ab vtero sic dictę, strenue auxiliatũ. Farinæ hordeaceæ, cyperi, stercoris ouilli veteris, nitri naturalis, lapidis Armenici cuiusq; ęquę portiones, sulphuris viui momentum, quibus omnibus muria, aut aceto mulso subactis, toti abdomini emplastrũ adaptatur, quod insigni vi, in exiccandis humorib9 pollet. Cęterum si in palpebris, aliisq; summis corporis partibus, digitorũ tactui cedentes tumores (οἰδήματα Gręci vocãt) oboriantur, & testes quoq; intumescãt, & facies vna cũ totius corporis habitu, laxa spongiarũ instar, et albida pituitosaq; emortui similis appareat

ὑποσάρκα.

pareat

pareat, hydropis species ἀνάσαρκα et λευκοφλεγματία appellata, hoēm affligit. Aegro itaq; hac īplicito, pastillos ex cācamo radicū deco cto subactos, porrigo. Aluū aūt sigulis septimanis, catapotijs ex rheobarbaro subducito. Ad hæc, ægrū sabulo arenaq; excalefacta saburato, ac exercitiū vehemēs, et frequens in sole, & famē sitimq; ęgrotanti præscribito.

Porro si vēter inflatus, distētusq; fuerit, & cōcussus tympani crepitum ædiderit, aquæ subt cutē speciē τυμπανίτην dictā, adesse certū est. Qua, q īplicitus ē, ab oī olerū vsu, et flatus gignētibus cibis, circūcidendus ē, & abdomē eius indies panico tosto, et momēto salis, ac furfurib⁹, sacculo īsutis, fouēdū. Huic pręterea cucurbitulæ leues, cū multa flāma crebro toti vētri suffixę, maxīe ꝓsunt. Quietiā remedia discutiendis digerēdisq; flatibus inscripta, et ad vrinas efficacia, eligēda sunt, e quorum genere sunt diacyminum, & ex baccis lauri electuarium, quod capite de ilei morbi curatione, prosequar. Deinde huic quoq; ęgrotanti, multa exercitia, et fames ingens, strenue auxiliantur. τυμπανίτης.

Sic quo

Sic quoq; collyria, seu glandes flatulentis spiritibus amouendis dicatæ, & alia a me capite ad coli intestini vitium remedia describẽda, q maxime accommoda cẽsentur. Proinde clysteribus ex huiuscemodi glandibus liquore quopiam detritis, vti expediet. Item ventrem etiam aspero linteo tantisper dum rubor excitetur, perfricare, & clysteres ex oleo rutaceo infundere consiliũ est.

¶ *De lienis dolore.* *Caput. lxx.*

Ab inflammatione.

SPlenis dolorem si æstus, & vrinæ ruffę febrisq; subsequantur, infra scriptorum pastillorum portionem ęgro porriges. Pastilli ex agno casto. Seminis agni casti, fructus tamaricis vtriusq; drachmæ decem, seminis intybi drach. quinq;, seminis portulacæ tantundem, his aceto acri detritis, informato pastillos, & eorum vnum drachmarum trium pondere, aut alias pro morbi magnitudine, syrupo acido ex saccharo pręparato, subactũ, porrigito. Si vero ægrotantis venæ vniuersi corporis sanguine distentæ turgent, venã axillarem sinistram, aut eam, quæ ab hac ad sinistram manum, inter paruum ac anularẽ

digi-

digitos repit, secabis, & sanguinem quantũ pro laborantis corporis habitu satis esse conieceris, fluere sines. Lieni quoque frustum huius generis panni, quem vulgo filtrum vocant, aceto imbutum apponatur, & a dulciũ crassorumque esu æger abstineat. Porro si absque ardore quopiam lienis dolor, ęgrotantem torquet, pastilli de capparibus appellati, summe auxiliantur. Recipiunt autẽ, corticis radicũ capparis, seminis agni casti vtriusque drachmas decem, scolopendrij drachmas septem, aristolochiæ tenuis, foliorum rutæ, seminis nasturtij, acori, nigellę singulorum drachmas tres, ammoniaci drachmas tres, ammoniacum aceto diluit̃, & cęteris omnibus eo aspersis, finguntur pastilli drachmarum duarum pondere, quorum vnus syrupo acido melle cõposito, et radicum iure maceratus, potui datur. Porro si intensus tumidusque splen fuerit, & cum premitur rugitus aliquis sub tangentis manu auditur, iã comprehensos pastillos, radicum decocto dilutos, præbeto. Potui autem vinum vetus, ac meraculũ porrigito, et quoad fieri potest, frigidæ

A fri. humore.

Ex flatu.

gidę vsum subducito. Emplastrum ad lienis flatus, eiusdemq; simę partis duriciem, optime faciens. Foliorum rutę drachmę decem, nitri, mentastri aridi vtriusq; drachmę tres, ammoniaci drachmæ septem. ammoniacum vino veteri subigito, & eo cętera persusa, in emplastrum digerito, lienisq; regioni fascia, aut instita illigato.

De morbis intestini plenioris & tenuioris hic ἴλεος, ille κώλικος Græcis dicitur. Caput. lxxi.

Ileus a frigi. humore.

SI ventris dolor, vna cū eiusdem astrictione, & ciborum fastidio offendit, absq; tamen omni ardore, & febri, ea quę aluum citra vomitus iritationem ducunt, porrigenda sunt, cuius notæ electuariū ex gallia moschata est. Quod accipit, mastiches, caryophyllorum, zingiberis, piperis nigri, piperis longi, cinnamomi, nucis myristicæ, gallię moschatæ singulorum drachmas decem, scāmonij drachmas decem, deinde exprimitur cotoneorum acidorum & recentiū succus, qui æqua mellis portione, donec medicinarum ponderi ambo respondent, commiscetur, &

Pastilli sūt, & adferuntur ex oriēte nō bn̄ parati, Maṅar.

dei

deinceps simul omnia, pedetentī supra prunas, ad debitā crassitiē decoquūt. Quātitas aūt præsentis antidoti vna vice exhibēda ē, inter drachmas duas, & duas cum semisse. Quod si dolor vehementi ciborū nausea vacat, & æger deuorata medicamina vomitu haudquaꝗ̄ diuertit, catapotia ileo morbo sacra exhibētur. Quæ cōsiāt, cucurbitæ syluestris, sagapeni, vtriusq; drachmis decē, scāmonij drachmis trib⁹ & scrupulo, fingūt catapotia, ex quibus oboli quinq; administrant, hęc etenim tenuioris intestini morbū depelpellunt. Cęterum si ileus in tantum seuiat, vt aluum ducentia pharmaca inualida sint, ęgrotanti hanc infra scriptam glandem subdes. Salis fossilis drachmę decem, medullæ cucurbitę syluestris drachmę duę cum semisse, scammonij tantundem, his melle lęuigatis, informato glandes ad longitudiuem longanonis, ac ita subijcito. At si nihil auxilij pręstiterint, clysterē hunc lenē (vt sua mora fęces emolliat) infundito, qui accipit, ficus caricas quinque, furfuris manipulum, altheæ

tantũdem, betæ folia decem, hæc linteo illigato, ac in libris duabus aquæ ad dimidias decoquito, deinceps per linteum colato, & sesquidrachmam nitri, & olei sesamini vnciam vnã illi adijcito, sicq; apparatum enema inijcito. Verum si hoc infusum acrius reddi desideres, iam comprehensę glandis drachmam & semissem ei contemperato. Clyster strenue fæces subducens, & superfluos succos abstergens, quo aluo medicamentis non cedente, neq; alias illis adiuuantibus vtimur. Carnis cucurbitæ syluestris drachmę decem, centauri drachmæ quinq;, vtriusq; cyclaminis speciei drachmæ duę, mentastri, rutæ, origani cuiusq; manipulus vnus, omnia in aquę libris tribus ad duas tertias decoquuntur, & percolato decocto, cõmiscẽtur * resinæ cedrinæ, mellis singulorũ drachmæ tres, castorei, sagapeni, opopanacis, prę scriptę glandis cuiusq; drachmę duę, omnibus pistillo contusis & iam tepidis, clyster inijcitur. Cęterum si aluus induratum, ac quasi in nucleos diuisum stercus (quod Gręci σκύβαλον appellãt) minime egerit, in clysteris

* Sic Leo nicen⁹ al. chitrã vocat.

ris vsu, donec illud expellatur, persistēdum est. Siquidem comprehensum enema, in ilei intestini vitijs atrocibus ac vastis, & seuo colico affectu, qui cum magno ciborum prostrato appetitu, nullaqꝫ per aluū deiectione, affligit, vtiliter subijcitur. Pręsentem quoqꝫ tenuioris intestini affectum, præter tradita symptomata, fœtidi ructus, & fæcum nonnunqꝫ per os eiectio, concomitari consueuerunt, quæ quum hominem affligunt, mortē subinde minitantur. Porro si ventris dolor, tam ingenti alui constrictione vacat, sed si flatibus distentus venter, murmure multo ægrum molestia afficiat, electuarium ex baccis lauri porrigitur. Hoc recipit, Foliorum rutæ aridorum drachmas decem, ammeos, cumini, ligustici, origani, nigellæ, cari Alexādrini, pulueris mentastri, dauci, acori, baccarum lauri, castorei cuiusqꝫ drachmas duas, sagapeni drachmas quatuor, opopanacis drachmas tres, excipiuntur omnia mellis æqua portione, & eius electuarij nucis auellanę, aut alterius paruę nucis Indicæ instar, indies datur, cum vini veteris & feruefacti

Colic⁹ ex flatu.

Electuaria uocata sub antidoti noīe cōprehendere licet.

vncia, aut radicum incidẽtium decoctorũ iuris vncia. Hoc electuario ad digerẽdos flatuosos spiritus, nihil est efficacius. Præterea glandem hanc spiritibus depellendis ac discutiendis idoneam, aluo indito. Cumini, foliorum rutæ viridis vtriusq; tantum quantum manus apprehendit, vtriusq; cyclaminis speciei drachmæ tres, nitri drachma vna, deterito hæc melle & lanam spongiamue illis circumlitam, in anum dimittito. Abdomen quoq; penicillo, calidiore flatusq; dissipante liquore, imbuto, subinde foueto, ac irrorato. Quinetiam ægrum in labrum huiusce modi flatus discutiendi vim obtinens, deducito. Si vero his malum non cesserit, cucurbitulas magnas cum flamma & leues toti abdomini defigere, locumq; rudiori ac aspero linteo, perfricari præstat. Deinde crebræ inunctiones, ex rutaceo oleo, aut alio huic in calefaciendo finitimo, non alienæ sunt. Iã quoq; castorei & euphorbij vtriusq; se drachma, liquore quopiam læuigata, clysteris forma vtiliter infunditur. Qui autem hoc malo teneri consueuit, dum sanus est, a vini diluti

&

& frigidę aquę potu, & herbarum, & lactis, & aliorum flatuosos spiritus gignentium alimentorum esu, se arceat. At vini meri potu vtatur. Philonium, quod ileosis ad discutiendos flatus, & soporem sensitiuæque facultatis stuporem inducendum, propinatur, cũ scilicet summis tenentur cruciatibus, animique deficientis suspicio ingruit. Piperis, ammeos, foliorum rutę, mentastri, castorei, baccarum lauri, cumini cuiusque vncia vna, opij, mandragorę, seminis alterci singulorum semuncia, subiguntur simul cum mellis pari modo, porrigitur vero eius medicamenti sesquidrachma. Plerumque etiam huic pharmaco commiscetur, scãmonij tertia pars vnciæ vnius, vnde & aluum quoque citat. ⊢ Philonis vero Tharsei anodynon habet, croci drachmas quinque, pyrethri vnã, euphorbij vnam, spicę nardi vnam, piperis albi, alterci vtriusque drachmas viginti, opij drachmas decem, excipe melle, & ad eos qui stercora in maximis doloribus per vomitum reijciunt, dato magnitudine fabæ, ex ternis aut quaternis cyathis aquæ frigidæ. ⊣

Ex 9. secũdũ locos Gale. & 9. sermõe Aetij, restituta descriptio.

 Cæterum

Cæterum si dolori febris adsit, cassia fistula succo intybi decocto ac despumato, diluta, ægro offertur, potui quoq; syrupus violaceus dandus est. At cibis quibus herbæ emollientes adiectæ sunt, oleoq; amygdalarum dulcium præparatis, enutrietur. Item leuiores infusiones, vt ex oleo in quo fœnogræcum, aut althæa ebulierint, & anserino adipe, ab inferioribus partibus ęgrotanti iniicientur.

Ex sanguine.

Porro si locus abdominis, qui a sinistro rene ad dextrum, per ventriculi fundū cincturæ modo pertinet, tumidus conspicitur, & laxum intestinum quoq; inflammatione correptum apparet, sine mora aperta dextri cubiti vena, sanguis minuendus est, & cassia fistula herbarum refrigerantium succo subacta, subinde propinanda. Item si tenue intestinum inflammatione infestetur, eadem præsidia præstanda sunt. Cibus vero ægro huiuscemodi coli vitio per circuitus quosdā torqueri solito, conueniet, qui herbis aluum emollientibus præparatus, oleum quoq; sesaminum in condimentum accipit. Ab omni porro acidorū, austerorum, crassorū, aluūq;

astrin

astringentium esu, in totum abstinendũ ẽ.

Eum vero quem cum dolore flatus quoque implicare solent, pulmẽtis aromaticis speciebus, aut calidioribus incidentibusque seminibus conditis, nutrire conuenit. Proinde econtrario, ab olerum, lactis, & flatus excitantium ciborum ingestione, abstinere ex vsu est. Potui vero vinum vehemens incorruptumque propinabitur, aut hydromel, cui medicamina incidentia excalefacientiaque in cõdimentum iniecta sunt, ex quorum numero piper est, porrigetur. Huiuscemodi autem hydromel, quod subijcitur est. Commisceto mellis puri libram, aquę potabilis libris sex, & tantisper dum zulapou crassitiem ambo recipiant, decoquito, spumamque detrahito, quod diligenter peracto, ad singulas libras hydromelitis, piperis contriti drachmas duas linteolo illigatas, quousque hydromel adamussim decoctum sit, immittito, & vbi refrixerit, diligenter expressum linteolum eximito, poscente quidem vsu, eius portionẽ propinato. Eos quoque quib⁹ ex flatibus & crassis crudisque humoribus dolor esse consueuit, strenue

Victꝰ ratio in doloribꝰ ex flatibus.

ſtrenue iuuat, ricini fructicis oleum, recen-
ti ſeminum decocto contemperatum. Præ-
ſens quidem ſeminum ius accipit. Amme
os, cumini, liguſtici, cnici, origani, nigellæ
cuiuſq; quantum trinis digitis comprehen-
ditur, hæc aquæ libris tribus immiſſa, ad di
midias decoquuntur. vſus autem eius eſt, ſi
ipſius vncijs duabus, olei ricini drachmas
tres diluerís, pluribuſq; diebus ea quantita
te, potui porrexeris. Verum ſi dolorem
ardor concomitetur, ſumito pruna viginti,
ficus caricas quinq;, vuarum paſſarum ab
acinis mundatarum drachmas quinq;, deco
quito & percolato, ac poſteaquam caſſiam fi
ſtulam in eo decocto ſubegeris, ſecundò per
colum traijcito, & amygdalarum oleo adie-
cto, potandum porrigito. Vel decoctum in
capite de diſtillatione commemoratum, ei9
loco offerto. Cæterum ſi aluus vehementer
aſtricta fuerit, huic iuri adijcientur ſiliculæ,
turbit vtriuſq; drachmę duæ, & his ſimul
decoctis, tantiſper dum aluus reſpondet, vi
temur. Poſteaq; vero cita ea profluxerit, po-
lypodium, & turbit amouebunt. Puluis
qui

qui alunm ducendo simul flatus, & grauita tes reprimit. Turbit albi et amygdalarũ dul cium oleo irrorati, ac in puluerẽ adamussim cõtriti drach. viginti, facchari drach. trigin ta, zingiberis drachmę decẽ, hui⁹ qdẽ pulue ris vt plurimũ drachmæ ℞ tres offeruntur. ℞ Sufficere sit duæ.

Catapotia quorũ vnum deuoratũ, ventrem deijcit, & appetitum incitat, & flatuosos spiritus grauitatesq; reprimit, ad hæc cibo-rum concoctionem iuuat. Masticbes, zin-giberis, cinnamomi, caryophylorum, pæo-niæ, piperis nigri, piperis longi, scammo-nij, facchari, violarum cuiusque vncia vna, finguntur catapotia cicerum instar, & eo-rum vnum transglutitum aluum semel bis ue deijcit.

¶ *De uentris profluuio.* Ca. lxxii. A calido humore.

QVando assumptus cibus solita mo-ra in ventriculo non retentus, citi-us paululum immutatus egeritur, & si huic vitio intestinorum, & ani musculorum ob excrementorum acrimoniam erosio, & ventris cruciatus affuerint, pręterea quoque, si huius alui ꝓfluuij excremẽta ante ciborũ

ingestio

ingestionem excreta, saniē quampiā admixtā habeant, ęgrotanti ex immaturis vuis decoctiōe inspissatus succ⁹, aut ribes, aut malorū punicorū cū spodij & rosarum vtriusq; drachma vna propinabitur. Pastilli quoque ex spodio astringentes identidem vtiliter offeruntur. Cibi porro sunto lenticula cum aqua, aceto & croci momento decocta, & pulli cum aceto elixi, idemq; assi, & omphacino intincti. Potui vero rhus obsoniorum rosacea aqua dilutum, aut malorum punicorum succus exhibebitur. Præterea cibis rhus obsoniorum in condimentum accipientibus cibabit, & breuiter totā victus rōem ad refrictionē & astrictionē dirigere consilium est. Ceterū si absq; huiuscemodi erosione aluus lubrica molesta sit, si quoq; quod fluxu egeritur nullam saniem admixtam habeat, sed viscosum, & albidum glutinosumq; id cernitur, præter hæc etiam, si inflammatio modica, sitis exigua & ructus acidi affuerint, laboranti betam, & sinapi, & salitos pisces aliaue incidendi vim possidentia, administrabis, & deinde anethum simul cum salis

Nos acetoseu vocatæ herbæ vtemur.

A crudo & fri. succo.

mo-

momento, in aqua decoques, & posteaquam percolaueris, adijcies percolato iuri, mellis quod satis est, & sic post incidentia pitui-tam ingesta propinabis, eoque pacto digi-to, aut pinna ori indita, vomitum prouoca-bis. At si affectus, ob humorum copiam ventriculi tunicis imbutam, illo curationis modo non conquieuerit, pituitam ducens, pharmacum præbebis. Cuius generis qđ iam subsequitur censetur. Aloës drachma vna, cucurbitæ syluestris carnis drachmæ quatuor, sacchari tantundem, turbit drach ma vna, ex his formantur catapotia, quæ ⁂vni propinationi sufficiunt. Ad hæc vo-mitu ex incidentibus sæpius vti expedit. Cibos autem, quibus æger vescitur, in mu riam intingere iuuat, vt inde incidendi & calefaciendi vim obtineant. Proinde quo ꝙ cibis sale conditis, ac acri gustu prędịtis, breuiter suo calore appetitum incitantibꝰ edulijs, opportune ægrum cibabis. Si id quod per aluum deijcitur, nihil superflui biliosi nihil saniosum, nihilque pituitosum admixtum habeat, vinum merũ robustũꝙ offe-

⁂ Potius tribꝰ. & ĩ robusto corpore.

Ex natu ralium fa cultatũ ĩ becillitate a fri. et hu mi. itẽpe.

offeretur. Similiter electuariũ quoq; ex thure prębetur, quod accipit, thuris drahmas decem, piperis, ammeos, spicę, ligustici, anisi, nigellæ cuiusq; drachmas duas, balaustiorum drachmas decem, mellis dispumati quantum ad prędictas medicinas excipiendas sat est. Huius vero antidoti vsus probatur, quoniam ventriculum impense calefaciat, mirificeq; exciccet. Seminum quoque decoctum, ad plenioris intestini morbũ idoneum, propinabitur, viniq; meri potu ęger assuefiet. Cęterum si assumptus cibus crudus haudquaquam egeritur, sed aq̃sa quędam, & alba tenuisq; substantia excernitur, vna cum iocinoris imbecillitatis notis, ęgro ex ferri stercore electuarium, & id quod ex thure fit, porrigentur Et pastilli quoq; quos calefaciẽdo iocinori inscripsi, & electuarium diacalaminthes, vtiliter administrabuntur. Diacalaminthes autem cõpositio est huiuscemodi. Foliorum rutæ, foliorum calaminthę exciccatorum, ammeos, cari, ligustici, zingiberis, cinnamomi, longi piperis singulorum ęquę portiones, omnia de-

Ob iecoris obstructionẽ & attrac. imbecillitatẽ.

Differt a Galeni. 4. de sanitate tuenda.

ci

cocto melle excipiuntur. Item præter hæc ad ea quæ calefaciendo corroborandoq; iocinori comprehensa sunt, recurrendum.

Ex uētriculi et gracíliū intestinorum vitio.

Porro si commoratus affectus, iocinoris imbecilli indicijs caruerit, siquæ quod fluxu egeritur, tenue subalbidumq; vna cum ventriculi grauitate extiterit, malorum punicorum puluis deuorandus dabitur. Preparatur autem, ex acinorum mali punici acidi, assorum & in tenuissimum puluerem actorum drachmis centum, cnici, seminis coriandri vtriusq; in aceto acerrimo maceratorum, ac deinceps torrefactorum drachmis viginti, ※ xylocaractæ, rhois Syrenaici, balaustiorum cuiusq; drachmis decem, omnia in tenuissimum puluerem teruntur, qui deinceps transglutiendus offertur. Electuarium quoq; Cazi inscriptum, opportune offertur. Cuius mixtura in hunc modū se habet. Acinorū vuę passę ī tenuissimū puluerē tritorū libra vna, baccarū mirti aridarū, ac pari ratiōe subactarū librę quinq;, xylocratę Nabathææ, balaustij seminis tamaricis, ammeos singulorū drachmæ decē, confi

※ Opinor quorundā lignorum astringentium putamina.

plasma

ciuntur omnia saccharo arũdinibus innato, seu apum melle quam exactissime spuma liberato, & deinceps huius portio pro morbi magnitudine prębetur. At si defluuij al

Ob bilis copiã in vẽtriculũ & intestina regurgitãtem.

ui recrementa flaua, & anum mordicantia inueniantur, & ęger siti febriq; corripiatur, pastilli astringẽtes ex spodio, & aqua crudæ pollentę hordei, prospere porrigentur. Pastillorum autem astringentium ex spodio mixtura, ad hunc modum se habet. Rosarum rubrarum, spodij singulorum drachmę decem, seminis rumicis, rhois Syrenaici, balaustij, gũmi Arabici cuiusq; drachmæ quinq;, rediguntur in pastillos drachmarum duarum pondere, quorum vnus vncia decocto cydoniorum succo, & sextante succi plantaginis dissolutus, potui datur. Aquam quidem pollentæ hordei, hac ratione prępar abis. Hordeum confractum, in aqua quæ ipsum tegit, tãtisper dum aqua modice inspissetur, decoquito, deinde percolato, & eius vncias quatuor cum spodij, & gũmi Arabici vtriusq; drachmis tribus dilutas, porrigito. Quod si ven

Dysenteria.

tris fluxui intestinorum exulceratio serpendo de

do depascens, superuenerit, lapidis Armenij puluerē deuorandū exhibeas. Qui cōstat, seminis herbæ pulicaris drachmis viginti, seminis plantaginis drachmis decem, gūmi Arabici, lapidis Armenij vtriusq; drachmis tribus, pulicaris herbæ semine torrefacto, omnia simul cum illo in puluerem subiges, ac eum in aurora drachmarum trium pondere, cum discocto coroneorum succo, potui porriges, ac somnū inituro ęgro, tātūdē ꝓbe offeres. Inter cibos q̄dē administrabis pulmentum, cui punicorum malorum acini, & vuæ passæ, & posca adiecta sint, pręterea eū, qui ex omphacino conficitur, & qui rhus Syrenaicum in condimentum accipit. Similiter quoque ex herbis aluum emollientibus, cū rhoi præparatum edulium, & id genus alia, edenda appones. Ad hęc pastillos de balaustijs continuæ leuitati intestinorum (quæ Gręcis λειεντερία dicitur) dicatos, si modo aluus continenter fluat, propinabis, nec refert, an eius ventris profluuij recremēta sanguine tincta, intinctaue sunt. Recipiūt itaque pastilli commemorati. Gallarum, siliqua

Potui lac scissū porrectū ab Alex. probatur.

siquarum Nabathææ, seminis tamaricis, thuris, balaustij singulorum æquas partes, opij, gummi Arabici vtriusque partem dimidiam, his cydoniorum malorum succo aspersis, informato pastillos duarum drachmarum pondere, atque vnum si neque siti, neque febri crucietur æger, vino læuigatum, prębeto. Præsenti autem febri, decoctione inspissato cotoneorum succo detritos, propinato. Sane hi pastilli in magnis & continētibus alui fluoribus, vt efficacissimi commendantur. Pastilli tenesmo sacri, qui

Tenesm⁹. malignis flatibus, & murmure infestantib⁹, absente tamen calore, porrigendi sunt. Seminis hyoscyami albi, seminis anethi, seminis fœniculi, singulorum drachmę quinque, ammeos drachmæ duæ cum semisse, opij drachmę tres, seminis apij drachmę decem. hæc vino subacta in pastillos redigito, ac vnum sesquidrachmę pondere vino læuigatum, potui offerto. Compositio electuarij de styrace, vetusto ventris fluori, & tenesmo cum flatibus malignis, absque febri, & ardore infestāte vtilissima, Castorei, opij, asari,

styracis

styracis liquidę, myrrhę, seminis alterci nigri, thuris cuiusq; ęquę portiones, mellis quantum ad simplicium medicinarum exceptionem sat est, huius quidem pondus inter duas drachmas & tres, vt plurimum propinabitur. Si tenesmus post decimū diē protractus fuerit, nec medicamina quicq̃ pręsidij attulisse cernantur, & ęgrum circa pectinem dolor aliquis exercet, ad subscriptum clysterem recurrendum est. Panacis, oryzę, lentiū, qbus tribus cortices detractę sint, rosarum siccarum, balaustiorum, calicū glandium cuiusq; manipulus vnus, oīa tribus libris aquę potabilis ad dimidias incoquunt̃, & deinceps pcolant̃, insup sumunt̃ cerussę, cineris chartę Babylonicæ, aut si eius facultas nō est, cineris alterius chartę vtriusque drachma vna, lapidis Armenij sedrachma, vitellus cui assus induratusq;, olei rosacei semuncia. hęc oīa iā narrato decocto subacta, cōmixtaq;, semel bisue clysteris forma, ęgrotāti īfundunt̃. Porro si tenesm⁹ ī vetustatē īciderit, ac null⁹ sanguis, sed rasura alba & muccosa, seminum cremori non absimilis, profluxe- A putri pituita.

profluxerit, pharmaco putredinibus sacro, capite quo gingiuarum putrescentium curationem persecuti sumus descripto, rectissime ad hunc modum vteris. Portionem aliquam eius medicamenti in paulo ante descripto decocto subigito, & clysterem vnum atq; alterum in aluum ex eo dimittito. Quod si alui profluuio vehemens erosio ventris comes sit, enema ex oleo rosaceo egelido, tantisper dum curetur, subinde iniiciendum ē.

Ad fri. affectum vtile est. Epithema quo venter vehementi & continuo profluuio afflictus, ac virium robore languidus, illinendus est. Galliæ moschatę, acaciæ, cyperi, myrrhę, gallarum, cupressi, thuris omnium partes æquales, his vino veteri & subastringente, aut cotoneorum succo aspersis, venter crebro irrorandus est. Huic quoq; nonnunquam panis bis coctus ex Syria commiscetur. Cæterum si morbū ardor concomitetur, episthema quod duobus sādalis, rosis a fibris liberis, lapide Armenio, nuce Indica, galla, pane bis cocto & succo malorū punicorū acidorum, aut cotoneorū, aut succo myrtino, constat, pręsidio erit. Si

aūt

autem vehementi tenesmo æger tenetur, sæpeq; ad secessum properat, tamen nihil nisi forte muccosum quid egerit, glãs ista subijcienda est, siquidem mirifice tenesmum sensoriæ facultatis torporem inducens, sedit. Thuris, lycij, croci, gummi Arabici cuiusq; drachma vna, opij drachmę duæ, informãtur ☧ glandes, quæ ano induntur.

☧ Alex. ad nuclei pinei magnitudinẽ pauloue maiores eas fieri præcipit.

¶ *De urinæ difficultate*. Cap. lxxiii.

Quod si vrina modica excernitr, aut in totũ supprimitur, nullo tamen ĩ inguinibus apparẽte tumore, & nullo præsente dolore, qui aut renes, aut vrinæ meatus, infestet, infra scriptis medicaminibus vrinæ ciendæ vim possidentibus, subueniendum est. Cuius notæ, hoc quod modo subijcitur est. Seminis apij, nitri naturalis, rubiæ satiuę, apij Macedonici, baccarum iuniperi, seminis asari, ammeos, seminis fœniculi, spicæ, amygdalarum amararum cuiusque drachmę viginti, seminis melonum drachmę decem, cantaridum quarum ☧ alæ & capita abiecta sunt drachma vna, ammoniaci drachmæ tres. Ammoniacum vino diluitur

A partiũ debilitate

☧ Fuchsi. alas sinẽdas autũmat.

luitur, ac eo reliquis exceptis, formantur formulæ auellanæ nucis instar, quarum portio inter drachmam vnam & tres vna propinatione ex cicerũ decoctio offertur. Sane hoc medicamen habitus molliciei, eiusdem laxitati, hyposarcę, eijciendisq; his quorum occasione corpus exiccari consueuit, accommodum censetur. Si vrinæ difficultas a casu, aut fœmorum, aut ani circumiacentiumue partium plaga, apprehendit, ægrotanti sanguis axillari vena pertusa (partita interim sanguinis missione) detrahetur, & locus affectus egelida aqua, & calidioribus oleis ad medij diei spatium irrorabitur. Aeger quoq; ad vrinæ excretionem cohortandus est, quam optime spiritus retentiõe, & musculorum octo abdominis compressione, perficiet.

Ab externa causa.

At si suppressio vrinæ vesica plena ac intensa, molestet, præsertim post sanguinis, aut puris eruptionem, medicamina, quæ grumos sanguinis, & pus discutere colliquareque solent, propinanda sunt. Medicamen grumis sanguinis, & pure vesicæ amouendis vehementer generosum. Cardamomi,

myr-

myrrhæ, rubiæ satiuæ, qua vestes inficiuntur, baccarum iuniperi, ammoniaci, liquoris Cyrenaici singulorum æque portiones. ammoniacum fœniculi succo, aut simili aliquo læuigatur, & eo alia excepta in catapotia digeruntur, ex quibus drachma vna quater in die, cum comprehensi seminum decocti vncijs tribus, propinatur. Syrupus quoque acidus aceto acerrimo præparatus, subinde porrigendus est. Ad hæc per syphonẽ aqua sale diluta, aut lixiuium opportune inijcitur. Compositio autem lixiuij ad id efficacis, ad hunc modum præparatur. Cineris † ilicis, cineris sarmentorum, fęcis vini vstæ, calcis cuiusq; debitæ portiones, his aqua quousq; tegantur, super additur, sicq; triduo seponuntur, deinde illis per colum transmissis, lixiuium reconditur, & eius modica portio per syphonem in vesicam demittitur, Cnici etiam folia, et blitum cum modico olei amygdalatum decocta affecto loco superaccommodantur. In solio præterea incessus, cui chamæmelum, stichas Arabica, sampsuchus & sisymbrium

† aliás, glandiũ.

incocta sint, ægro strenue auxiliantur. Poterit quoq; huiuscemodi solium ex brassicarũ summitatibus, & blito, & stercore columbino in aqua decoctis, adaptari. Sane in his decoctis quoad per vires licebit, magno presidio æger desidebit, atq; ex iam comprehẽsis herbis, cataplasmata ac fotus inguinibus & circumiacentibus partibus, vtiliter inducet. Quando autem solio insedit, ea quæ vrinas citant ac mouent, potui dare confert. Verũ si hæc vniuersa inefficacia sunt, ad instrumẽtum vrinis eliciendis aptum (syphonem, aut catheram vocant) recurrendum est. Si vero vrinæ difficultas post calculi indicia oboriatur, ægrum supine procumbentem, pedes ac genua varijs motionibus in altum cõquassare concuterecq; decet. Cæterum si vrina nõ profluxerit, operæprecium erit, & hic quoq;, ad depellendum calculum colli vesicæ orificio incumbentem, instrumento (quo in vesicam demisso vrina emollitur) auxilium præstare. Percauendum tamen, ne vesicæ ceruix inflammatione tentata, eius instrumenti dimissione iritetur. Ad suppressam vrinã

inter cętera mirifice conducunt, frequentes in labro calidiore insessus, & ex oleis calidioribus emollientibusque crebræ inunctiones. Item medicamenta vrinas mouentia epota pręsidiũ præstant. Maxima igitur diligẽtia ab acidorum, austerorum, crassorum que esu, ęgrotantem circumcĩdere, conducit.

¶ *De renum & uesicæ calculo.* Ca. lxxiiii.

LApidem vesicæ declarant, continuę ęgri pudendorum infrictiones, & ipsorum frequens tentigo, subitusque ipsis obortus languor, præterea cum crebra mingendi difficultate, vrinarum propulsio, in quo affectu longanum quoque a vesicæ calculo compressum, interdum procidere solet.

A crasso terreoque humore ignea caliditate incrassato.

At calculum renibus innatum, testantur laborantis cum vrinarum in principio suppressione, vehemens renum & meatuum, per quos vrina e renibus in vesicam distillat, & circumiacentium partium, & inguinum dolor, & aluus initio astricta, & ciborum nausea. Calculo quidem in vesica increto, hæc infra scripta compositio vtilis est, quoniam ad comminuendum lapidem etiam

vetusti

vetustiorem, mirifice efficax est. Et ego quoq; eius vsu, magnum lapidem minori quadraginta dierum spacio, confregi. Habet autem ea se in hunc modum. Fructus balsami, seminis raphani, dauci, seminis apij Macedonici, corticum radicum opopanacis, corticum radicum capparis, amygdalarum amararum, baccarum lauri, iunci rotundi, cyperi, spicæ Indicæ, casiæ ligneæ, scolopendrij, seminis rutæ syluestris, gentianæ, aristolochiæ rotundæ, asari, cardamomi, ammoniaci, sagapeni, bdellij, piperis, acori omnium æquæ portiones, gummi in balsami liquore diluti quantum ad excipiendas medicinas sat est, ex his finguntur globuli, & singulis dieb⁹ eorum drachma seminum incidentium decocto soluta, propinatur. Nonnunquam & obulus cinerum scorpionum vna cum eis porrigitur.

Scorpionum cineres.

Scorpionum porro cineres, in hunc modum apparari solent. Acccipiuntur scorpiones, qui in ollam fictilem repositi, & olla diligentissime obturata, super tegulam in furnum non vsque adeo calidum dimittuntur,

tur, ibíque ad ſex horarum ſpacium ſinuntur, & inſuper exempti, ac in tenuiſſimum cinerem triti, vſui futuro reponuntur. At æger decocto cicerum, & cibis aromatibus ſeminibuſque calidioribus præparatis, alendus eſt, a lactis vero, & caſei aliorumque craſſorum, & glutinoſorum ciborum eſu, reuocandus, quoniam eorum ſuccus facile in calculum a caliditate induratur. Præterea conſcendet æger ſolium, cui braſſicarum folia, ſampſuchus, ☧ blitum, abrotanum, mentaſtrum, columbinum ſtercus, & medulla ſeminis cnici incocta ſunt. Quinetiam inguina ſcorpionum oleo inungenda ſunt, atque eius momentum in veſicam per ſyphonem infundendum. Oleum ſcorpionum. Ariſtolochiæ rotundæ, gentianæ, cyperi, corticis radicum capparis cuiuſq; vncia vna, hæc in libra olei amygdalarum amararū ſoli expoſita, marceſcere ſeptimana vna ſinunt̃, deĩde expreſſa percolant̃, in cuius percolati libra inijciunt̃ ſcorpiõs decẽ, & iam oĩa rurſus in vaſculũ adamuſſim occluſum, ad ſolem duabus hebdomadis

☧ Virib^o n̄re ſpinachię reſpõdet.

reponũt̃

reponuntur, dein per colum traijciuntur, & futuro vsui reconditur oleum. Quum itaq; hoc genus olei q; optimum ac laudatissimũ ad propositum affectum existimatur, eius portio per guttulas in ægri penem postquã e solio descenderit, rectissime inditur. Cęterum si lapis in vesica impendio increuerit, illi nullum, nisi a manuali incisione, qua eueli queat, remedium præstari potest. Verũ huius sectionem perscribere, nostri propositi libri limites haudquaquam admittunt.

Apud Pau. li 6. ca. 60. & Cel. li. 7. ca. 26.

Cum autem renibus calculus innatus ẽ, æger in solium emolliendi vi præditum, frequenter se demittet, & renes, & lumbos, nup enarratis oleis inũget. Ac litea q̊ q;, calefaciẽdi vĩ obtinentibus liq̃rib9, immersa, dolenti loco admouebit, ex quorum classe ea, quę hactenus enumerauimus medicamina sunt. Potui autem calculos confringentia dissecantiaq;, nõ tamẽ manifesto calefacientia, præbeto. Verum si euenerit calculum ex renibus per meatus vrinarios, quos Græci οὐρητῆρες vocant, in vesicam decumbere, eaq; occasione vesicę ceruicem obturare, aut si

idem

idem a vesicæ calculo fiat, aqua calida paulatim ab alto pudendorum partibus donec rubore suffunduntur instillanda est. Porro extrema vrgente necessitate, ad exteriora succio remedio erit, siquidem ea calculum dimouebit, & cum vrina fortasse extra penem simul alliciet. Quoniam si angulosus magnusue extiterit, inferiorem vesicę ceruicis partem, qua scilicet eius corpus spectat, incidere necessitas iubet, vt hinc lapis manuali arte euelli queat.

¶ *De renum & uesicæ inflãmatione.* Ca. lxxv.

PHlegmonem renum, concomitatur febris inordinata, nec vsq; adeo ardens, sed quę cum horrore, & rigore apprehendit, & frequens mictus, & partium dorsalium dolor grauis, vnde si quando æger dimouetur, in his partibus pondus tãquam ab ilijs suspensum, propendere sentit. Cum itaq; hæ notæ conspiciuntur, si modo nihil aliud ꝓhibet, citra cunctationem in principio, axillari vena edirecto partis dolentis grauitateq; implicitæ secta, sanguinem ægro minuemus. Regiõi quoq; dolenti forinsecus cataplasma Renum.

plaſmata, & fotus, qui mediocrem refrigerandi vim obtinent, accommodabuntur, quorũ vſu propulſo affectu, nulla ſuppuratio expectanda eſt. Cęterum ſi neq; dolor, neq; febris neq; grauitas horum applicatione conquieuerint, vrinęq; ſtillicidium ęgrũ laborioſe moleſtauerit, pus hac in parte colligi recte putabitur. Tunc itaq; cataplaſma dorſo induces, quod chamæmelo, ſemine lini & furfuribus, oleo ſeſami ſimul exceptis, conſtat. Iam etiam in ſolio ex emollietibus herbis parato, inſeſſus ſumme proſunt. Porro ſi ęger pus minxerit, ſemina ſubſequente capite de vrinę ardore recenſenda, donec imminuatur decreſcatq; pus, ægrotanti offeres. Deinde paſtillos capite ſanguinis & puris mictui dicato, inſcribendos, exhibebis. Inflammationi autem veſicæ, comites ſunt, febris & continua ardẽs, & vrinę reddendæ impotẽtia, & ceruicis veſicæ, & fœmorũ imiq; ventris dolor. Quare venam hoc affectu implicito, incidere præſidio eſt, & alia quæ renum inflammationi accommoda retulimus, adhibere, conſilium eſt. Cęterum non omnis renum inflã-

Veſicæ & Interpres, conclusa.

Scirrhi renum curatio.

matio

matio in vomicam transit, seu discutitur, seã aliqua in duritiem etiam occallescit, cuius grauitas in renibus tanquam ab ilijs suspensa, absente febri, molestiam infert. Huic igitur clysteres infusi ex fœnograeci, & seminis lini cremoribus, atq; ex chamæmeli, brassicarum, meliloti, maluæ siluestris & furfurum decocto, vehementer conducunt. Nec minus irritatus vomitus, ob materię diuersionem, adiuuat. Cataplasmata quoq; iam comprehensis emollientibus medicamẽtis pręparata, regioni renum accommodata, non parum auxiliantur. Iam si vrina modica egeritur, prædictis, ea quæ vrinæ ciendæ sunt, accommode adijciuntur. Sane huic quidem affectui non mediocrem curã diligentiãq; adhibere cõuenit, quoniã huiuscemodi renũ durities (quã Gręci σκίῤῥον appellant) aquę inter cutẽ interdũ autor, nõ aliter q̃ iocinoris aut lienis, esse cõsueuit.

¶ De *urinæ ardore*. *Caput*. lxxvi.

Ob vrina calidis succis acrimoniam

QVando ægro inter mingendum ardor, punctilesq; cruciatus in vesicę ceruice oboriũtur, a salsis, acidis & acribus cir-

circumſcindendus eſt. Et cibis aluum emol lientibus herbis præparatis, & iuſculis, hiſ ꝙ in leniendo vẽtre paribus, alendus. Quin etiam ad reprimendum humorum acrimoni am, ſubſequens medicamen porrigendũ eſt. Seminis melonum excorticati drachmę tri ginta, ſeminis cucumeris citrinati, ſeminis cucurbitę domeſticæ, ſeminis portulacę, ſe-minis papaueris albi, ſingulorum drachmæ tres, ſeminis alterci albi drachmæ duę, ſac-chari albiſſimi quantum ſimul omnia pen-dent, huius pulueris quotidie drachmę tres mane & tantundem dormituro ægro cum vncia ſynapi violacei, aut iozulapou offerun tur. Ad hanc quoque noxam ꝙ diligentiſſi-me attentum Medicum eſſe oportet, ſiquidẽ vrinę acrimonia dum perſeuerat, veſicę & vrinę meatuum, exulcerationẽ creare ſolet.

¶ *Ad ſanguinẽ & pus mingẽtes. Ca. lxxvii.*

Ob venæ rupturam.

SI a caſu, aut plaga alicui ſanguis per pe-nem erumpat, vena axillaris (partita in-terim ſanguinis detractione) recte ſecatur, & paſtilli ex ſuccino potuĩ porriguntur. Paſtilli de ſuccino. Succini, gummi Arabi-

ci

ci vtriusque drachmę quinque, balaustiorum drachmę duę cum semisse, hypocistidos tantundem, thuris drachmę duę, seminis opij vtriusq; drachma vna, rediguntur in pastillos sesquidrachmæ pondere, quorũ vnus q̃tidie rhois decocto dilutus, vtiliter offertur. Inter cibos quidem, conueniunt glutinosæ & viscosæ carnes cum rhu obsoniorũ, aut omphacino elixę, a salsis autem & acribus opportune ęger arcetur. Verum icto loco cataplasma ex lapide Armenio, acacia, aloë & lycio posca exceptis, superaccommodabitur. Si sanguinis eruptione post acrium esum, aut vini acrioris calidiorisq; vsum, ęger angitur, vena axillaris ad sanguinis retractionem, incidenda est, atq; pastilli ex succino exhibendi. Vniuersa autem victus ratio, plane eadem cũ pręcedentium erit. Cęterum si ex vlcere erosione concitato, pus minxerit, pastillos hos præbeto. Constant autem, seminis melonum seminis cucumeris citrinati, cucurbitę domesticę singulorum corticibus liberatorũ drachmis viginti, lapidis Armenij, gummi Arabici, thuris pinguioris, cinnabaris singulorum

Ex venarũ erosione.

drach-

drachmis decem, opij drachmis tribus, seminis apij drachmis duabus, fingũtur pastilli drachmarum duarum pondere, quorũ vnus vncia syrupi albi papaueris detritus, potui offertur. Quinetiam ceruici vesicæ, infra scripti collyrij portio, per syphonem vtiliter inditur. Collyrium de cerussa.

Cerussę, sarcocollæ, thuris, gummi Arabici, opij, cinnabaris singulorum ęque portiones, hęc succo portulacæ aspersa, in collyria rediguntur. Deinde per syphonem mulsa ęgro in vesicam infunditur, ac ad vrinę excretionem incitatur, insuper postquam vrinam eminxerit, huius collyrij portio asinino lacte soluta, per syphonem vesicę infunditur.

¶ *De his qui inuiti urinam reddunt.*
Caput. lxxviii.

SI æger magnam vrinæ portionem emingit, nullam tamen inter egerendum acrimoniam ardoremue percipiat, aut si q̃s noctu se commingit, verum neque siti, neque aliqua corporis macie, colliquationeue inde tenetur, ea quæ vrinæ restringendæ

sunt

ſunt, vtiliter vtriſq; offeruntur. Quale quod iam ſubſequitur medicamen eſt. Glandiũ drachma vna, thuris drachmę triginta, ſeminis coriandri exiccati, gummi Arabici, lapidis Armenij ſingulorum drachmę decẽ, omnia in puluerem ſubiguntur, cuius mane drachmę tres, & totidem ſub noctem, cũ momento decoctionis inulę campanę, vt medicamen ad veſicam vſq; deueniat, propinantur. ¶ Quoniam vero hic affectus, renũ retentricis imbecillitatem, aut vrinę meatum ambientem muſculum relaxatum, aut aliam quampiam frigidam, vel humidam occaſionem ſui autorem habere ſolet, non immerito his dum puluerem offers, ipſis dicatis remedijs ꝓſpicere debes. ¶ Quod ſi ęger in hoc affectu, ſiti inexplebili, quæ nimio cruciatu clamorẽ exciter, cõficiatur, & potio protinus qualis aſſumpta eſt, per vrinas trãſmittit, hordei decoctũ cũ herbę pulicaris ſeminis cremore, porrigendũ ẽ, & æger immaturarum vuarum ſucco, & cibis illo, & rhoi Syrenaico præparatis, & alijs his perſimilibus edulijs, enutriendus eſt.

nota hoc auxilium.

διαβήτης

Lac

Aceti lac scissū habet.

Rob vocant.

Lac quoq; acidum ex quo butyrum coactū sit, & quæ ex hordeo cortice libero paratur puls, magno auxilio offeruntur. Potui autē decoctione ignis aut solis inspissati succi, q acida qualitate pollent, propinabūtur, & ab omni exercitio, & mulierū concubitu ęger arcebitur. Præclare vero faciunt hi pastilli potui oblati. Spodij drachmę decem, seminis lactucę, seminis portulacę vtriusq; drachmæ quindecim, coriandri exiccati drachma vna, rosarum rubrarū, lapidis Armenij singulorum drachmę quinq;, balaustij drachmę duæ, camphorę sedrachma, teruntur in puluerem, & plantaginis succo excepta, diguntur in pastillos, & eorum drachma malorum punicorum acidorum succo subacta, porrigitur. Herbæ etiam infrigidantes, vt portulaca, plantago, & solatrum, commode renum regioni superligantur. Ab omni q-dem calidorum ciborum esu, & vino, ac his quę vrinas citāt, imprimis abstinere cōfert.

Inter ea quæ stolidorum imperitorūq; Medicorum inscitia, in hoc affectu delinq solent, totius corporis tabes colliquatioue

primas

primas obtinet, in quã ægrũ ꝓpinatiõe calidorũ medicaminũ et vrinas promouẽtium, euestigio inducunt.

¶ *De lũbricis in ano ac uẽtre natis. C. lxxix.*

QVi hoc malo torqueri solet, a crassis & glutinosis ac pinguib⁹ cibis, nimiaq; alimenti infartiõe abstineat oportet, & indies panis offulas sinapi muriaq; immersas, ante cibos magna vtilitate assumet, siquidẽ ea ratiõe, lumbricos ꝓcreari prohibebit. quoniã origo oĩm triũ generũ lũbricorũ, ex cruda, crassa pituitosaq; materia putredini accõmoda, existit. Si tamẽ nihilominus intestinis innascanť, nullum ab expulsione remedium est. Medicamen porro teretes, & longos rotundosq; lũbricos expellẽs præparatur, ex semine ✠ burungij excorticato, hoc est, erisymi, aut vt alijs placet, melissophyli, aut erucæ syluestris, quando scilicet ægro fame vexato, eius seminis drachmę septẽ lacte solutæ, porriguntur. Medicamentũ aliud generosum, agens lumbricos. Burungij seminis excorticati, seminis nigellæ, turbit cuiusq; pares modi, lupinorũ, nasturtij, semins

Prolixi⁹ agit Aëti⁹ ser. 9. cap. 39.

✠ Alij abrotanũ interpretantur.

minis rubri ex Mecha (quod Arabes câbil appellant) singulorũ pars dimidia, oĩa in pul uerẽ subiguñt. Exposcente aũt vsu, ęger per triduũ lac recẽter mulctũ & calidũ bibet, et deinde tertio die victu tenuissimo enutrit⁹, cõmemorati pulueris drachmas septẽ lacti adhuc ex vberibus calenti, et aceto iniectas, assumet, idq; eo potissimũ tpe, q̃ fames cruciat. Ascarides vero vermes minuti ĩ extremo lõganone et ani fibula nati sũt, quãobrẽ ibidẽ pruritũ (cui⁹ grã anus subinde infricat̃) excitãt. Depellũt̃ vero huiuscemõi vermes, lana molli oleo ĩ q̃ porrũ ebulierit, imbuta, ac ĩ ani fibulã cũ specillo detrusa, potest aũt lana tenera citrĳ mali oleo, aut mẽtastri liq̃re, aut momẽto aloẽs vaccino felle soluto, intĩcta, in anũ etiã subĳci. ¶ *De hæmorrhoidibus, scissuris & fistulis ani.* Ca. lxxx.

Hæmor rhoides.

DVm sanguis pur⁹ citra dolorẽ ab ano p certa ĩterualla emanat, minime sup primẽdus est, nisi forte sua copia laborãtis vires deuicerit, siquidẽ huiuscemõi sanguis p ruptio, multis affectibus hoc vitio detẽtũ, ĩmunẽ reddit. Cęterũ si eo sanguine ab oris

vena

venarũ tanq̃ ex capitulis q̃buſdã ſurgẽtibus profluẽte, ęgri robur deijcit, ſuppreſſio ex vſu erit. Proĩde paſtilli de ſuccino, rhu obſoniorũ ſoluti, cõmode offeruntur. Cibis aũt rhus obſoniorũ in cõdimentũ accipiẽtibus, et ſucco immaturarũ vuarũ prępáratis, hiſq; p̃ſimilibus, q̃bus ſcilicet alendi facultas eſt, rectiſſime enutrietur. Porro ſi vires in totũ proſternãt, expreſſo carniũ, cui vt plurimũ cotoneorũ ſuccus, et vinũ ſubaſtringẽs admixta ſint, alẽdus ẽ. Vinũ q̃q; auſterũ ppinandũ. Præterea iocinori emplaſtrum de ſpica, capite de iecoris doloribus inſcriptum, vtiliter ſuperaccommodabitur. At ſi hæc inefficacia fuerint, cõfectio ex ferri ſtercore apparata, porrigetur. Ea accipit, myrobalanorum Indicarum, belliricarum, emblicarum ſingulorũ drachmas quinq;, ſpicæ, iunci odorati, cyperi, zinziberis, piperis, ammeos, thuris cuiuſque drachmas duas, ſtercoris ferri in aceto ſeptimana vna macerati, ac deĩde cõbuſti drach. quindeci, excipiunt oĩa deſpumato melle ſimul cũ myrobalanorũ emblicarũ decocto iure, veluti cap. de melãcholia cõprehẽſum eſt.

Hui⁹ iuglãdis instar quotidie exhibebitur, ea namq; confectio, e venulis ani, & ex ijs p quas menses mulieribus repurgantur, manantem sanguinem sistit. Præter hæc quoq;, diuturno ventris profluuio, non mediocri ea presidio ẽ. Qđ si excrescentia aliqua eminens, & magnos excitans cruciatus in ano oboritur, Verũ a qua nihil resudat, cepe succũ, aut fel vaccinũ modica lana illitũ, ex crescentiæ applicato. Glandẽ q̊q; oblõgã ex malo terræ cõparatã, in anum ægri tota nocte retinendã indito, & si forte fortuna glãs ex ani fibula ꝑpellitur, rursus donec excrescẽtia incidatur, atq; adaperiatur sanguisq; ꝑfluat, eam subijcito. Ceterũ si quando cũ vehementi dolore, inflãmatio quoq; ingens anũ infestet, vena ægro secanda est, atq; ẽplastrũ infra scriptũ superligandum, quoniã hoc probe hæmorrhoidũ dolorem subleuat, potissimũ si adiunctã habeant inflammationem. Accipito itaq; ad eius emplastri compositionẽ, iuris decoctionis meliloti, & chamæmeli tãtisper dũ tabuerint in aqua elixatorum, tantum quantum vola vna continere potes, & de-

Græci cõdylomata vocare solent.

& deĩde cui assi luteum vnũ, croci drachmã vnam, opij drachmas duas, seminis lini contriti, fœnogræci, maluæ syluestris singulorũ manipulũ, excipito omnia sapa hoc est, decocto vino, in quo bdellij drachmę tres dilutæ sunt, iã postq́; excrescentiæ superficiẽ oleo sesami in quo gallinaceus adeps aut anatis solutus fuerit, inunxeris, prædicta ẽplastri modo adhuc egelida dolenti loco admoueto, extrinsecus betæ, aut lactucæ folijs tuendi gratia impositis. Aliud remediũ dolorẽ inflãmationemq́; remittẽs. Cepam albã quã optime coctã, vna cũ butyro vaccino tãtisper dũ emolliatur, conterito, & ita ambo, modice inferuefacta ano inflammatiõe tentato submittito, id nãq́; mirifice dolorem reprimit.

Qđ si languẽtis anus scissuris, (quas Grę- Scissuræ.
ci ῥαγάδες appellant) infestatur, quæ exciccata aluo ob fæcum duritiem cruciatus inferunt, catapotia ex bdellio subinde propinata, strenue auxiliantur. Quæ constant, myrobalanorum nigrarũ, chebularũ vtriusq́; drachmis decem, sagapeni drachmis tribus, nasturtij albi drachmis duabus, bdellij mollio-

ris & pinguioris drachmis quindecim, oĩa porri ſucco, in q̊ bdelliũ ſubactũ ſit, excepta, in catapotia rediguntur, quorum doſis identidem aſſumpta inter drachmã vnã et † quatuor eſt. Si autem affectam partem ardor affligit, vnguento de ceruſſa eam circumungito. Abſente quidem æſtu, vnguine ex cameli gibbi adipe, & bdellio præparato, patientem partem illinito, quod Arabes vnguentum de Sene vocãt. Huius autem compoſitio in hũc modum ſe habet. Ceræ luteæ, olei ſeſami, adipis anatis, medullæ cruris vaccini, adipis ex cameli gibbo collecti, bdellij cuiuſq; paria pondera, bdellium ſeminis lini cremore ſoluitur, & alia eo excepta, in linimentum rediguntur, cui nullum viribus par eſt. Quod ſi ægrum profundiores ſciſſuræ, a quibus fœtidum pus refudat, implicent, medicamen acre capite de vlceribus deſcripium, ijs admoueto, & vt biduum admotum ſuſtineat æger, ſollicitato. At ſi reliquiæ aliquæ per ſudores erumpentes remanſerint, rurſus tantiſper dum locus exiccetur & nihil promanet, nuper dictum medicamen ſuperac-

com-

† alibi tres.

ψ. ad Alman. cõſtat ex æruginis et mell. s æquis portiõibus.

commodato. Si autem ea, quæ hac in parte innascuntur in tantum prominent propendentq́, vt arida ac liuida fiant, butyrum tepidum donec liuor amoueatur, subinde ijs inungito. Verum si denuo huiuscemodi defluens sudor, ægrum in posterũ molestet, medicamen acre & ad saniosa vlcera optime faciens iam secundo applicato. Sin autem nihil resudat, vnguento de cerussa optime huiuscemodi excrescentijs subuenies. Est & quando venulæ sanguine manantes, & foris propendentes, ignito ferramento curantur, sed eius rei tractationem, propositus liber minime admittit. Cæterũ inter reliquas corporis partes facillime anus fistulis tentatur, quum arctis & oblongis sinibus ex sua figura subiect⁹ sit. Fistulæ autem hæ nonnunq̃ penitus penetrant, nonnunq̃ cæcę sunt. Proinde si vtrimq́ pertusæ fuerint, flatus & sicciora recrementa per eas protuduntur. Si autem vna tantum parte foratæ sunt, neq; stercus, neq; flatus inde prorũpũt. Harũ autem præsidia percensere, plus ẽ, ꝗ̃ ut ã suscepto hoc libro limitari posset.

Pau. li. 6. Ca. 79.

Fistulæ.

Pulchre apud Pau. li. 6. Ga. 66

Ve-

Verum quia mortales pene omnes in harũ curationibus, q̃ sæpissime in maximos errores labuntur, quibus non exiguę noxę sub sequi solent, perstringemus illis, quæ huic affectui congrua præsidia putamus, quaq; ratione a prædictis sibi præcauere poterũt exequemur. Existimamus itaq; fistulam vtrimq; pertusam, & in ano penitius delitescentẽ, nulla rõe esse ferro contingendã, siqdẽ in his ferri incisio, stercoris pręter voluntatem egestionem concitat, licet & aliud quoq; sit, prohibens fistulam perfossam ferramento tentari, nimirum quum quoad vixerit ęger, hoc in statu a ferro non lęsus, permanere possit, nullam inde scilicet insignem uoxam pręter saniei resudationem, percepturus. Verũ si id quod e fistula profunditur acre & mordax odoreq; fœdum existit, cuiusq; copia indies increscit, fistula putrida quæ herpetem exedentem sibi comitem habet, ęgrum infestat. Cui medicamine acri, erodenteq;, & deinde deperditam carnem restituente, priusquam malum dilatescat augeaturq;, subuenire debes, antea tamen leuiore quopiam tentato.

Porro

Porro si id quod resudat exiguum, nec mordax, nec odore fœdum fuerit, sicq; malum nō serpserit, nulla inde præter resudationem et fluxum habenda suspicio est. Poterimus tamen huic tantisper dum exiccetur, & subsederit, & nisi per longa interualla quicquam resudauerit, subuenire, atq; rursus vbi sanies emanauerit, præscriptum medicamen ad fistulas, huic quoq; fistulæ accommodare, eaq; ratione tota ægri vita, blandire illi nitemur, nullam inde notabilem noxam ægrotante percepturo. Ratio autem administrandi medicaminis hanc censeto. Ante omnia fistulam, donec quicquid in ea conseruatum sit profluxerit, comprimito, deinde collyrij capite de oculi fistula inscripti, portionem aliquam succo plantaginis, aut pluuiali aqua læuigato. iam si fistula specillū recipere possit, specillum molli lana inuolutum hocq; liquore imbutum, fistulę imponito. Si autem ob angustiam, aut loci distantiam, fistula specillum recipere nequeat, resupinato ægro alteroq; fœmore puluinari incombente, colliri um succo plantaginis, aut illi simili solutū,
gutta

guttatim p interualla fistulę immanare fini to. Hoc quidem tribus insecutis diebus mane, & sub vesperã, opportune perages. Præterea in aqua æneo vase calefacta insessus, & ex eadem lotiones, ex vsu erunt.

¶ *Ad procidentiam ani & uuluæ. Ca. lxxxi.*

Ani. SI anus inflammatione liber pcidit, itaq; se habet, vt impulsus in pristinũ locũ ptrudi ac retineri queat, sumito cerussę, balaustij, galliarũ, aluminis, stibij singulorũ pares modos, & ea in tenuissimũ pollinem deterito, procidentiq; ano inspargito, ipso prius oleo rosaceo calẽte circũlito, aut vino austero deterso. Deinde suo loco repositum anũ, deligato. Id tamen propriissime postq; æger excreuit, tentabis, ne statim ad egerendũ necessitas ipsum vrgeat. Sumuntur quoq; ad præsens vitriũ, gallę balaustia, glãdularũ calices, myrti folia, quę simul aquę donec ea rubescat incoquunť, & deĩde ex huiuscemõi decocto insessus, & lotiões paranť. Ceterũ si anꝰ ob inflammationẽ tumidus, imponi nequeat, æger in aquã calidam conscendet, & ei ad tẽpus immorabitur, atq; anũ cera, cui chamæ-

melinũ

melinũ oleũ, aut anethinũ contemperatũsit, illinere quousqꝫ reponi queat consilium est. Postqꝫ vero recẽdi potest, supra præscriptis astringendi vim possidentibus pulueribus, & fascijs illi rei adaptatis, vtendũ erit. Vterus vero si declinauerit, eadẽ ratiõe illi subuenire decet. At in hoc vitio vinculis fortioribus vti, & ægram supinam & eleuatis fœminibus ijsqꝫ sibi mutuo innitentibus, decumbere, necessarium est.

Vuluæ.

Græci ad id pessis astrĩgentib⁹ vtũtur

Ad menses confertim erumpentes sistendos. Caput. lxxxii.

IMmoderate profluentibus mensibus retinendis, pastilli ex succino, astringente quopiam liquore læuigati, atqꝫ septimana vna ita propinati, optime faciunt. Quibus si non conquieuerint, confectio quæ ferri sterc⁹ accipit, exhibebitur, & vena cubitũ perreptans, opportune (partita interim sanguinis missione) incidetur. Cucurbitulæ quoque sub mamillis infigendæ sunt, & cibis austeris vtendum. Summe etiam facit medicamẽ hoc in ægrę sinũ immissum. Thuris, balaustij, gallæ, stibij, acaciæ, aluminis singulorum

Ob tenuẽ et mordacẽ humorem.

sorum ęquę portiones, his in tenuissimũ pollinem redactis lana quæ ad pessum sat est, eo puluere circumlinitur, ac ita in mulieris pudendum inditur. Epithemata quoq; capite de ventris profluuio comprehensa, inguinibus & lumbis inducere, & in aquam æneo vase calefactam conscendere, opportunũ est. Porro si hęc non profuerint, acutior pessus, vt qui crustas inducit, in vteri collum diutius retinendus, subijcitur.

A cõstipatis frigore meatibus, aut crasso sanguine.

¶ *Ad suppressos menses citãdos.* Ca. lxxxiii.

CVm menstruę purgationis strangulatui magna subsequitur noxa, pastillos ex myrrha porrigito. Recipiunt autẽ. Myrrhæ drachmas tres, seminis lupini adamussim contriti drachmas quinq;, foliorum rutę, mẽtastri, pulegij, cumini, rubiæ satiuæ qua vestes inficiunt, liquoris Syrenaici, sagapeni opopanacis singulorũ drach. duas, his baccarũ iuniperi iure subactis, informant pastilli duarum drachmarum pondere, & vnus iure decoctionis baccarum iuniperi detritus, in die exhibetur. Sane hoc medicamen adeo inducendis mensibus pollet, vt etiam fœtũ

educat

educat, & inter primos dies conceptionem facile impediat, si quę eo identidem vtatur. Ad hæc cucurbitulas popliti agglutinare, ac venam interiorem malleolum perreptantem, aut poplitis incidere confert. Postremo fœminibus cucurbitulas cum cutis incisiōe defigere, non infimum auxilium præstat.

¶ *Ad uuluæ scissuras.* *Caput.lxxxiiii.*

HIs curandis, medicamen ani rimis, seu fissis sacrum, ex vsu erit. Præparatur quoq; ad idem pessus ex anatis adipe, œsypo hoc est, lanæ succidæ sordibus, cruris ceruini medulla, hęc cera oleo lilij, aut narcissi subacta excipiuntur, atq; ex ijs formatus pessus in ægræ sinum dimittitur, dummodo neq; febris, neq; ardor ęgram molestet. Quoniam si rimis æstus cum erosione adfuerit, oleum rosaceum illitum optime facit, nec min⁹ quoque ex cerussę vnguento pessus, subdit⁹ iuuat. At si vehementior calor ægram affligit sumito portulacæ, aut lactucæ succum, aut herbæ pulicaris seminis cremorem, fingitoq; laminam plumbeam lęuitati marmoris cui colores interuntur similem, & illi in

circui

circuitu labrum inflectito, ac deinde dicto-
rum succorum aliquem lamine infundito, &
correspondente leuitati pistillo plumbeo, la-
minam donec succus debitam spissitudinem
recipiat, plumbiq; non exigua portio ipsi ad
misceatur, terito. Iã ✣ illi succo rosaceũ oleũ
admisceto, ac informato pesso, in ægræ sinũ
ipsũ subijcito. Hoc enĩ remediũ vteri cãcro
exulcerato, eiq; cõsimilib⁹ vitijs auxilio est.

✣ Aëtius μολύβδου χυλὸν uocat

❡ *De uuluæ inflammatione. Caput. lxxxvi.*

INflammationem si febris ardorq; conco-
mitetur, sanguis ex † axillari minuen-
dus est, & ægra ptisana enutrienda. Reni-
bus quoq;, & lumbis, & fœmoribus, & su-
mini epithemata calidioribus tumoribus di
cata, superaccommodabimus, & locum alijs
refrigerantibus (a forti ligatura abstinẽtes)
vehementer infrigidabimus. Verum si fe-
bris & æstus conquieuerint, ac aliquę inflã-
mationis calidæ reliquię in duritiem occal-
lescentes supermanserint, liquidis & emolli
entibus vnctionib⁹ ac iniectionibus per in
feriora vtendũ erit, & mulier in decocta sup
purandi emolliendiq; vi pollentia desidebit.

† alias humerali.

Apud Ga 2. de arte curatiua. repcutiẽs ẽplastrũ.

Pessus

Pessus īduratas vteri inflāmatiōes emolliēs, ac ei⁹ cruciatib⁹ leniēdis pedetentiq; sedādis quā aptissimus. Adipis anatis, medullę cruris ceruini vel vaccini, bdellij molliusculi, croci, lutei oui assi, fæcis olei seminis lini, fęcis olei lilij figulorū pares modi, subigūt in sapa, aut alio q̃uis dulci vino, figitq; pessus dolori bus mitigandis & vuluę duritiei emolliendis, maxime opportun⁹. Cōducūt pręter hęc insessus in decocto fœnogræci, seminis lini, chamęmeli, meliloti et brassicarū sūmitatū, quę singula p se, aut simul omnia īcoquūtur.

¶ *De exulceratione, abscessu & cancro uteri. Caput. lxxxvi.*

VTeri exulceratiōnē testat pus, aut sanies a vulua ꝓfluēs. si itaq; prōpta in cōspectū venerit exulceratio, et pus aut sanies a primis partibus ꝓfluxerit, nullaq; cauitas fœda putridaue ęgrā molestauerit, accipito aloē, thus, myrrhā, cinnabarī, sarcocollā, et ea in pollinē detrita, laborāti parti inspargito, tātisper dū solutionē vnitatis puluere illo restitutā videas. Aut eū puluerē liq̃re aliquo ꝑfusū, ī vnguēti formā redigito, ac ita vtere.

Sin

Sin autem altè pus profluit, pesso ad sanguinis & puris eruptiones inscripto, & succo plantaginis soluto, in vterũ clysterem infundito. At si quod effluit fœdũ malignoꝗ odore fuerit, pessum secũdũ priore acriorẽ dictoꝗ modo leuigatũ, in vuluam indito, prius tamen vtero mulsa per æneũ oricularium clysterẽ immissa, abluto. Porro si præter materiæ fluxũ, cruciatꝰ pũctiles & tumor durus, qui tactu deprehẽdi possit, adsint, magno studio ne locus acrioribus irritetur, præcauẽdũ est. Proinde succo plumbi, quẽ attritu supra apparauimꝰ, aut cerussę vnguẽto opportunè vtemur, venãꝗ cubitum perreptantem vtiliter incedemus. Est prętera ægra ab his quę atram bilẽ accumulare solent, & aromatibꝰ, & seminibus calidioribus, & incidentibus, ꝗbusꝗ cõdita calidiora apparari solent, arcẽda.

¶ *De uuluæ strangulatu. Caput. lxxxvii.*

Ex vitiato semie, aut mensibus.

SI quando mulierem diutius sanguinem menstruũ retinuisse acciderit, ac ad multum interuallũ virũ non admisisse, quum tamen ad venerem ea procliuis extiterit, præterea

terea si grauitatem & dolorem in demissio ribus suminis partibus perceperit, ad hæc si quendam veluti ad superiora ex pubis partitibus contractum senserit, animi deliquium forsasse hęc comitabitur, & veluti emortua morboue comitiali correpta mulier prosternetur. Vnde quoq; ægerrime eam aërē inspirare, vel arterias pulsare, percipiemus. Et forsitan his accidentibus oppressa suffocata peribit, fortasseque (licet difficulter) sanitati recolligetur. Quapropter hūc affectum statim atq; implicat propellito. Incipito itaq; curationem, a pedum, & crurum frictione, eorundemq; dolorificis vinculis astriōe, secundum hęc per magnarum cucurbitarū in pube, & fœminibus agglutinationem. Obstetrici quoque digitum odorato oleo intingere pręcipito, vt eo in vteri collo inserto, & penitius quasi ad vuluę os demisso, circūlinitu, & titillatione, corruptum semen eliciat. Naribus etiam struthium inspirādum, ac auribus † platæ voces sonorę inclamādæ sunt. Item nihil iucundo gratoue odore pollens naribus admouendum, imo odorata, cu

Dū est satis virum C el. venā secat.

† Aliqui certas ridiculas voces præscribunt.

ius generis gallia moschata est, recte abijciunt. Inguina aũt, ac illis conterminia loca, odoratis epithematis foueto, & ea quę tetro fœdoue odore sunt, naribus inducito, cuius notę sterc, castorũ, sulphur et extinctũ ex lucerna linimentũ, cẽsentur. Cęterũ muliere valetudini restituta, iã cõprehẽsis pręsidijs, ne denuo affectus exerceat, eã a noxa praeseruare profuerit. Proinde si morbus post mensiũ suppressionẽ nascat, ea quae mẽsibus ciẽdis sunt prabeto. Itẽ e pedis venis sanguinẽ detrahito, inguinibusq; ac coxis, cucurbitulas affigito. Porro si post diu intermissum concubitũ (q subinde huius mali autor esse consueuit) huiuscemodi noxa inuaserit, summe auxiliabit cũ viro coitus, aut si eius occasio non datur, obstetrix pręscripta ratiõe interpositis interuallis semẽ prouocabit. Vel semẽ extinguẽtia, quę suo loco executus sũ, offerto. Itẽ pastillos ex myrrha capite deciẽdis mensibus inscriptos porrigito.

Pli. addit capillos mulieris crematos

Ex mulie bri semine et assueti b⁹ mẽsib⁹.

De mola uteri. Ca. lxxxviii.

INterdum mulieres affectus quidam angit, qui per initia concepti fœtus suspicio

tionem adfert, illis enim venter intumescit, & decoloratæ apparẽt, mensesq; supprimũtur. Motus tamen qui in hoc morbo est, ab eo qui ab infantibus fit, dissimilis percipit, mola namque digitis violẽter iniectis, a suo loco dimouetur. Cæterum circa finem mali cum magnis laboribus doloribusq; informem aliquam carneã massam, non aliter q̃ si parerent, educunt. Interim autem interdũ soli flatus, & humorum copia ab vtero prorumpunt, vnde venter sidere solet, atque enumerata symptomata ab ęgrotãte auferri. Porro postquam tempus, quo fœtus vtero gesti moueri solent, lapsum est, pastilli ex myrrha seminum incidentium decocto læuigati propinandi sunt, oleumque † balsami inguinibus, & vteri collo inungẽdum. Ad hæc pessus, qui ruta et mẽtastro cõstãt, & alios capite de mensium prouocatione, fœtusq; eductione conscriptos, subijcere conuenit. Quantitas quoq; catapotijs fœtidis vna vice porrigendis, inscripta, pluries propinabitur, siquidem his omnibus, affectæ propediem liberabuntur.

Quę molã educunt.

†alias chesim hoc ẽ ligustici.

Laxato, aut rupto ad uasa seminaria peritonæo.

¶ *De ramicum generibus.* Ca.lxxxix.

SI alicui in abdomine pars aliqua promi net, quæ resupinato ęgro, & leniter digi tis parti admotis, sidit, quæq; rursus seden te ęgro, prouoluitur, affectus ramex dictus ę grum molestat. Quocirca hoc morbo impli citus, a vehementi motu, nempe cursu, saltu, clamore & id genus aliis, pręsertim post in gestum cibum, cohibendus est, ac a fabarum & imprimis phaselorum, lenticulæ, oleorū horumq;, quibus inflandi vis adest comme stione, omnino arcendus. Verum inter cæte ra maxima laboranti solicitudo, vt alu⁹ cita fluat, habenda est, siquidem ea ratione, fortas sis quo minus doleat præcauebit. Pręter hęc loco deligaturam conuenientem, præcipue dum occasio motum præcipit, accommodare confert. Tamen si vehementius venter emi net, & grauat, a motu omnino abstinēdum, nisi forti fassia inguinibus pręcinctis. Em plastrum ad ramicem. Gallarum cupressi v triusq; partes duę, myrrhæ, cyperi, sāpsuchi, acaciæ, thuris, gummi Arabici cuiuslibet pars vna. gummi vino lęuigatur, & reliqua in

in puluerem probe coacta, illi adijciuntur, deinde contusa, & resupinato ægro admota recte deligantur, & insoluta ad † triduum, aut quatriduum sinuntur. Tunc itaq; rursus supino procumbente ęgro, fascia laxatur, eoq; emplastro abiecto, aliud in eius vicem applicatur, ea namq; ratiōe ne dilatescat malum, cauetur. Quum ramex ad testes pertinet, scrotum increscit ac intumet, idq; vel ob coaceruatos flatus, vel quempiam humorem ibidem collectum, aut propter intestinū aliquod in eam partem deuolutum. Si itaq; ob prolapsum intestinum contingit, grauis & excrutians, tactuq; indolens ramex erit. Proinde illi eandem quoq;, quā pręscripsimus victus rationem instituemus, ac paulo ante dicto emplastro superaccommodato, locum continuo fascijs constringemus, siquidem ramex vinculis non compressus, indies magis dilatescit augeturq;. Si vero ob coaceruatam humoris colluuiem euenerit, locus lucidus, tersus ac intensus conspicitur. Huic itaq; aquoso ramici epithema capite de aqua subter cutem ad ἀσκίτην descriptum, circum

† alias ad sex, aut septē dies, nec male.

linea

linendum, aut potius emplastri modo super accommodandum. In hoc præsenti affectu, aqua interdum ad inferiora procumbit, per quę etiã nonnunq̃ resudat, & aliquando parte scalpro pertusa, profluit, quibus occasionibus ęger ad tempus malo liberatur, at temporis successu morbus repetit. Proinde post effluxum humorem, ęgrotãti ignitis ferris, & medicaminibus strenue siccantibus ac astringentibus, succurrendum est. Quoniam illorum remediorum usu, mali restitutio fit, nec alias huiuscemodi noxa ægri tentantur. Cæterum harum manualium curationũ tractatio, propositi libri instituti non est.

Apud Pau. li. 6. Ca. 62. Cel. li. 7. ca. 22.

Quando autem huius affectus, flatuosus spiritus autor est, locum perfricare bene facit, & oleo sambucino in quo castoreum & euphorbium læuigata sunt, recte pars tumida subungitur, ac in penem quoq; guttatim huius portio, commode per syphonẽ instillatꝛ.

¶ *De podagra, reliquisq; articularijs morbis.*

Caput .xc.

A calidi humoris affluxu.

SI quando articulos dolor cum tumore exerçet, & tactu locus calidus, coloreq; rubro

rubro perfusus percipitur, ægrotanti si dextro pede laboret, ex extrema dextra manu, aut cubito, si sinistro ex summa leua manu, aut cubito, sanguinem detrahito.

Partem quoque affectam, ad reprimendum humorum influxum, doloremque remittendum, hoc epithemate irrorato. Rosarum rubrarum, sandali rubri, nucis Indicæ, glaucij succi præparati, lapidis Armenij, opij singulorum æquæ portiones, his aqua & aceto subactis, epithema inducitur, ac ne concalefactũ noceat subinde repetitur. Item herbæ pulicaris semen aceto maceratum, & chartæ, vel alicui linteo ad id idoneo inductum, tantisper dum tepuerit, dolenti parti superaccommodato. Quando autem tepuerit, illo amoto, in eius locum aliud applicato. Ad hæc alluum myrobalanorum & hermodactylorum iure deijcito. Præparabis autem huiuscemodi ius hac ratione. Accipies myrobalanorum citrinarũ drachmas quindecim, pulueris turbit, oleo amygdalarum dulcium circumliti, filiculæ quam Græci πολυπόδιον vocant) vtriusque

drach

drachmas tres, foliorum arboris senæ drachmas quatuor, seminis fumariæ herbæ tantundem, hermodactyli albi, seminis intybi, seminis apij, rosarum singulorum drachmæ duæ, omnia in tribus libris aquę, ad duarũ consumptionem decoques, & insuper manibus adamussim confracta percolabis, ac eius excolati iuris vncias sex, aut septem cum saccharí albissimi drachmis decẽ, prospere porriges. Verum si quis pręsens decoctum fastidiuerit, catapotia præbeto, quæ lecto decumbentes surgere, moueri, & obambulare faciunt. Compositio quidem eorum in hunc modum se habet. Aloës drachma vna, scammonij ✠ obolus semissis, rosę rubræ contritæ obolus vnus, hermodactyli albi drachma semis, redigito hęc in catapotia, ac vna vice porrigito, habito interim respectu virium ægroti. Cęterum ęger cibis infrigidantibus, & austeris enutriendus est, & a vini potu & carne, hisq; quę melle parantur, circumcindendus. Cum vero tumoris ardor inflãmatioq; conquieuerint, his quæ calidiorib⁹ tumoribus discutiendis sunt, affectus sanabitur

✠ Interpres male quartã partẽ drachmæ vertit.

tur

tur. Eius quidem notę hoc est. Cera oleo lilij soluta, succo fœnogręci, & seminis lini commiscetur, simulq; ad debitam mixturam pistillo terũtur, & deinde epithematis instar, ęgræ parti accommodantur. Interuallis vero quibus sanus, ac ab accessionibus ęger liber est, venæ sectione circa tempus quo malo torqueri solet, & potissimnm in vere est vtẽdum, ac aluus his quę flauam bilem purgant deijcienda, atq; a vini, & eorum quæ melle apparantur, & carnis vsu abstinẽdũ. Proinde cibis acidis & austeris hisq; frigiditate paribus, enutrietur. Porro partes huiuscemodi vitio cruciari solitas, paulatim a consueto exercitio, dissuescere confert, idque potissimum, dum accessionis tempus expectatur, & corpus & venę sanguine turgẽt, & si a venæ sectione, atq; alui solutione, ad longum interuallum æger sibi tẽperauerit. Hui⁹ morbi pseruatio.

Cæterum si quando articulorum dolorẽ neq; ardor, neq; rubor concomitetur, & ęger frigida temperie sit, locusque tactu algidus percipitur, inter curationis initia, catapotia maiora de hermodactylis porrigenda sunt. A crudo humore.

Quorum

Quorum mixtura talis est. Hermodactyli, satyrij, chamæleæ cuiusque drachmæ quinque, hieræ picræ drachmæ decem, cucurbitæ syluestris, centaurij minoris vtriusque drachmæ quinque, euphorbij drachmæ duæ, turbit drachmæ decem, thapsiæ Indicę, zingiberis, sinapis, piperis, castorei singulorum drachma vna, omnia simul rosarum melle excepta, in catapotia digeruntur, horum pondus a drachmis duabus cum semisse, ad tres datur. Sane mirifice hæc catapotia prosunt, siquidem ægre surgentes ad ambulationem promouent. Epithema ad frigidum pedum articularem morbum, efficax. Styracis liquidæ, castorei, euphorbij, myrrhę, aloës acacię singulorum ęquæ portiones, his vino veteri affuso, formatur epithema. Cæterum dolore se remittente, laboranti calidę aquę ab alto instillatiōe, & olei liliorum inunctione, prospere subueniemus. Emplastrum preterea ex bdellio molli, styrace, fœnogręco, semīe lini & ammoniaco prępáratum, vtiliter dolenti parti inducemus. Adaptabimus autem id ad hunc modum

Vtuntur multi cat. Me. ex hermo. quia non adeo vehementes.

dum

dum, ammoniacum cum bdellio vino veteri diluimus, iisq; linteo aliquo accommodatis, loco instar emplastri superponemus. Id quidē articulorum vitium, quod in lapideam duritiem occallescit, quodq; cola, & articulamenta tophis adimplet, pręsentis affectus, de quo iā paulo ante locutus sum, species censetur. Quare quoq; hoc vitio implicitos a fastidiosa ciborum repletione, frigidę potu, cibis glutinosis et crassis, & crebra temulētia, merito arcere cōuenit. At postq̄ sanitati restituti fuerint, mediocre exercitiū, pręsertim ante cibū illis imperandū est, & a venere imprimis ventriculo cibis distenso, sunt cohibendi. Ad hęc a balneo dulcis aquę abstinere, & post assumptos cibos quiescere consilium est. Potui vero eis vinum merum ac vetus, & ea quę vrinas citāt medicamīa, dū sani viuūt, porrigēt. Affect⁹ a parte implicita coxēdix apellat⁹, is dicit, q ab osse lato et coxēdicis p fœmur ad genua vsq; ptēdit, qq; nōnūq̄ etiā in lōgū virgę instar, p totū crus dimiss⁹ ad sūmū vsq; pedē prigit. In hoc itaq; affectu, si i tēpie calor pręualet, vt i iecq; colora

Tophi articulorum.

Malia frigido humore p seruatio.

Coxēdix.

A sāguie.

coloratæ sint, sanguis primũ vena cubitum perreptante lateris dolentis pertusa, ob plethoriã, minuendus est, deinde poplitis, aut ea quę exteriorẽ malleolũ perreptat, diriuationis grã secta, opẽ fert. Item ea quę ad calidũ articularem pedum dolorem inscripsimus, inducere parti affectę, summopere confert. Cæterum si ęger frigida temperie fuerit, colorq; exalbidus & aquę subter cutem similis, subinde raphani decocto, & syrupo acido, vomitum iritato. Coxã vero, & fœmur, & tibiam totam oleo in quo castoreum, euphorbiũ & styrax lęuigata sunt, cõtinuo inungito. At si coxendicis dolor diuturnus et solutu cõtumax fuerit, ægrotãti clysteres ex muria Nabathææ & nitro præparatos, infundito. Collyriũ quoq; ex cyclamine & syluestri cucurbita cõfectũ, & raphani & cepę decocto solutum, quousq; locus leniter exulceretur superaccõmodato, quoniam papulis concitatis, affectus subinde restitui consueuit. Si vero morbus in vetustatẽ inciderit, sumito sinapis, & stercoris colũbini æquas partes, & eas tritas ficuũ decocto excipito,

A crudo succo.

ac in morem emplastri coxendicis regiōi su perinducito, ac tantisper dum ex concitatis vesiculis sanies profluat, sinito, & deinde lo cum aqua calida irrorato. Post hæc diebus aliquot, ægrum a medicaminum vsu immu nem reddito, sicq; sanitati nō restituitur, ean dem curandi rationem repetito, ac ita ęgro tanti succurrito. Porro si affectus diuturnus ad multū tempus exercet, suspicioque sit lu- xationis capitis fœmoris ex coxendicis coti le, ob viscosi humoris vitiū, aut si articulus iam luxatus fuerit, ad vstionē descendere o- portet. Proinde ferreo instrumento instar ro tę adaptato, locum circa articulationis late ra vrito, & in lati ossis summitatis, ac fœ moris capitis cute, ignito ferro aliam cru stam inducito, prioremque ea ratione auge to. Verum huius rei tractationem præsen- tis libri termini haudquaquam admittunt. Præter aūt oīa iam comprehensa, dū valet æ ger, vomitum sibi familiarem reddet, ac al uum facile respondentē, sibi procurabit. Pręterea victus rationem (crassos cibos multā que temulentiam a se arcendo) extenuabit. Recentiores Græci tres crustas vrūt.

Ad

Ad incipientem gibbum. Caput. xci.

Ab humore frigido.

QVum gibbus primũ nasci cœperit, catapotia maiora ex hermodactylis porrigito, ac subinde olei † ligustici drach. tres, cum seminum calidorum decocti vncijs tribus, propinato. Ad hæc partem oleo sambucino in quo styrax liquida, castoreum, euphorbium subacta sunt, illinito, & a crassis refrigerantibusq; cibis, ægrum arceto. Præterea aquam calidam, cui mentrastrum, sampsuchus & stichas Arabica, seu gallica incocta sint, parti ab alto superfundito, insuper frequentes frictiones, atq; ex calidioribus oleis inunctiones, tentato. Quod si hoc morbo correptus puer fuerit, in calidam insessus, ac ex iam enarratis oleis inunctiones, abunde auxiliabuntur. Verum si nũc primũ nascentem gibbum febris concomitetur, a iam dicta curandi ratione plane est discedendum, & ex herbis infrigidantibus decoctum cũ cassia fistula potui propinandum. Item vena quoq; axillaris pertundenda, atq; emplastra ad dolẽtẽ locũ vsq;, vi sua refrigerãdi per reptãtia, affectę parti superaccõmodãda sũt.

† alias balsami.

Ab inflammatione.

De

¶ De varicicibus. Caput. xcii.

SI venę dilatatę & turgidę et varijs orbibus implicatæ viridiorescq; in crure conspiciãt, affectus a plerisq; vitis appellatus, ob similitudinẽ quã cũ vitis maioribus ramis inæqualiter distributis habet, hominẽ afficit. Quo morbo multos labores pedibus subire soliti, cibisq; melãcholicũ sanguinẽ coaceruantibus copiose se implẽtes, subinde offẽdũtur. Inter initia itaq; pręsidiorũ venã axillarẽ incidere expedit, ac his quæ bilẽ atrã educũt, quorũ capite de melãcholia meminimus, alu9 rectissime subducetur, Et hęc pluries reiterãda sũt, & ab omnibus a qb9 melãcholici arcẽtur, omnino præsẽti affectu implicitũ, cohibẽdi sunt. Postq̃ aũt ad dies aliquot præscripta curãdi ratione vsi sumus, sanguinis detractionẽ e venis cruris ĩtumescẽtib9, moliri opportunũ erit, ex qbus sãguis manare sinetẽ, tãtisper dũ quidqd in illis collectũ sit, effluxerit. In summa igitur, ęgrũ bilem atram euacuantibus vti, venam q; axillarẽ percũdere cõfert, pinde & ab omnibus melãcholicũ succũ generãtibus, abstinere opportunũ est. A crasso et melancholico sanguine. Excindũtur iterdũ varices, vt apud Pau. li. 6, ca. 82.

De

¶ *De elephantia.* *Caput.* xciiii.

HIc affectus postquam penitius radices infixerit, nunquam curationem admittit. At si recens adhuc malum est, & manũ quis ei recte adhibet, eoque quo debet modo, præsidia applicet, restituitur, aut saltem ne inualescat augeaturq́ꝫ, illi prospicitur. Quando itaq; crura intumescunt, totusq; habitus atro colore suffunditur, & venæ quas varices appellant apparent, frequentem vomitũ imperare conducit, similiter quoq; a nimia obambulatione, & a recto corporis statu abstinere cõfert. Præterea venter secundũ vomitũ, catapotijs maioribus ex hermodactylis ducendus est, & deinde vomitus reiterandus. Hęc namq; subinde repetita iuuant, & æger a crassorum esu, vtiliter arcetur. Item tibiam totam ligatura intercipere conuenit, idq; vinculo prius in calcaneum iniecto, atq; ita sursum ad genu deducto. Verum ante ligationẽ, epithemata ex aloë, myrrha, acacia, hypocistide, & alumine, simul omnibus in aceto acri detritis, præparata, cruri admouere ex vsu est. Venam quoq; interiorem cubiti si

ti si res expostulauerit, manus oppositæ in cidere oportet. Caueat etiam ne rectus stet, nisi vniuerso crure exactissime deligato, & nulla ratione ab huiuscemodi epithematum vsu, abstineat. Item vomitu quoque iden-tibem vtatur. Quod si æger statim a vomitu quietem petat, is brassicarum seminibus sti chade Arabica, sarmentorum cinere, lupi-nis, nitro, caprino stercore, fœnograeci fa-rina, simul in salita aqua decoctis, euaporan dus est. Præterea vno atque altero die ex li-x nio fotus, optime facit, nam hoc propositi affectus, præcipuam partem discutit, aut sal-tem illum leniorem mitioremque efficit.

¶ *De lumborum rubore. seu exulceratione.*

Caput. xciiii.

CVm quispiam diutius supinus dorso incumbit renum regio rubet, vnde & † parua, vlcuscula nonnunquam eueniunt. Quando itaque rubor intendi conspicitur, milium, aut panicum, aut salicis folia sub-sternenda sunt, ægerque frequenter ab incubi-tu subleuandus est. Ac hæc loca rubentia a-qua rosacea niue refrigerata, irrorare euenti

† lia, mali-ligna.

O lareque

lareque conducit. Verum calore non conquiescente, epithema Arabibus alhubras dictum ex aqua rosacea, camphora & aliis quibusdam refrigerantibus succis præparatum, veluti capite de phlegmone descriptum est, summa vtilitate superaccommodabitur. Vel succus plumbi, supra ad vuluæ scissuras inscriptus, vtiliter loco inducetur. Iam si papulæ, atque exulcerationes oboriantur, vnguento quod cerussa constat circumlitæ, restituentur.

Li.7.ad Almã.ca. 10.

¶ *De doloribus extremarum, summarumue partium. Caput. xcv.*

DVm dolor aliquis, manum aut pedẽ exercet, æger interrogandus est, an is illi ex ictu, vel incidente quopiam corpore, vel diuturno in partem innixu, vel alia quacumque manifesta causa, euenerit. Quoniam si eius doloris externa causa autor non fuerit, affectum locum intueri oportet, an ne sci licet cæteris partibus plus minusue rubeat, siquidem si vniuerso corpore magis rubore suffusus fuerit, præsidia phlegmoni dicata, ex vsu erunt. At si neque calidior, neque sanguino

lentior

lentior percipiatur, sed si indies liuescat exic ceturque, aquam calidam ab alto illi instillare confert. Item cera oleo macerata, inuncta, & tantisper dum conquieuerit dolor, in parte relicta, subsidium præstat. Cæterum si pars subtumida, manuum tactui subfrigidam temperiem referat, subinde eam intricare expedit, ac aquam calidam in qua sampsuchus, chamæmelum & stichas Arabica ebulierint, parti infundere, vti iam diximus, vtile putatur. Dehinc oleo Z luteorum violarum, quæ antiquis parietibus innascuntur, locus irrorabitur. At æger victus rationem extenuabit, multoque exercitio vtetur. Item in laconicum primam balnei domum, vt sudorem prouocet, vtiliter ingredietur. Verũ si hæc inualida fuerint, aluus serosum succum expurgantibus remedijs, ducenda est. Pars præterea si tactu frigida experiatur, primum fricanda est, deinde oleo costino, & sambucino, & oleo glandis vnguentariæ, & his viribus paribus, modiceq; inferuefactis, circumlinetur. At si hęc quoq; inefficacia fuerint, vnguentis, capite

Li 7. ad Almã. ca. 10.

Z Officinæ cheiri vocant.

PARA. IN NONVM de neruorum resolutione compræhensis, donec probe omni molestia æger liberetur, inter vngendũ vtemur.

FINIS Paraphraseos in nonum Rhazæ ad Regem Almansorem, de affectuũ singularum corporis partium curatione, per Andream Wesalium Bruxellensem.

ANDREAS WESALIVS
Bruxellensis Candido
lectori S. D.

VEreor Optime lector, undecumque delicatioribus auribus satisfactum non esse, quum interdum in hac nostra paraphrasi uoces quasdam ab Arabibus, & fere omnibus nostri temporis Medicis in medendi usu tritas reliquerim, quæ tamen nec uere latinæ dici possint, nec ab eruditis, in latina lingua scriptoribus (Plinium dico, Celsum, Largum, Varronem & Columellam) receptæ sint. Quare te hac succincta & extemporanea epistola admonendum duxi, non id ubique, sed interdum & necessario factum, nimirum in quibusdam simpliciū medicaminum Græcis illisque autoribus incognitis nominibus, & aliquibus compositorum medicaminum formulis, cuiusmodi sunt, myrobalanorum Arabibus usurpata genera, tamarindi, camphora, iuleb, syrupus, electuarium, aliaque (si quæ reperiantur) similia. Quidquid tamē sit, nullam omnino eius generis relictam existimo, quam nō alicubi in libri marginibus, quibus interdum lectori consulere statui, aut orationis serie, prout res postulare uidebatur, explicauerim, meumq; quid de ea sentirē iudiciū ad scripserim. Neque uero me fugit esse nonnullas, quæ latine

quidem

quidem græceue exprimi potuissent. Sed quoniã autores de his parũ inter se consentire uiderentur, satius putaui, eas quoque quales reperissẽ, relinquere. Talia sunt, turbit, spodium, & si quæ ijs sunt cognatæ dictiones, quas tamẽ omnes huiuscemodi fere nota ☙ uel semel saltem signari curauimus. Præter quam, & hasce ⊢ ⊣ in ipso contextu dictionisque serie collocatas reperies, ut nimirum intelligas, quod quidquid his includitur, id Rhazæ omnino non sit. Quanquam nec omnia, quæ paraphrastica libertate interieci, his statim quoque characteribus ceu terminis intercipienda duximus, at ea dumtaxat, in quibus, aut propter prolixitatem, aut nouam inuentionem, a morosiori quopiam petulãtiorisque linguæ incusari possem. Licet & id rarius, quum paraphrastes, nõ autem interpretis officium insecutus sim. Vale candidissime lector, & hunc nostrum laborem, quem primus inter eos qui aliquid posteris in medicina reliquerunt subiui, bene consule.

Anno. 1537.

Men. Mar.

ELENCHVS SIVE INDEX
breuis eorum, quæ capitibus singulis huius libri continentur.

ELENCHVS CAPITVM.

FINIS.

ERRATA.

Folio. 2. pa.i, verſ.7.tijs. 6.2.24.ſpecies. 14. 2. 6. hæc ſimul. 16.2.comiti. 17.2.15. malleo. 17.2. 19.aceto. 22.1.16.myroba. 23.1.9. decem. 24. 24.2.16.rum,ta. 26.2.14.vlceris curatio. 27.1. 11. accommo.31.1.hyſſo. 32.2.3.afflux. 33. 1. 13. men. 37.1.1. cet) ægrotantem intra. 40.1.10. rium efficacius tra. & 16.hypo. 2.linea .14.in margine, Ex pituita. 47.deglu. 49.carica. 52.αἱ. 53.2.18.ſtrat. 21.57.18.abiici. 22.Quod ſi. 64.rute .67.1.maticum. & 26.ſemiſſ. 76.ribes. 95.Quare. 86.ſyrupi. 93.collyr.

Ad reliqua leuioris momenti lector
pius facile conniuebit.